

„Látni kell, hogy a Bibliában mindkét végét fellelhető: az idegenek szeretete és a külföldiekkel való megtisztulás parancsa egyaránt. Az Ószövetség különböző kifejezésekkel illeti a különböző jövevényeket.”
Migránsok a Bibliában ► 5. oldal

szerepet.éséség.

A MÖSZ felhívása ► 9. oldal

„...jussunk el legalább odáig, hogy ne önmagunkat dokumentáljuk folyamatosan...”

Az emberi méltóság tisztelete ► 10. oldal

Kizsarolhatatlan kegyelem ► 2. oldal

Zajlik a győri Insula Lutherana felújítása ► 7. oldal

Szeretetszolgálat Isten kreativitásával ► 8. oldal

Interjú a Megtérés című kötet szerzőjével ► 11. oldal

Az egyházak környezetvédelmi felelősségéről ► 13. oldal

Idén vajon „zöld” karácsony lesz? ► 15. oldal

FOTO: SZABÓ DÁVID KÁROLY

Téli időjárás, szállingózó hó várta Budapesten november 28-án a kilencnapos magyarországi látogatásra érkezett lappföldi Mikulást, vagyis Joulupukkit. Felvételünk a Deák téri evangélikus templom előtt felállított faházban, az úgynevezett cipősdobozvárban készült.

► A Mikulással készült interjúnk a 9. oldalon

Kétszázharminc éves a büki templom

Gyülekezettörténeti könyv készült a jubileumra

► Gyülekezettörténeti könyv kiadásával ünnepelték templomuk felszentelésének kétszázharmincadik évfordulóját a büki gyülekezet tagjai. A november 29-én, advent első vasárnapján tartott ünnepi istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában Simon Réka helyi lelkész és Szidoly Roland teológushallgató működött közre. Énekel a büki női kar szolgált.

Isten nem úgy teljesíti várakozásainkat, ahogy azt az ember elképzelet – fogalmazott Jer 23,5–8 alapján tartott prédikációjában Szemerei János. „A szabadítás, amit ő készített, távlatot nyit. Életben, halálban, örömben és bánatban az ő kezében lehetünk. Ez nagy hír, amely felszabadít arra, hogy hirdessük az ő jóságát” – hangsúlyozta a püspök.

Az úrvacsorás alkalomhoz kapcsolódó közgyűlésen bemutatták a Magyar Nyugat Könyvkiadó kiadásában ötszáz példányban megjelent gyülekezettörténeti művet, amely a helyi önkor-

mányzat támogatásával készült. A hosszú ideig kéziratban maradt könyv első részét Szabó József római katolikus tanító, tanár és helytörténész írta, aki a kiadást már nem érthette meg, mivel 1988-ban elhunyt. Az egyházközség történetének 1975 utáni eseményeit Simon Réka lelkész állította össze.

Az elkészült kötetet elsőként Gyurácz Ferenc, a Vasi Szemle főszerkesztője, a Magyar Nyugat Könyvkiadó vezetője méltatta, majd az előszót is jegyző D. Keveházi László nyugalmazott lelkész, egyháztörténész szolt elismerően a szerzők munkájáról.

Az ünnepséget a gyülekezeti házban szeretetvendégség követte, amelyen a jelenlévők beszámolókat hallhattak a közösség fiataljainak amerikai és finn útjairól, illetve a lezajlott gyülekezeti kirándulásról.

■ ADÁMI MÁRIA

SEMPER REFORMANDA

„Mikor pedig ezek kezdenek meglenni, nézzetek fel, és emeljétek fel a ti fejeket; mert elközelget a ti váltságotok.” (Lk 21,28; Károli-fordítás) „Íme, az igazi Mester, ki a jeleket helyesen tudja értelmezni, nem úgy, mint a csillagjós jövendőmondók, akik csu-

pa gonoszt olvasnak ki a jelekből, rémítvén az embereket. Mennyire másként beszél a Krisztus! Amit az ész és e világ a pusztulás jelének lát, abban ő meglátja a jót, s meg tudja benne találni a boldogító, édes szót: »a ti váltságotok«. Oly vigasztaló képet tud kihozni belőle, hogy annál felségesebbet szív nem kívánhat. Mert mi mást jelent »a ti váltságotok«, mint hogy téged – ki most az ördög foglya s minden ő nyilának célpontja vagy, akit szorongat és nyomorgat a világ, s tengernyi veszélyes szükség-

ben úgy megrekedtél, hogy se magad, se társad abból kiségiteni nem tud – Krisztus megszabadít, s magához visz, ahol úrrá leszel ördögön, világon, halálon, mert mindezek lábát előtt fognak heverni?! Mért félnél és rettegnél hát az ítélet jeleitől? Sőt örülnél nekik boldogan! De nem a jelekben van a vigasztalásunk, hanem abban, hogy maga a Krisztus nincs messze.”

► Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

Várakozás idején

■ T. PINTÉR KÁROLY

Az *Evangelikus Élet* előfizetői hetilapunk múlt heti számával egy borítékot is kézhez kaphattak, benne a Luther Kiadó ilyenkor szokásos, úgynevezett „díjbekérő” levelével. Ennek tartalmát jelen számunk 15. oldalán minden olvasónk áttanulmányozhatja. Legfőbb „üzenete” azonban címlapra kívánczok: az *Evangelikus Élet* előfizetési díja 2016-ban sem emelkedik!

A szóban forgó boríték ezúttal azonban egy másik levelet is tartalmazott, történetesen e sorok írójának levelét. Mert bár szeretett sajtótermékünk előfizetési ára jövőre nem változik, az *Evangelikus Élet* – minden más vonatkozásban – alapvetően...

Azt gondolom, illő és rendjén való, hogy levelünket elsőként az előfizetők olvashatták, és a legszélesebb olvasótábor számára csupán most tesszük publikussá a lapunk nyolc évtizedes történetének talán legjelentősebbnek ígérkező változását, „beharangozó” közleményünket. Íme:

lyam – árral szemben) már valószínűsítettük az *Evangelikus Élet* megreformálásának igényét. Hónapokon át tartó konzultációk (olykor éles viták) után tette le voksát az egyházvezetés a most bejelentett koncepció mellett, amelynek további részleteiről mindazonáltal – szerény véleményem szerint – meddő és felesleges bizonyosságokat számon kérni. A jelenlegi hetilap mai arculata, struktúrája is csak hónapok múltán formálódott „véglegessé”, és az új lapszerkesztet előkészítésére sincs elkülönített idő, külön szerkesztői csapat. (Magyarán: úgy igyekezünk tervezni az új lap típusokat, hogy közben munkaidőnket bőven kitölti a jelenlegi – ünnepi – lapszámok tervezése, szervezése, elkészítése.)

Szerencsére az *Evangelikus Információs Szolgálat* égisze alatt időközben „megizmosodott” egyházunk médiamunkás-kollektívája, és ennek a megerősödésnek a gyümölcseire jövőre – reményeség szerint – már alapvetően építhetnek egyházunk nyomtatott sajtótermékei is.

Tisztelt Előfizetőnk!

Hogy kivételesen főszerkesztői sorok tolokodnak a hagyományosan a kiadó igazgatója által jegyzett, úgynevezett „díjbekérő levél” elé, annak az oka is kivételes. A jövőre immár 81. évfolyamába lépő *Evangelikus Élet* alapvetően megújulva kezdi az új esztendő: januártól két különböző lap típust vehetnek majd kézhez – hetente váltakozva – az *Evangelikus Élet* előfizetői!

Hetilapunk alapvető funkciója természetesen nem változik, elsősorban továbbra is a Magyarországi Evangélikus Egyház híveinek tájékoztatása, lelki táplálékkal történő ellátása marad legfőbb feladatunk. Ezt a szolgálatot azonban – az egyházvetői szándékunk és a kiadói kívánalmaknak megfelelően – szeretőnk korszerűbb és reményeink szerint többek számára vonzó „tálalásban” folytatni.

2016-tól kéthetente egy, a közkezdelt Híd folyóirathoz hasonló formátumban megjelenő, színes, olvasmányos magazinnal találkozhatnak olvasóink. Ennek változatos tematikája nem feltétlenül kötődik majd közegyházi életünk történéseihez, mi több, kifejezett célunk, hogy ezt a lap típust „tehermentesítsük” az események – eddigi természetes kötelezettségként végzett – dokumentálása alól. Erre az szabadít fel bennünket, hogy egyházunknak megerősödött a jelenléte a napjainkra elsődleges hírforrássá avasított internetes platformokon.

Tudjuk, hogy az *EvÉlet* előfizetőinek jelentős hányada ugyanakkor kizárólag nyomtatott sajtóterméket olvas. A Luther Kiadó ezért úgy döntött, hogy az *Evangelikus Élet* előfizetői a kötetes heteken egy, a jelenlegi *EvÉlet* formátumával megegyező, négyoldalas hírlevelet is kapnak. Ez az *Evangelikus Krónika* címmel megjelenő kiadvány az egyházunk internetes hírportálján naprakészen frissülő tudósításokból ad majd válogatást, kiegészülve *A vasárnap ígéje*, a *Heti útravaló* és az *Új nap – új kegyelem* rovatokkal.

Tisztában vagyunk azzal, hogy minden változás, változtatás kockázatokkal jár. Ám lapunkat eddig is előfizetőink hűsége tartotta meg az Úr kegyelméből. Erre az elkötelezettségre apellálva kérjük, „maradjanak velünk”, s javaslatokkal, észrevételeikkel segítsék szerkesztőségünket – egy valóban vonzó, tartalmas, Istentől áldott evangélikus élet szolgálatában.

■ T. PINTÉR KÁROLY főszerkesztő

A magazinna alakuló *Evangelikus Életet* és a „kimaradó” héten megjelenő *Evangelikus Krónikát* tehát szerves egységnek tekinti a kiadó, így jövőre e két lapra együtt lehet előfizetni az ideivel megegyező áron. Az *Evangelikus Élet* egy száma 550 forint lesz, és minden lapszámához – előfizetőinknek ingyenesen – jár majd az *Evangelikus Krónika*. Így az előfizetési díj ellenében egyik héten a magazin, másik héten a krónika kerül a postaládákba. (Az éves előfizetési díj 14 300 forint, a féléves 7150 forint, a negyedéves 3575 forint, az egyhavi 1195 forint marad.)

Az ideit esztendő legelső lapszámában írt vezércikkünkben (80. évfoly-

Az Úristen kegyelmét pedig már most felismerhettük. Ne tűnjék izretlen belemagyarázásnak, de szerkesztőségünk munkatársai számára rendkívül nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a Krisztus utáni 2016. esztendő első hetének vasárnapja (ezzel a dátummal kell megjelennie az év első lapszámának) január 10. Ez pedig számunkra azt jelenti, hogy a hetek-hónapok óta magunkban hordozott (lap)tervek megvalósítására úgy adatik tisztán tíz napunk, hogy közben karácsony hetének ünnepnapjait nem kell családjainktól távol, a szerkesztőségben töltenünk. Épp adventben ne legyünk hát optimisták?

Oratio oecumenica

Urunk! Az adventi út felén keresztjük eléd kéréseinket. Köszönjük azt a sok jelzőtáblát és útmutató irányítást, amelyeket eddig kaptunk tőled. A saját fejünk szerint macacsul rohantunk volna tovább, egyre nagyobb veszélyek felé, de a te vezetésed megőrizt minket mind a mai napig. Hívogató hangod mozdított ki közönyünkől. Bátorító hangod adott erőt keserű élethelyzetekben. Biztató hangod újra felbuzdította bennünk a vágyat, hogy küzdjünk a tiszta és értékes életért. Ne engedd, hogy könnyen elfelejtsük mindezeket! Segíts, hogy mindig újra szemünk elé kerüljenek, hogy még bátrab-
bak legyünk követésedben!

Könyörgünk hozzád tisztuláért. Szinte természetessé vált életünkben a hamisság, a megbízhatatlanság és a nemtörődömség. Adj adventi erőt, amikor ezek ellen a kísértések ellen küzdünk. Mutasd meg számunkra az igazi értékek szépségét és fontosságát. Ne ahhoz a magatartáshoz igazodjunk, amely a környezetünkben természetes és elfogadott, hanem a te útmutatásodhoz. Lássunk magunk előtt téged, aki a valódi és az egyetlen teljes értéket mutattad fel minden embernek. Keressük szavadat, és vágyódjunk arra az útra, amely hozzád vezet minket.

Könyörgünk hozzád bátorságért. Adj nekünk jó szavakat embertársaink felé, akik megszólítanak minket, és keresik életük értelmét és jövőjét. Taníts meg minket a nehéz kérdésekre is választ keresni. Adj türelmet és kitartást, amikor hosszasan és fárasztó módon mondják el emberek a problémáikat és a kételyeiket. Add, hogy tudjunk lassítani és nyugodtan megállni, amikor mások szavát kell meghallgatnunk. Mutasd meg ezeket az élethelyzeteket nekünk világosan. Add, hogy rólad beszéljünk, ne csupán magunkról!

Könyörgünk hozzád szeretetért. Azokra is gondolunk most, akiket csak nehezen tudunk elfogadni. Eléd hozzuk azokat, akiket mindig velünk szemben állónak és ellenségesnek látunk. Néha nagyon egyedül érezzük magunkat, mert nehéz megbízni másokban. Taníts minket odaadóbb és nyíltabb szeretetre embertársaink iránt. Add meg azt, hogy a szavunk, viselkedésünk és cselekedetünk közelebb vigyen a többi útítárhoz, mindazokhoz, akikkel együtt járhatunk földi életünk idején!

Könyörgünk a legtágabb értelemben vett útért és a legnépesebb útítási közösségért: az emberiségért és a lakott földért. Segíts minket, hogy Krisztus születésének ünnepére úgy tudjunk készülni, hogy nagyobb felelősség és őszintébb érdeklődés legyen bennünk más földrészek lakói és az egész teremtett világ iránt. Emelj ki minket a szűk látókörű és befelé fordult gondolkodásból.

Végül pedig azt kérjük tőled a mai ünnepen, hogy őrizd meg minket a szilárd hitben, amely tudja, hogy bár minden változik és átalakul az életünkben, de a te hűséged és szereteted az egyedüli örök valóság. Amen.

ADVENT 2. VASÁRNAPJA – ÉZS 63,15–64,3

Kizsarolhatatlan kegyelem

A VASÁRNAP IGÉJE

A Facebook tanúsága szerint a párizsi merényletek után a dalai láma meghökentető bejelentéssel állt elő: ne imádkozunk Párizsért! Meggyőződése szerint ugyanis azzal, hogy Istentől kérünk békét, saját felelősségünkről akarjuk elterelni a figyelmet: arról, hogy nem Isten adja a háborúskodást, a gyűlöletet, hanem mi magunk vagyunk az okozói a történeteknek – ne várjuk, hogy ő tegye rendbe azt, amit mi elrontottunk!

Ha provokatív is a gondolat, nem szabad egy mozdulattal lesöpörni az asztalról. Mert alapvetően igaza van! Valóban riasztó és neveléses, ha saját felelősségünk elől menekülünk Istentől. „Miért engeded, Uram, hogy letérjünk utaidról? Miért engeded, hogy a szívünk kemény legyen, s ne féljen téged?” – teszi föl a kérdést a nép nevében a próféta.

Bennem azonban felgyűlik a jogos düh: hát már azért is Isten a felelős, ha mi eltávolodunk tőle? Én vagyok hűtlen, és ezért ő lenne a hibás?! Nem ugyanaz-e ez a logika, mint az „apu azért iszik, mert te sírsz” mondaté? Nem ülünk fordítva a lovon, ha elhitjük magunkkal, hogy Istentől kérhetjük számon saját hűtlenségünket?

Egykor. Bibliai szakaszunknak éppen a középpontját adják ezek a fájdalmas, „sértett” kérdések. Az igeszakasz elején és végén a felkiáltás arról szól, hogy Isten mikor mutatja már meg önmagát, hatalmát, meddig tűri, hogy mások tapossák földjüket, hogy magányosan, hazájától messze kell élnie Izrael népének. Ezek a fájdalmas felkiáltások érthetőek, ha a korabeli helyzetet ismerjük.

Igeszakaszunk ismeretlen szerzője – akit, mivel szavait Ézsaiás próféta

könyve őrizte meg számunkra, Harmadik Ézsaiásnak mondanak a szakértők – ugyanis olyan korszakban szólal meg, amikor a zsidóság a legközelebb van az eltűnéshez: a babiloni fogság időszakában kell egy kétségbeesett népet vigasztalnia és egyben fájalmának hangot adnia.

A deportálás fájalmában, az otthontalanság éveiben érthető is ez a sóvárgás, a vágy, hogy Isten mutassa meg jelenlétét, hogy legyen felismerhető a babiloni fogságban lévő nép számára. Sóvárgása, a helyzet tragikuma a katarzisz lehetőségét hordozza magában. Hiszen annyira elhagyatott, annyira magányos, úgy érzi, mindent elvesztett, még azok is elhagyták, akikről életét, múltját kapta: az ősei, Ábrahám és Jákób. Sorsa fenséges, tragikus sorsnak tűnik. „S a sírt, hol nemzet sülyed el...” – a jól ismert mondatnak a pátosza a fogságba hurcolt népet figyelve is eszükbe juthat.

Zsarolási kísérlet. Ebbe a fennköltségbe azonban számomra nehezen illeszkedik a középső szakasz már idézett két mondat. Sőt bizonyos szempontból nézve kifejezetten kisstílusú zsarolásnak tűnik. Miközben a próféta tisztában van saját felelősségével, még képes vádlón az Istenre mutatni: te hagyod, hogy én hűtlen legyek! Az embertől nem áll távol az Isten „megzsarolása”: segíts, ha már egyszer azt mondtad, hogy hűséges vagy hozzánk, te emelj ki bennünk

ket a gödörből, még akkor is, ha mi magunk másztunk bele....

Ha a próféta szavait jól értem, és a népet, amelynek nevében megszólal, ilyen erkölcsi szempontok alapján nézem, nem tudok mást mondani: gyomorforgató ez a hozzáállás. Csak-hogy Isten másképp tekint rájuk, nem etikailag.

Isten szeme mást lát. Hajdanvolt ifjúkorom meghatározó élménye, a *Jónás és Jézus* című rockoratórium egyik dala cseng a fülemben. Amikor Jónás felháborodva követeli Istentől, hogy büntesse meg a niniveieket, „legyen végre innen s onnan két partja a folyónak, meghúzott határa az igazságnak”, Isten egészen más szempontot villant föl: „Nézz rájuk, Jónás, nézd, hogy félnek, nézd és szánd meg végre őket, lásd meg bennük az embert.” Ne a bűnt nézd, hanem a bűnöst – és az embert, aki hordozza ennek súlyát.

Elítélhető ez a nép? De még mennyire! Van benne valami tiszteletre méltó? Ugyan! Hiszen még elesettsége, bűnbánata is tele van önfelmentéssel, Istenzsarolással.

Nincs ennek a közösségnek már semmije. Méltósága se, ősei se: „Ábrahám nem ismer bennünket, Izrael nem törődik velünk.” Azok tagadnak meg, akiktől létünket kaptuk – mint ha maga a lét volna kérdőjeles. „Nincsen apám, se anyám, / se istenem, se hazám” – mondja erre a tapasztalatra *József Attila*. Még tragédiája is önző. Mégis, ez az önmagát ki semmiző, méltóság nélküli közösség az Isten szemében szánandó, kegyelemre szorult nyáj. Épp azért, mert már semmije sincs, csak a reménytelennek tűnő reménykedés.

A keresztyénység kezében az alázat, a bűnbánat gyakran nemes bevonatot kap. Holott aki kegyelmet kap, abban semmi tiszteletre méltó nincs, még a bűnbánata sem az. Sőt éppen logikai

bakugráisai, „zsarolásai” az igazi jelei annak, hogy mennyire nincs semmije, csak a kegyelem. Hitének, imádságának visszasságai jelzik, mennyire az Eljövendőre szorul.

Krisztus eljövetele. Úgy tűnik, nincs igaza a dalai lámának: éppen az, hogy képtelenek vagyunk saját felelősségünket elviselni, mutatja gyengeségünket és segítségre szorultságunkat.

Így reménykedünk mi is most, adventben. Jó lenne abban hinni, hogy a tisztaság utáni vágyakozásunk, a lílába, tehát a bűnbánat színébe öltöztetett oltáraink teszik magasztossá lelkünket, ők mosnak meg. De amire mi képesek vagyunk, az mindig kevert, korcs dolog, a jóság síró vágya keveredik benne az álszent számíttással. Önmagunkban, ünnepi készülődésünkben hiába reménykedünk – ahhoz túl kaotikusak vagyunk. Saját várákozásunk helyett csak abban a Krisztusban reménykedhetünk, aki eljött és eljön közénk, aki a bennünk lévő zavar ellenére és azzal együtt fogad el bennünket.

Hittanos gyerekek – és a felnőttek is – gyakran beleesnek a csapdába, amikor az *advent* szó jelentését kérdezzük: „várakozást” mondanak, holott a szó jelentése „eljövetel”. Jó lenne megérteni végre, hogy advent és karácsony lényegét nem a mi vágyakozásunk, hanem az ő közénk lépése adja meg! Jó lenne megérteni, hogy nem várakozásunk miatt, hanem esetleg pont annak ellenére jön el közénk Krisztus.

■ HEGEDŰS ATTILA

Imádkozunk! Lásd, Urunk, már a tisztaság utáni vágyódásunk, bűnvalásunk sem képes tiszta lenni. Mindenünk kegyelmedre szorul, még adventünk is. Add, hogy most igazán átéljük: nem a mi ilyen-olyan várakozásunk, hanem a te eljöveteled, felénk lépő kegyelmed áll a középpontban! Amen.

Tehozzád vinnék, Istenem, most minden fájó terhet

► **Advent második vasárnapján bizalommal készülhetünk tovább Megváltónk eljövételére. Útmutatónk mára kijelölt igéje – „Kelj fel, tündökölj, mert eljött viláosságod, rád ragyogott az Úr dicsősége” (Ézs 60,1) – tündöklést, ragyogást állít a középpontba, amelyet csakis általa sugározhatunk tovább. Címadó énekünkkel (EÉ 87) éppen ezért a teljes odaadásért, gyermeki hitért imádkozunk.**

Finn énekeink egyik legjobban sikerült darabját *Julius Leopold Fredrik Krohn* (1835–1888) öntötte versbe 1880-ban. Krohn a Helsinkii Egyetem tanult finn nyelv- és irodalomtudományt, valamint filozófiát. 1862-ben diplomázott, s ettől kezdve itt tanított élete végéig. *Suonio* álnéven verseket is írt. Életének utolsó húsz évében a finn nemzeti epossszal, a *Kalevalával* foglalkozott, s az eközben kialakított módszerével megteremtette a finn iskolát. Ennek elnöklétével őt bízták meg 1886-ban, a *Finn énekeskönyv* létrehozásakor, s habár több éneket saját maga szerzett, szerénységéből nem engedte, hogy feltüntessék hozzájuk a nevét. Helyette *Johann Arndt* (1555–1621) nevét írta az *Eteesi, armon Jumala* (Sun etees, Herra armiaian) énekhez. A német teológus, író, költő, lelkész, majd szuperintendens Arndt a keresztyén imádság legnagyobb tanítói közé tartozik, gondolatait azonban sosem szedte rímbe. Fő művét, a miszticizmus és pietizmus felé mutató *Az igaz keresztyénségről* című imagyűjteményt jól ismerte Krohn is. Ennek egyik imádságában valóban a fájó terhek letételéért könyörög. Az eredetileg hét versszakos, hétsoros – a8, b7, a8, b7, c8, c8, x7 strófászerkezetű – ének további strófaínak tartalmaz is megfelel Arndt egy-egy imájának. Az énekes-

könyvünkben található korál öt versszakát *Túrmezei Erzsébet* fordította.

Az ének dallama a reformáció utáni évtizedekben keletkezett. Egyes források szerint *Miles Coverdale* (1488? – 1569?) adta közre 1535-ben *Goostly Psalmes and Spiritual Songes Drawen out of the Holy Scripture* című himnuszgyűjteményében. Coverdale az angol anyanyelvű irodalom fejlődésében játszott kulcsszerepet. Gyűjteményével egy időben elsőként fordította angolra a teljes Bibliát, amelyet pár évvel később kinyomtatott, s a király is jóváhagyta. Az angol reformátor számtalan reformációs iratot fordított le, köztük *Luther Márton* traktátusait is. Más források *Christian Adolf Nystadensis* (Neustäder) nevéhez és az 1542-es évhez kötik a dallam eredetét.

Mindenképpen több ember s egyben náció imádsága és buzgó hite nyomán jött létre ez az énekünk, amely minket, a 21. század gyermekeit is buzdít, hogy Isten kegyelmére bízzuk egész életünket. Krisztus Urunk földi eljövételére készülve talán a második versszak segítheti leginkább élmélyülésünket: „Az égi szent erőt Te add, / Hogy bízva kérjek, bátran, / Hogy áhítattal várjalak, / Szívbeli buzgóságban! / Ne ajkam mondjon csak imát, / De lelkem sóhajton hozzád / És teljes szívem mélye!”

■ HALÁSZ-TÁBORSZKY GYÖRGYI

Az imádság telefonhívás Istentől. Már az ovis hittan óta tudom ezt, bár akkor még „tekerős” készülék volt. Ma már egészen más telefonálni. Bárhol lehet, és mégsem. Mert elmegy a téroró, elromlik a telefon (gyakrabban, mint váránk), fúj a szél, rossz a vétel... Könnyű és nehéz egyszerre. Mert ha minden jó, akkor is tudnom kell, hogy mit mondjak Istennek?

Évezredes probléma a szavak keresése és a bizonytalanság, hogy azok elég jók-e Isten megszólítására. *Ordass Lajos* egyik könyvének a címe gyakran cseng a fülemben: *Nem tudok imádkozni*.

Van a polcomon néhány imakötet (és az énekeskönyv hátuljában is pár oldal) azokra a napokra, amikor nem jutok szóhoz, amikor nem tudom magamat kifejezni, hogy megszólíthassam Istent. Vagy amikor az esti csendben belebonyolódom a saját szavaimba... elkalandozom két félmondat között, és már azt sem tudom, miről beszéltem, miről szerettem volna, és köszönöm, és kérek és... elalszom.

Hogyan is kellene? Legyen benne: hálaadás, bűnbánat, könyörgés (köszönöm, bocsánat, kérek), de valami több kell. Hogyan mondjam el úgy az imámat, hogy „nálad (Isten-nél) kedvet leljek”? Találók szavakat, elkezdem a *Miatyánkot*, de érzem, hogy még mindig nem elég, ennél is több kell. *Lélek kell!*

Lélek kell, tűz kell, és bizalom. Hiszem, hogy Isten képes arra, amit kérek tőle. Ugyanakkor teljes szívemmel bízom, bíznom *kell* benne, hogy ő jobban tudja, nekem (és az emberiségnek) mire van szüksé-

CANTATE

gem, és azt fogja megadni. Olyan csodás lenne mindig azt kérni, amire szükségünk van! Belesimulni az Isten tervébe, úgy vágyakozni, hogy az ő akaratára legyen az első nekünk is.

De itt van előttem a naptár, tele bejegyzéssel. Tudnom kellene, hogy Isten mikor ad választ a kérdéseimre, mikor teljeseznek be az ígéretei, hogy aszerint cselekedjek én is. Ó, az idő, ami annyira létfontosságú, meghatároz mindent a földön! Gondolataimnak is határidejük van, szóval, Istenem, te időtlen Mindenható, adj nekem most... a rádióban szól a dal: „Én nem kérek mást, csak elég időt, igazán érteni, szeretni őt...” (*Ákos: Igazán*)

Advent a várakozás ideje. Az első gondolatom az volt, hogy a várakozás lecsendesedéssel, megállással kell hogy együtt járjon, de valójában a várakozás lehet izgatottan örömteli, ahogyan egy bál napjára várakozik az ember. Egy táncra Istennel. Valahogy így képzelem el most a kapcsolatot vele: nem távoli telefonhívás a beszélgetésünk, hanem tánc, amelyben ő vezet, én pedig boldogan hagyom, hogy vezessen, mert érzem, hogy ez a legjobb nekem. Tánc közben pedig megszűnik az idő és a tér. Csak a kapcsolat marad, amely az imádság maga.

■ KOVÁCSNÉ STERCZER RITA

„Felkiáltójelként hirdesse Isten jelenlétét”

Megújult a csomádi evangélikus templom

► A csomádi evangélikus gyülekezet tagjainak sokéves terve valósult meg, amikor idén nekiveselkedtek 1784-ben épült műemlék templomuk felújításának. Nem titkolt céljuk volt, hogy az épület megújításával párhuzamosan a közösség lelkileg is megújuljon... Isten megszépült hajlékát Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese szentelte fel. A múlt vasárnap tartott ünnepi istentisztelet igehirdetője dr. Fabiny Tamás püspök volt.

FOTO: KOVACS ISTVAN

Az egyházközség épületeinek renoválására 2013-ban indított gyülekezeti adománygyűjtés jóvoltából mintegy négy millió forint teremtett ígéretes alapot az álom megvalósításához. Azután 2014-ben az Emberi Erőforrások Minisztériumától – többszöri próbálkozás után – hétmillió forint értékű pályázati támogatást sikerült elnyerniük. Ez az összeg – és a helyi önkormányzat bőkezű támogatása – tette lehetővé a munkálatok tényleges megszervezését, illetve megkezdését.

Mindenben az Örökségvédelmi Hivatal útmutatása szerint kellett eljárniuk, és mi tagadás, nagyon nehéz volt teljesíteni a műemlékvédelmi előírásokat. Főként a kivitelezési technológi-

ák alkalmazását illetően volt szükség kompromisszumkészésre...

A templom tetőtől talpig megújult: új toronysisakot, tetőácsolatot, csepeztést, külső-belső festést, padlófűtést, új nyílászárókat, sütőtő mész-kő burkolatot és teljesen megújult környezetet kapott. Az oltár, a szószék, a keresztelőkút és a papi pad biatorbágyi restaurátorok munkája által születhetett újjá.

A templom körüli kerítés elbontása nem csupán egy új főteret hozott létre a településen, hanem a nyitottságot is jelezni kívánja. Szükség is van a nyitottságra, hiszen – a főváros közelsége miatt – egyre többen költöznek a faluba, egyre több gyermek jár hittanra.

(Idén huszonnégy gyermeket írtattak be az első osztályos hitoktatásra.) Ahogy egy helyi lelkipásztor, Lajtos János megfogalmazta: „Nemcsak templomot újítottunk, hanem lelki közösséget Krisztus Jézussal a mi megváltó Urunkkal. Mert nélküle nincsen élet itt, Csomádon sem!”

A templomszentelő istentiszteleten teljesen megtelt a templom. Dr. Fabiny Tamás igehirdetésében Malakiás próféta könyvének 3. fejezete alapján arról is szólt, hogy minél inkább rendeződtek Malakiás korában a körülmények, annál nagyobb lelki és erkölcsi lazaság uralkodott el a népen. Isten azzal a hálátlan feladattal bízta meg a prófétát, hogy a magát egyre jobban elbizó, Isten nélkül élő embereknek hirdesse, hogy mindezekből a bűnökből meg kell térniük. Ahogy Luther is mondta: az Úr mindennapi megtérésre hív minket.

„Láthatóan evangélikusként» kell élni az életünket, ahogy a templom is 1784-ben azért épült a falu közepén lévő kis dombocskára, hogy kikerülhetetlen épületként, az imádság házaként minden embert megszólítson, és felkiáltójelként hirdesse Isten jelenlétét és Krisztusban való közelségét közsé-
günkben” – hangsúlyozta az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője.

Miután Mekis Ádám esperes felszentelte a megújult templomot, az ünnepi alkalom rendkívüli közgyűléssel és a művelődési házban tartott szeretetvendégséggel zárult, amelyen óvodások, iskolások és fiatalok szolgáltak verssel, hálaadó énekkel pedig a gyülekezet énekkara dicsérte az Urat.

■ E. É.

Sikeres parókusi vizsga

Dobó Dániel, a Nagycserkeszi Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze, Liszka Viktor Gábor, a Budavári Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze és Horváth-Hegyi Áron, a Sámsonházi Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze vett részt az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatala által meghirdetett, 2015. őszi parókusi alkalmassági vizsgálaton.

A vizsgabizottság szóbeli meghallgatáson, november 26-án – a törvényben foglaltak alapján négyfős bizottságok előtt – bizonyították, hogy önálló gyülekezeti szolgálat végzésére alkalmasak, így mostantól megválaszthatók parókus lelkészeknek.

A vizsgabizottság először írásbeli munkáikról beszélgetett a jelöltekkel. Előzetesen be kellett adniuk gyülekezetük ügynevezett SWOT-analízisét; ebben az erősségeket (strengths), gyengeségeket (weaknesses), lehetőségeket (opportunities) és veszélyeket (threats) kellett feltérképezniük. Ezenkívül megküldték a bizottságnak egy 2015. októberi igehirdetésük szövegét és hangfelvételét, egy temetési igehirdetés szövegét, egy konfirmáció óra

vázlatát az úrvacsora témakörében és egy gyülekezeti előadást Reformáció és nemzet címmel.

Ezek után szituációs feladatok megoldásával bizonyíthatták a gyülekezet-vezetéshez szükséges teológiai tudásukat és gyakorlati alkalmasságukat.

A vizsgabizottságok tagjai – dr. Fabiny Tamás püspök mellett – Liszka Viktor Gábornál Bence Imre esperes, Krámer György lelkész és Pócze Tibor egyházközségi felügyelő, Horváth-Hegyi Áronnál Szabó András esperes, Krámer György lelkész és Pál Pál egyházközségi felügyelő, Dobó Dánielnél Zsarnai Krisztián esperes, Szilák-Túri Krisztina lelkész és Szuhánszki István egyházközségi felügyelő voltak.

Mindhárom jelölt egyhangú „igen” szavazatot kapott a bizottságtól. A nem csupán egy vizsgának, hanem a szolgálatra való felkészülés részének tekinthető szakmai és lelki beszélgetések után, az eredményhirdetésekor a püspök áldáskívánással nyújtotta át az okleveleket az Északi Egyházkerület három új parókus lelkészének.

■ BALICZA MÁTÉ felvétele

Dobó Dániel, Fabiny Tamás püspök, Liszka Viktor Gábor és Horváth-Hegyi Áron

Myra püspöke és a kiszolgáltatott gyermekek

Lapszámunk december 6-án, Mikulás napján jelenik meg. A katolikus egyházban szentként tisztelt, 270 és 343 között élt Miklós a Lycia római provinciában fekvő Myra püspöke volt, és nevéhez számos legendás történet fűződik. Ezek szinte kivétel nélkül gyerekekkel kapcsolatosak.

Egyszer kalózok támadták meg városukat, blokád alatt tartották a lakosságot. Szabadságot csak abban az esetben ígérték, ha gyermekeiket átadják nekik, hogy rabszolgaként magukkal vihessék őket. Miklós kétségbeesésében a templomba sietett. Egy nagy zsákban összegyűjtötte a kegytárgyakat, és átadta a gonosztevőknek, akik aztán továbbhajóztak. A püspök ezután lecsupaszított, szegényes templomban misézett, de boldog volt, mert a gyermekek megmenekültek.

Az ablakba kitett cipőbe rejtett ajándékozás eredetmondája szerint pedig egyszer Miklós püspök úgy segített egy szegény emberen és három lányán, hogy ablakukon nagy értékű ajándékot dobott be. A cél itt is azoknak a gyermekeknek a megsegítése volt, akikre különben borzasztó sors várt volna.

Szólni kell a gyermekszegénységről is. Évtizedekkel ezelőtti novellák elevenednek meg bennem. Móra Ferenc A másik család című elbeszélésének hőse, Pétör az iskolában kapott bögre tejjel mindig eltűnik az épületben. A tanító úr azt gondolja, hogy nem szereti a tejet, és valahol kilötytyinti, ezért egyszer utánamegy a fiúnak. Itt adjuk át a szót az írónak: „Mire a tanító úr utolérte, Pétör már ott térdelt a kapusarokban, s öntögette befelé a tejet egy nagykendőbe. Beható vizsgálat kiderítette, hogy

a nagykendő alul két kis lábacskában, fölül pedig egy gémberedett kis arccskában végződött.” Pétör már ötödik napja az öt elkísérő kishúgának, a még nála is éhesebb Marikának adta oda mindig a pohár tejet. „Öt nagy csatát nyert meg Pétör az éhes kis gyomra ellen” – összegzi Móra Ferenc.

Gyerekkorom másik kedves olvasmányja is eszembe jut: a Csozogi, az öreg suszter. József Attila írásában a kisgyerek ezekkel a szavakkal nyújtja át a lyukas cipőt a suszternek: „...a mama küldött, amikor elment a moziba, hogy hozzam el a Csozogi bácsihoz, majd meg tetszik csinálni. Ideadta a pénzt is mindjárt.” Csozogi előbb felháborodik, hogy az anya miért moziba jár, amikor a család ilyen szegény. Ám amikor megtudja, hogy ott takarít, akkor nemcsak hogy megjavítja a cipőt, de még szándékosan rosszul is ad vissza: mintha nem ötven fillért, hanem egy pengőt kapott volna a gyerektől. Amikor a fiúcska zavartan és becsületesen szóvá teszi ezt, akkor Csozogi tettetett felháborodással elzavarja őt. Az írás így végződik: „A gyerek megriadt, kihátrált, és becsapta maga mögött az ajtót. De Csozogi, az öreg suszter még sokáig morgott magában, a fonalat is elszakította, mintha valóban nagyon haragudna.”

Ma talán nem születnek ilyen romantikus írások. De egyáltalán, észrevesszük-e a mai gyermekszegénységet? És tudunk-e olyan tapintatosan segíteni, ahogy Csozogi, az öreg suszter tette? Olykor azért akadnak ilyen példák. A minap kaptam egy levelet valakitől. Írója arról számol be, hogy – szokása szerint – nehéz sorú embereket vitt egy gyülekezeti-

munkatárs-képzőbe. Ott az egyik férfi cipője használhatatlanná vált. Amikor ezt az intézmény gondnoka megtudta, azonnal segített. Itt is átadom a szót a tudósítónak: „Képzeld, Püspök úr, Gábor a legdrágább és legszebb ünnepi bőrcipőjét adta oda gyülekezetünk tagjának, akire egy számmal nagyobb volt a cipő, de olyan boldog volt, hogy szinte a mennyekben járt már boldogságában. Mindenkinek megmutatta, milyen gyönyörű cipője van, és séta közben még táncra is perdült, persze nagyon szolidan.” Egy sokgyerekes édesapáról van szó, így ezt az angali segítséget is közzéve a szegény sorban élő gyermekek kapták.

Az UNICEF egy kutatóintézetének A válság gyermekei címmel megjelent jelentése szerint ma Magyarországon minden harmadik gyermek egészségre ártalmas körülmények között él. Hatszázhuszezer gyerek otthona penészes, egészségtelen. Bár a kormányzat számos intézkedése irányul a gyermekszegénység mértékének csökkentésére, a pedagógusok számolói szerint nagyon sokan éhesen érkeznek az iskolába. Amikor sok családban kényelemben és jólétben mikulásozunk, gondolnunk kell azokra, akiket valahogy soha nem találunk meg Myra püspökének mai utódai.

Pedig a leleményes segítségnek sok formája lehet. Amíg ezeket a sorokat írom, tízéves kislányunk az ügynevezett cipősdoboz-akció keretében sálat, sapkát, edességet, ceruzákat és tolmakat csomagol össze. Levelet is tesz a dobozba, amelynek címetteje egy számára ismeretlen kárpátaljai gyermek. Biztos benne, hogy célhoz ér a küldemény, hiszen szerinte a Mikulás is mindig megtalálja a gyerekeket.

Amikor a nehéz sorsú gyerekekről gondolkodunk, akkor nem szabad megelégednünk a menekültekről sem. Néhány nappal ezelőtt a Sant'Egidio Közösség szervezésében olyan ökumenikus alkalmon szolgálhattam, amelyen a menekülés közben meghalt családokért, köztük sok-sok gyerekeért gyűjtöttünk gyertyát. Megemlékeztünk a hároméves Aylan Kurdiról, akinek a fényképe bejárta a világsajtót. Arcával lefelé, piros pólóban, kék nadrágban, barna félcipőben feküdt a tengerparton. Belehalt a reménybe. Bátyja és édesanyja is odavesztek, amikor a menekültekkel teli csónak elsüllyedt az Égei-tengeren. Gonoszak voltak az emberkereskedők, közömbösek a hatóságok, és talán felelőtlen az apa.

És imádkoztunk azért a talán megmenekült szír kislányért, aki az aleppói bombázásokban szenvedett súlyos égési sebeket, és aztán több határon átjutva a budapesti Bethesda Gyermekkórházban kapott ellátást. E kislányra vajon rátalál-e Myra püspöke?

Amikor a Keleti pályaudvarnál tömegesen várakoztak a menekültek, némely segítő papírlapot és színes ceruzákat adott a gyerekeknek. Ezeket a rajzokat nézem. A nyolcéves Mitra önmagát természetesen hercegkisasszonynak ábrázolva azt rajzolta le, hogy milyen boldog is volt Afganisztánban. A Szíriából ikerestestvével érkezett Mohammed rajzán légi csapások láthatók, a földön egy vérző férfi fekszik, a kép szélén pedig kések hevernek, és emberek lövik egymást. A tízéves Hadi síró embereket rajzolt, közéljük a „help!” (segítség!) szót írta. Myra mai püspökei meghallják-e ezt a segélykiáltást?

ÉGTÁJOLÓ

Adódnak megrendítő példák is. A BBC News szerint jól van az az újszülött, akit egy New York-i katolikus templom betlehemiében találtak november 23-án, hétfőn. A törülközőbe bugyolált kisfiú sírását a Kisdéd Jézusról (Holy Child Jesus) elnevezett templom gondnoka hallotta meg, ebédidőjéről visszatérve. Rögtön riasztotta a plébánost, valamint a mentőszolgálatot. A gyermeket, aki néhány órával azelőtt született, a helyi kórházba szállították. A plébános így nyilatkozott: „A templom a rászorulóktól otthona kell hogy legyen. Ferenc pápa sokszor tanít az irgalomról, és hamarosan kezdődik az irgalmasság szentéve – mi lenne irgalmasabb, mint otthont adni valakinek, aki rászorul?” A gyülekezet közösségéből máris jelentkezett egy fiatal házaspár, hogy boldogan örökbe fogadná a kisfiút.

Myra püspökének példája mégiscsak követhető.

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

A migráció nem azonos a terrorizmus terjedésével

Közös etikai értékek – felekezetek közötti párbeszéd

► **A migráció és a terrorveszély növekedése között nincs egyenes összefüggés – ezt állította Rostoványi Zsolt professzor, iszlám-szakértő, a Corvinus Egyetem rektora a Vallások együttélése egykor és ma című budapesti konferencián. Az állami Reformáció Emlékbizottság szervezésében megtartott tanácskozáson – sok egyéb mellett – szó esett még a világethosz-koncepcióról, valamint a zsidó-keresztény párbeszéd aktuális kérdéseiről is.**

A konferenciát megnyitó Hafenscher Károly, zsinatunk lelkes elnöke s egyben az emlékbizottság miniszteri biztosja arról beszélt, hogy az ember időről időre letér az Úr által kijelölt, helyes útról, de a reformációban megvalósuló megújulás esélyt ad a visszatalálásra. A Párizs s egyben egész Európát megrázó terrorcselekményekkel kapcsolatban idézte a dalai láma kijelentését, amely szerint nem imádkozni kell Párizsért, hanem cselekedni. A bajt az emberek okozták, oldják is meg az emberek – mondta a tibeti vallási vezető, s ehhez Hafenscher Károly azt fűzte hozzá: a valóság, a kialakult helyzet indulatoktól és mögöttes szándékoktól mentes megismerése hozzásegíthet bennünket ahhoz, hogy megoldást találjunk az európai társadalmakat jelenleg feszítő problémákra.

Mindenekelőtt a fejekben kellene rendet tenni – ezzel kezdte az iszlám és a keresztény világ jelenlegi viszonyának vizsgálatát Rostoványi Zsolt. Szerinte erre azért lenne szükség, mert akkor a politika nem használhatna fel a migráció tényét, illetve az abból fakadó/gerjesztett félelmeket saját hatalmi céljainak megvalósítására. A professzor emlékeztetett arra, hogy az iszlám mindig része volt az európai kultúrának, jelenleg is huszonöt-harmincmillió olyan, vallását tartó muszlim él a kontinensen, aki már itt született.

Az európai politikusok egy része most úgy fogalmaz, hogy a keresztény Európa háborúban áll az iszlámmal, holott a kialakult helyzetre – a professzor szerint – a háború kifejezés egyáltalán nem használható. Népesedéstudományi kutatások megállapították, hogy 2010-ben Európa lakosságának hat százaléka volt muszlim, s a prognózisok szerint ez a hányad 2030-ra sem fogja meghaladni a nyolc százalékot, vagyis nem kell tartani a kontinens tömeges iszlamizálódásától. A mostani menekülthullámot egyértelműen az Amerikai Egyesült Államoknak a nyugati mintájú demokrácia Közép-Keleten való elterjesztéséhez kapcsolódó téveszméi s persze az ezekre alapuló külpolitikája gerjesztette – állítja Rostoványi. Az arab világban felhalmozódott társadalmi, szociális feszültségek a jórészt amerikai támogatással kirobbant, „arab tavasz” nevezett eseményisorozatot követően szétzilálták a népmozgalmak által érintett országok államhatalmi berendezéseit, s mivel a széthulló hatalmak helyén nem tudott gyökeret verni a nyugati típusú demokrácia, az arab világban szükségképpen teret talált és foglalt magának az erőszak, a terror.

A jelenleg Európában élő, rendkívül széttagolt muszlim kisebbségnek csupán harminc százaléka gyakorolja a vallását, a többnyire a nyugati társadalmak szociális perifériájára szorult muszlimokban erős a beilleszkedési szándék – állítja kutatásokra támaszkodó elő-

adásában a professzor. Ehhez képest az európai népesség iszlámra alkotott képe rendkívül egyoldalú, általánosító, amihez az is hozzájárul, hogy a tömegtájékoztatás szinte kizárólag a muszlim közösségeket érintő negatív hírekről, információkról számol be. Ha tudatos állami és civil szerepvállalással sikerülne a szociális törésvonalak mentén közelíteni egymáshoz az európai többségi, valamint a muszlim kisebbségi közösségeket, akkor közelebb kerülhetnénk ahhoz, hogy az európai keresztények és a muszlimok kölcsönösen valós képet alakítsanak ki egymásról. Ezzel pedig jelentősen csökkenne annak a veszélye is, hogy az Iszlám Állam terrorszervezet megtalálja és aktivizálja az Európában élő muszlim radikálisokat, akiknek csoportjukon belüli számaránya nem haladja meg az egy-két százalékot – állította előadásában Rostoványi Zsolt.

A világethosz-teória elsősorban arra épít, hogy a Föld lakosságának 83,7 százaléka vallásos, a vallások alapértékai pedig lényegében azonosak – fogalmazta meg előadásában Szentpétery Péter. Az Evangelikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető docense elmondta: a világethosz nem egységes etikai rendszer, vagyis nem törekszik arra, hogy közös nevezőre hozza az egyes felekezeteket. Ugyanakkor tény, hogy a „ne ölj, ne lopj, ne hazudj, ne paráználkoddj, tiszteld az ősokeket!” parancsrendszere közös alapértékként szinte a világ összes vallásában jelen van, s ha erre a közös etikai fundamentumra építve próbáljuk megoldani az emberiség egészét fenyegető-feszítő problémákat, akkor nagyobb esélyünk van a megoldások megtalálására. Az erőszakmentes, igazságos gazdasági rendszerre épülő közösségek együttes vezérével a humánus lehet, s bár sok és megalapozott kritika is éri a világethosz-kezdemenyvezést, az bizonyos, hogy az azonos etikai értékekre építő együtt gondolkodás csak javára válhat az emberiségnek – jelentette ki Szentpétery Péter.

Az iszlám világ évszázadok óta csak a Nyugatról érkező, nemritkán erőszakos behatásokra reagál. Ez fogalmazódott meg Szécsi József vallásfilozófusnak, a Keresztény-Zsidó Társaság főtítkárnak előadásában, illetve az azt követő hozzászólásokban. A tudós – egyebek mellett – beszélt arról is, hogy a gyengülő európai keresztény közösségek lényegében csak sodródhatnak, nem fordulnak egymás felé, a teológia tudománya pedig képtelen vagy nem is akar kitörni a maga köré épített elefántcsonttoronyból. Ennek következménye a keresztény közösségek szétzilálódása s az is, hogy a nagypolitikai döntések meghozatalakor mindinkább figyelmen kívül hagyja a vallási, keresztény szempontokat. Márpedig a keresztény etikai gyökerek lazulásával csökken a közösségek társadalmi ellenálló képessége, s ezt a helyzetet a hatalom birtokosai és a radikális csoportok egyaránt kihasználhatják.

A konferencián előadások hangzottak el még arról, hogyan éltek együtt a török hódoltság évszázadai alatt a katolikus, a protestáns és a zsidó közösségek, s a résztvevők a történelmi példák elemzéséből és megvitatásából igyekeztek a mára vonatkozó, megszívlelendő tanulságokat levonni.

■ I. L. L.

Az előadások a <http://www.evangelikus.hu/vallások-egyuttelese-egykor-es-ma-konferencia> linken érhetőek el.

Résister! – Victoire!

Ádvent és klímacsúcs a terrorizmus árnyékában

► **Talán a második világháború óta nem volt még ilyen különös ádventje Európának. A párizsi klímacsúcs, amely nem kis mértékben befolyásolhatja a világ globális jövőjét, a magunk okozta természeti fenyegetettséget próbálja kivédeni. Ádvent pedig a lelki besorítottság, a félelem, a tehetetlenség ellenszereként köszönt ránk. Annak tudatosításával, hogy a remény, a szabadítás is jön Krisztussal és üzenetével. Nemcsak a migránsok és a rájuk települő paramigránsok, álmigránsok, terroristák jönnek, hanem a válságos és álságos világhoz jön újra a Szabadító, aki az Úr Jézus Krisztus a Dávid városából. Álljatok ellen – és lesz győzelem! Talán ez lehet legrövidebb summázata 2015 különös ádventjének.**

Ádvent első vasárnapjától, november 29-től december 11-ig százkilencvenöt országból érkezett tudósok, közéleti emberek, állami, egyházi vezetők és sokan mások foglalkoznak a jövőndő egyik legerőteljesebb migrációs okával, a klímaváltozással, illetve a Föld felmelegedésének sokrétű problémáival.

A politikai és a vallási üldözés, valamint a fegyveres hajsza miatti migráció mellett Párizsban most a klímamigráció is reflektorfénybe kerül. Azóta, hogy az ENSZ égisze alatt – jó húsz éve – elkezdődtek a felelős megbeszélések a klímaváltozással és a klímamigrációról, a párizsi a legnagyobb emberiségvédő konferencia.

Halmozottan hátrányos helyzetbe került Európánk szellemi központjában soha nem látott biztonsági intézkedések próbálják megvédeni a felelős embereket, akik a klímaváltozás és a klímamigráció kezelésmódjait, a lehetséges cselekvési alternatívákat kidolgozni gyűltek össze. Mindezt a felelőtlenség és a mesterségesen – drogokkal és gyűlöletprédikációkkal – megkeményített, érzéketlenné tett terroristák közelségének tudatában.

Hogyan tudnak Párizsban a résztvevők állandó készültségben, felfokozott lelkiállapotban mélyreható gondolatokat, javaslatokat megfogalmazni? Hiszen a tét hatalmas: tervezni kell, a jövőt oltalmazni, felelősen dönteni azokról a területekről is, ahonnan a kegyetlen, embertelen fanatizmus kiárad, azoknak az embermillióknak a javára, akik muszlimként, keresztényként, zsidóként és más vallások követőiként próbálják vallásuk szellemében menteni a menthetőt.

Sürgető idő

A klímavilágsúcsnak és eredményességének a féltése, illetve az egész emberiségért érzett közös protestáns és katolikus felelősség hatja át minden szavát annak a nyilatkozatnak, amelyet Hannoverben adott ki nemrégben a Németországi Protestáns Egyház (EKD) elnöksége és a Német Katolikus Püspöki Konferencia elnöksége. A dokumentumot Heinrich Bedford-Strohm tartományi evangélikus püspök, az EKD elnöke és Reinhard Marx kardinális, a katolikus püspöki konferencia elnöke írta alá.

Az idő sürget. Eddig nem látott katasztrófák jelzik a helyzet drámaiságát: a csendes-óceáni partvidékeken végigsöprő cunamik, szélsőséges időjárási viszonyok, a partok eróziója, másuttal pedig a szárazság, vízszegénység, a források kiapadása mutatja a rohamos változást. A kedvezőtlen változások olyan fontos területeket érintenek, mint a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat. Közvetett hatásuk már sok helyen érződik az élemezés és az ivóvízellátás területén, jelentkezik az egészségügyben és a jólét fenntarthatatlanságában, de a békét és a biztonságot érintő kockázatok tekintetében is. Új migrációs kényszerekkel kell szembenézni.

A párizsi konferenciának új lendületet kell adnia a nemzetközi klímazászfogáshoz.

Felelős egyházi elvárások

A német protestáns és katolikus vezetők nem csak hazájuk s nem csak a hívő emberek elvárásait fejezték ki nyilatkozatukban és felhívásukban: más vallások hívei és minden, felelősen gondolkodó, cselekvő ember a világon jó szívvel és mérlegelő értelemmel csatlakozhat hozzá.

Olyan megállapodást várnak Párizstól, amely a nemzetközi jog alapján garantált vállalásokkal képes korlátozni a Föld felmelegedését. Ezért nagyon fontos a megújuló energiák minél szélesebb körű bevezetése. Olyan közösen elfogadott mechanizmusok létrehozása is kell ehhez, amelyek – nemzetközileg és az államokon belül is – felügyelnek a klímavédelmi előírások betartására. Csak így lehet elejét venni a több Celsius-fokos átlaghőmérséklet-emelkedésnek.

A gazdag országok nagyobb mérvű áldozathozatalára lesz szükség, mivel a klímavédelemhez szükséges lépések finanszírozását a fejlődő vagy gyengén fejlett országok nem képesek tartósan biztosítani. Igen határozott előírások kellene az üvegházhatás, illetve a károsanyag-kibocsátás visszaszorítására.

A klímaváltozástól leginkább fenyegetett régiókkal és lakosságukkal a nemzetek közösségének együttesen kell szolidárisnak lenniük. A nemzetközi előírásoknak szükséges tekintetbe venniük a nemzeti szuverenitásból adódó korlátokat, illetve a klímavédelemben nyújtott teljesítmény eltéréseit. A természeti kihívások okozta nehézségeket nem lenne szerencsés még a nemzetek közötti elmentéket növelésével is súlyosbítani!

Differenciált felelősséggel

A német dokumentum használja a differenciált felelősség fogalmát. Ez azt jelenti, hogy az egyes nemzetek és a nemzetek közössége között a klímavédelemben mutatkozó teljesítménykülönbségeket két- és sokoldalú együttműködésekkel kell áthidalni. Ebből a szempontból is hasznos, hogy a német nyilatkozat emlékeztet Ferenc pápa Laudato si' kezdetű enciklikájára, melyben az egyház fő figyelemfókuszát a hívőket saját felelősségükre és arra, hogy nélkülözhetetlen az egyéni hozzájárulásuk a klímavédelemhez – takarékos és józan életmóddal.

Idézi az irat a német protestánsok korábbi állásfoglalásait is. Ezekben a teremtett világ megőrzésével kapcsolatban a társadalmi cselekvés és a személyes életstílus együttműködésének fontosságára is felhívják a figyelmet.

Imádkozzatok Párizsért és a klímazarándokokért!

Nyilvánvalóan nagy a vonzereje Párizsban ezekben a kora ádventi napokban. Szeptember eleje óta Európa számos vidékéről megindult ide egy kontinentális méretű „klímazarándolat”. Sok ezren vesznek részt benne Európa minden részéről.

Az imával, klímameditációkkal egybekötött spirituális zárandoklatok

résztvevőinek józanságáról így beszélt az egyik résztvevő: „Jóllehet csak kis csoportot képeztünk az emberiség többmilliárdnyi lakosságához képest, zárandoklatunkkal mégis, a merényletek sötét árnyékai ellenére is az ígért és a remény jeleit mutatjuk fel, mert bízunk a nemzetközi klímazászfogás és a párizsi megállapodások eredményességében!”

A mára kialakult franciaországi és nemzetközi migrációs helyzet sokak számára nem tette lehetővé, hogy zárandoklatuk záró szakaszát megtegyék. Ennek ellenére igyekeztek ők is ott lenni december 3-án a francia ajkú világ katolikus központjában, a párizsi Notre-Dame-székesegyházban tartandó ökumenikus klíma-istentiszteleten.

Most különösképpen is felerősödik az üzenete annak az imafelhívásnak, amelyet a nemrég elküvetett párizsi terrortámadások napján pillanatok alatt szétrepített a világháló: „Imádkozzatok Párizsért!” Tegyük hozzá: a klímavilágsúcsért, Földünkért, jövőnkért! Ahogyan akkor, november 13-án és azután is tettük.

A fény kijelölt útján ádventi reménnyel

Jó, nagyon jó, hogy napjainkban, 2015 ádventjében újra felhangzik az evangélium: „*En világosságul jöttem a világba, hogy aki hisz énbenem, ne maradjon a sötétségben*” (Jn 12,46) – visszhangzik ma is az ézsaiási ige, amelyet Máté is felelevenített evangéliuma elején: „*A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát. A halál árnyékának földjén lakókra világosság ragyog.*” (Ézs 9,1 – Mt 4,16)

Párizsban a klímacsúcs, a Notre-Dame-ban s mindenütt, ahol a sötét terrorerőkkel szemben megszületik immáron sokadszor és újra a belső kiáltás: „*Résister!*” Álljatok ellen a gonosznak, s az elszalad töletek! – ahogyan ezt a harmincnolc évre bebörtönzött, nagyszerű francia református hugenotta, hívő nő, Marie Durant (1711–1776) megfogalmazta a vallási türelmetlenséggel szemben. Bárcsak ezen az ádventen szülőföldjén meg Magyarhonban, Erdélyben és Németországban és mindenütt észbe jutna ez sokaknak ádvent nagy felhívásaként!

Résister! Álljunk ellen az önzésnek, a hitetlenségnek, a félelemkeltésnek, a brutalitásnak, a vallási visszaélésnek, az öngigazoló tébolyoknak, a hamis híreszteléseknek, s mondjuk újra és újra: Világosság ragyog fel a sötétben üldöknék, csak bízzatok, és álljatok ellen a sötétségnek!

Résister – mert jön Jézus, a Király, jön karácsony, s a fény útját nem lehet fegyverekkel, sem ISIS-szel, sem Boko Harammal feltartóztatni. Legfeljebb annyi történik – de ez megtörténik –, hogy a fényben kiderül, mekkora az árnyékuk a gyilkos fegyvereknek. De a fényt nem lehet leléni, meggyilkolni! Résister! – s akkor lesz kicsiben és nagyban is győzelem: victoire! Eredményes klímavilágsúcsot, Párizs!

■ DR. BÉKEFY LAJOS

Migránsok a Bibliában

► **Fejtő kérdés hittanosoknak: „Ki volt a Bibliában az első migráns?”** Vagy idegen, jövevény, földönfutó, hon-talan, bujdosó és kóborló... Mert a jelenség egyáltalán nem korunk szomorú terméke. Amióta ember él a földön, háborúk, éhínségek, természeti katasztrófák miatt időnként hatalmas tömegek keltek útra. Miként ma is. Egyre csak jönnek és jönnek. Százával, ezrével gyalognak zöldhatárokon át. Vannak köztük valódi menekültek, akiket keresztényiségük miatt üldöznek, vagy akik háborús viszonyok miatt vettek vándorbotot a kezükbe, akiknek elpusztult az otthonuk, köddé váltak megélhetési lehetőségeik. De a többségük vélhetően csak a nagyobb szelet kenyérért kelt útra. S ki tudja még, hányan érkeznek közülük sanda szándékkal. S megy a vita – alapvető emberi jog-e magasabb életszínvonalon élni. Mindeközben gyakran éri vád a keresztényeket, az egyházakat, hogy nem hűek elveikhez, és nem fogadják örömmel a jövevényeket.

■ LUPTÁK GYÖRGY

Ha úgy tetszik, a testvérgyilkos Kain volt az első, akit Isten arra ítélte, hogy „bujdosó és kóborló” legyen a földön (1Móz 4,12). De Ábrahám és Sára is Isten parancsára keltek útra s vándoroltak sok száz kilométert, hogy Isten népalapító tervét megvalósítsák. Mai fogalmak szerint gazdasági menekült volt Jákób és családja, amikor a hosszan tartó inséges időben Egyiptomba költöztek. És a gyermek Jézus is menekülni kényszerült szülei Heródes esztelen gyermekgyilkolása elől.

A Biblia Isten története az emberrel – van benne tehát minden, ami az emberlét része. Idegenek, jövevények is szép számmal.

Védeni és védekezni

Izrael népe előtt sem volt ismeretlen, milyen is idegen földön élni. Mintegy négyszáz évet töltöttek el Egyiptomban, egyre rosszabb körülmények között, míg nem Isten parancsára Mózes és Áron kivezették onnan őket. A pusztai vándorlás közben mindazt átérték, ami a menekültlét velejárója ma is: nincs hol aludni, huzamosabb ideig sátrakban kell megszállni, nincs mit enni vagy inni, hideg van, vagy forróság van – és ott az örök létbizonytalanság: mi lesz velünk?

Évszázadokkal később ez a nép átélte a száműzetést is, közel hetven éven át, a távoli Babilonban. Idegenként kellett élni idegen földön, ráadásul ki voltak téve egyfajta asszimiláló szándéknak is (lásd Dániel és társai történetét).

Egész sor ilyenfajta intés olvasható az *Ószövetségben*: „Szeressétek a jövevényt, mert ti is jövevények voltatok Egyiptom földjén!” (5Móz 10,19) Hasonló tartalmú 2Móz 22,20; 23,9 és 3Móz 19,33. De szinte egy lélegzetre a jövevényekhez sorolja a Biblia az özvegyeket és az árvákat is. Őket is a befogadó közösség gondjaira bízta Isten, hogy ne maradjanak gondoskodás nélkül: „...ha a jövevényt, árvát és özvegyet nem nyomjátok el, és ártatlan vért sem ontotok ezen a helyen, nem követtek más isteneket a magatok romlására: akkor megengedem, hogy ezen a helyen tartózkodjatok...” (Jer 7,6–7). De említhetjük a 146. zsolttár 9. versét is.

Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a Bibliában mindkét véglet fellelhető: az idegenek szeretete és a külföldiektől való megtisztulás parancsa egyaránt. Az *Ószövetség* különböző kifejezésekkel illeti a különböző jövevényeket. Elsősorban a *ger* szót használja azokra az idegenekre, akik huzamosabb ideig kényszerülnek idegen földön, idegen közegben élni, ezért kiszolgáltatottak, ezért véde-

lemre, a befogadó közösség gondoskodására szorulnak. Ezt a kifejezést használja a Biblia az előbbi igehelyekben is.

Ugyanakkor a *nekar* vagy a *car* szóval illeti az olyan idegeneket, akikről Isten óvja a népét. És ennek az óvásnak az oka mindig a vallási tisztaság megőrzése! Ők azok az idegenek, akik pogányságukkal, pogány kultuszaikkal veszélyt jelentenek Isten népére, Isten népének a láthatatlan egy igaz Istenbe vetett hitére. De létében is veszélyeztetik a népet mint ellenséges idegenek, például: „Országotok pusztaság, városaitokat fölperzselték, földeteket szemetek láttára idegenek tarolták le, pusztas-

Mert Isten törvénye nem véletlenül tiltotta az idegenekkel való keveredést, különösen is az idegenekkel történő házasságot. Már az első parancsolat határozottan és egyértelműen mondja: „Ne legyen más istened rajtam kívül!”

Izrael Istene, a láthatatlan, de hatalmas Úr jól tudja, hogy az érzékszerveire szívesebben támaszkodó ember könnyen térül el ugyan élettelen, ámde látható, kézzelfogható istenekhez. Különösen is érdekesek Nehémiás intézkedései, amelyekkel a fogságból való hazatérés után megtisztítja a népet az idegenektől (sic!) és az idegen behatásoktól. Neh 13 szerint például arra kötelezi a zsidókat, hogy bo-

volt király Izraelben (s emiatt nem volt még kialakult rend), egy névtelen lévita Betlehembe utazik, hogy hűtlenné vált másodfeleségét visszaszerezze. A visszaúton Gibeá városában kényszerül megszállni.

Miért tanulságos ez a történet? Több okból is. Ókori keleti szokás: az úton lévő jövevény nem maradhat kinn éjszakára, kötelező neki szállást adni. Ezt elmulasztják Gibeá lakói, de nem egy öregember. Ő viszont előbb kifaggatja, kicsoda-micsoda az idegen, bemutatkoznak egymásnak. A lévita, a jövevény, bár valójában tehetséges ember, de *szolgájának nevezi magát* az öregember előtt. Tisztában van helyzetével, nem áll elő igényekkel, nem ő dirigál, és nem követelik! Miután mindent tisztáztak, még a befogadás feltételeit is, az öreg otthonába fogadja őket. Asszonyosul, szolgálástul és szamarastul...

Nem kirekeszteni – ellenőrizni!

A Biblia sokszínű, az *Újtestamentumban* Jézus mindig pozitívan viszonyul az idegenekhez. Ő is hangsúlyozza: „Én nem küldtettem máshoz, csak Izrael házának elveszett ju-

üresedett és túlon túl liberálissá vált európai keresztényiségünk számára valódi felgyűlést, adhatnak nekünk is új lelkesedést és lendületet. De csakis ők, akik keresztényiségük miatt szenvedtek el üldöztetést.

Ők viszont a menekültek mai adataiban a nagy-nagy kisebbség – a rendelkezésünkre álló statisztikák szerint. Ilyenek lehetnek tán a koptok vagy a különböző ősi keleti keresztény egyházak elűldözött tagjai. Úgy, ahogyan a második világháború után például a Németországba áttelepült volgai németek jelentettek a német egyházak számára egyfajta frissülést.

Végül vélelmezhető, hogy az első keresztény közösségek a diakóniát, a szeretetszolgálatot nem elsősorban kifelé, hanem a gyülekezeten belül élték meg. Ez derül ki a *Cselekedetek könyvének* történeteiből. Pál apostol írja Galácia tartomány gyülekezetének: „Ezért tehát, míg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben.” (Gal 6,10)

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy gyülekezeten kívüliek előtt lehúzták volna a redőnyt, nem! Csak fontosabb volt a gyülekezeten belüli gazdasági egyenlőtlenségek kiegyenlítője: az élő hitre jutott jómódú nem nézhetne hitsorsosa nélkülözés.

Richard Schröder, a berlini Humboldt Egyetem professzora (szakterülete a teológia és filozófia, 1991–1997 között a Németországi Protestáns Egyház elnökségi tagja volt; Johannes Rau mellett jelölték a szövetségi elnöki tisztre) szerint veszélyben lévő embertársainkon segíteni keresztényi kötelességünk. De ő kivándorlás és bevándorlás között lényegi különbséget lát. Véleménye szerint a kivándorlás emberi jog, mert egy állam sem kényszerítheti maradásra polgárait. A bevándorlás viszont nem alapvető emberi jog. Joga van az államnak megtagadni a belépést, mert joga van eldönteni, kik élhetnek a határai között.

Emellett világosan meg kell különböztetnünk egymástól menedékkérőket és egyszerű bevándorlókat. Utóbbiak a magasabb életszínvonal reményében jönnek, hazájukat pedig saját akaratukból hagyták el. Előbbiek viszont kényszerhelyzetben vannak, és az életükért futnak.

A professzor javasolja Európa külső határainak őrzését is. A határokon meg kell állítani a jövevényeket, és meg kell vizsgálni azokat, akik nem az életükért futnak: a mi érdekünk-e, hogy nálunk maradjanak. Nem lezárni, hanem ellenőrizni kell Európa határait – írja (*Es kann nicht jeder zu uns kommen*, olvasható az *idea.de* honlapon: <http://goo.gl/lrZq3> – 2015. november 4.).

A kép tehát sokkal összetettebb, mint elsőre gondolnánk. Az Istenben bízó hívő ember pedig mindig tudni fogja, mikor nyújtson kezét a jövevénynek, és mikor védje meg saját hitét, saját közösségét, akár családját is. És hazáját, ezeréves történelmén alapuló hagyományait, kultúráját. „Felebarát szeretet – értelemmel!” – mondja a német professzor.

A szerző megbízott püspökhelyettes, a Bács-Kiskun Egyházmegye esperese

JELENETFOTÓ AZ EXODUS CÍMŰ FILMBŐL

ság, mint ahol idegenek dúltak.” (Ézs 1,7) Vagy Hós 7,8–9: „Efraim a népek közé keveredett. Olyan lett Efraim, mint a meg nem fordított lángos. Idegenek emésztik erejét, de ő nem veszi észre. Ősz haja fehérik már, de ő nem veszi észre.” És Zsolt 144,7.11: „Nyújtsd le kezedet a magasból, szabadíts meg, ments ki engem a nagy vizekből, az idegenek hatalmából, akiknek szája hiábavalóságot beszél, jobb kezük csak álnokságot művel! Szabadíts meg, ments ki engem az idegenek hatalmából, akiknek szája hiábavalóságot beszél, jobb kezük csak álnokságot művel!”

A gyermek anyjától tanul beszélni
Külföldi hatások, pogány kultusztok tehát igenis létező veszélyforrások. Ezért óvja Isten igen vehemensen a választott népet az idegen behatásoktól. Az egyik legismertebb történet Aháb királyé, aki Isten tiltó parancsa ellenére a pogány asszonyt, Jezábelt vette feleségül. S az új királynéval együtt elárasztotta Izráelt a pogány, főnői Baal-kultusz. E káros befolyás ellen vette föl a harcot, olykor nagy eréllyel is, de Isten parancsának engedve Illés próféta.

csássák el idegen, moábita, asdódi és ammóni feleségeiket – mert gyerekeik már nem is tudtak „júdai nyelven”, hanem anyjuk nyelvén beszéltek. „Így tisztítottam meg őket minden idegen dologtól.” (Neh 13,30) Hja, kérem, márt makedóniai Nagy Sándor is megtanulta (Kr. e. 324-ben), hogy hiába nősitte meg egyszerre sok ezer makedón katonáját perzsa nőkkel, a nászéjszaka után kilenc hónappal sok ezer felsíró gyermek az anyjától tanult beszélni... (lásd *Sütő András A szújai menyegző* című drámáját).

Tehát erről sem szabad megfeledkeznünk: Isten igen szigorúan int, és óv a vallási keveredés ártalmas hatásától. És ez a veszély ma is fennáll! Németországban napjaink egyik egyházi vitája épp erről szól, miután a bajor evangélikus püspök részt vállalt egy müncheni muszlim alapítvány kura-tóriumában, sokakat megbotránkoztatva döntésével... Hamburgban evangélikus templomot alakítottak át mecsetté... Egy müncheni evangélikus templom szószékéről pedig egy imám a *Koránból* olvasható fel...

A *Bírák könyvének* végén, a 19. fejezetben van egy érdekes történet. Abban az időben, amikor még nem

haihoz” (Mt 15,24), de némi huzavona után végül is enged az idegen, kánaáni asszony kérésének, és meggyógyítja beteg leányát. Mit mond neki? „Asszony, nagy a te hited...” (Mt 15,28)

Vagy nézzük a kapernaumi századost, akinek beteg szolgáját távolról gyógyítja meg, elismerve a pogány idegen katonatiszt hitét: „Bizony, mondom nektek, senkiben sem találtam ilyen nagy hitet Izraelben!” (Mt 8,10). Ugyanilyen szeretettel beszélget a kútnál a samáriai asszonnyal. És ott van az a római katonatiszt is, aki ellentétben a választott nép tagjaival, Jézus keresztjénél mindenki mást megelőzve mondja ki: „Bizony, ez az ember Isten Fia volt!” (Mt 27,54)

Egy tény azonban nagyon fontos: az, hogy Jézus az elismerő szavakkal ezekben az esetekben is e pogány emberek Krisztus-hitét díjazza, azt, ahogyan a nevezettek hozzá fordulnak. Tehát Jézus nem általában szól minden útjába kerülő idegenről, hanem csakis azokról, akik hisznek őbenne.

Ezek a példák nem juttathatnak mást az eszünkbe, mint azt, hogy éppen az ilyen élő hitű keresztényen menekültek jelenthetnek a mi fáradt, ki-

Kövessen bennünket a Facebookon is: [facebook.com/evangelikus](https://www.facebook.com/evangelikus)
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközvetben vagyunk

A magyar nyelv napja

Nyelvünk mai őrzői és ápolói igyekeznek ráirányítani a figyelmet szellemi-kulturális örökségünkre. 2011 óta november 13. a magyar nyelv napja. (1844-ben ezen a napon fogadták el a magyart államnyelvvé emelő törvényt.) A *Himnusz* költője, *Kölcsey Ferenc* többször is leírta aggodalmát és feladatunkat: „Meleg szeretettel fogadj a hon nyelvén! – mert haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog; s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog.”

Átlépvé száz esztendő érdekes idézni *Kosztolányi Dezsőt*. Kötetnyi írást szentelt anyanyelvünknek. (*Ezeket Erős várunk, a nyelv címmel Illyés Gyula rendezte sajtó alá, és a Nyugat adta ki 1940-ben. Bővített, javított kiadása, a Nyelv és lélek 1971-ben jelent*

meg. Legutóbb 1999-ben az Osiris Kiadónál látott napvilágot a kötet, harmadik, javított és bővített kiadásban. – A szerk.) „Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok – mondja Kosztolányi –, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható.”

Mit jelent nekünk a magyar nyelv? Létezésünket, mindent, ami magyarrá tesz minket. Hordozza nehéz múltunkat, újrakezdő jelenünket és jövőnket.

Ebben az évben külön is megemlékeztek jeles nyelvészünkről, a száz éve született *Lőrincze Lajos*-ról. Egész életét a magyar nyelv szolgálatának szentelte. 1952-ben indította el a rádióban az *Édes anyanyelvünk* sorozatot; a nyelvi ötperc hosszú évtizedeken át ezrek kedvence volt. ■ FFL

HIRDETÉSEK

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb december 8-án, 18 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu.

Bagdy Emőke előadása

December 17-én, csütörtökön 19 órakor a Kálvin teremben (Budakeszi, Fő u. 159.) *A hit, remény és szeretet pszichológiája* címmel tart előadást dr. Bagdy Emőke klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta. Szeretettel várunk minden érdeklődőt. Az előadást a Nemzeti Kulturális Alap támogatja, a részvétel ingyenes. Az előadó a tiszteletdíját a Pesterzsébet-Szabótelepi Református Egyházközség által épített Makovecz-templom javára ajánlotta föl. A helyszínen ezer és kétezer forint címletű téglajegyeket lehet vásárolni a templomépítés támogatására.

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Aszódi Evangélikus Egyházközség, 2015

Az Aszódi Evangélikus Egyházközség vissza nem térítendő támogatás segítségével közösségi termék energetikai fejlesztését valósítja meg, melynek tervezett befejezése 2015. 11. 15.

A pályázati konstrukció a kiemelt jelentőségű, energiahatékonyság fokozására irányuló beruházások megvalósításával mintegy 167,24 GJ/év energia megtakarításával járulhat hozzá a Nemzeti Épületenergetikai Stratégiában megfogalmazott célhoz.

A projekt keretében megtörténik az Aszódi Evangélikus Egyházközség energetikai korszerűsítése: a homlokzat hőszigetelése és nyílászárók cseréje, biztosítva ezzel az épületek hosszú távú fenntarthatóságát, amely jelentős energiamegtakarítást eredményez.

A fejlesztés eredményeként az épület a jelenlegi E energetikai minősítésűből A minősítésűvé változik.

A beruházásnak köszönhetően az Aszódi Evangélikus Egyházközség jelentős energiamegtakarítást tud elérni, a megtakarított pénzösszeg további beruházásokat tesz lehetővé, biztosítva ezzel az egyházközség hosszú távú tevékenységét.

A *Környezet és energia operatív program* keretében az Aszódi Evangélikus Egyházközség 19 622 500 forint vissza nem térítendő európai uniós támogatást nyert el a fenti fejlesztés megvalósítására.

A projekt azonosító száma: KEOP-5.7.0/15-2015-0165

A projekt kezdete: 2015. 08. 28.

A projekt tervezett befejezése: 2015. 11. 15.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

További információ:

Név/cím: *Lőrincz Csaba* lelkész, 2170 Aszód, Szontágh lépcső 1.

Telefon/fax: +36-28/400-417, email: aszodi.evangelikus@gmail.com

NYELVŐRSZEM

Örömet jelent tudással rendelkezni?

„Mindezekben megmutattam nektek, hogy milyen kemény munkával kell az erőtlenekekről gondoskodni, megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: »Nagyobb boldogság adni, mint kapni.«” (ApCsel 20,35) Igen, mindig vezérlő csillagunk a bibliai ige. S nyelvi értelemben is példa, minta. Milyen szép, pontos, tiszta és egyszerű megfogalmazás: „nagyobb boldogság”.

Ma azonban divat mindezt szószaporító körülményességgel kifejezni: „Úgy vélem, nagyobb boldogságot jelent az Úr útján járni, mint a biztonságos élet vagy akármi más reményében visszautasítani az elhívó jeleket”; az ünnepségre való felkészülés „mindig nagy örömet jelent számomra”. Példa ez utóbbi két közlés arra, hogy amennyire útmutatónk a bibliai ige, az ige mint szófaj használatában tömörked nyelvhasználati problémával találkozunk!

A terjengős kifejezések kiürült, töltelékcsóvá sulytalanodott igéi közül a leggyakoribbak közé tartozik a *jelent*. Burjánzik a hivatali és a sajtónyelvben, elharapózik a köznyelvben. Leggyakrabban felesleges, elhagyható, máskor helyettesítendő. Úgy akadályozhatjuk meg e terjengős kifejezések elszaporodását, hogy a tárgyat névszói állítmánnyá alakítjuk, s a terpeszkedő kifejezés *jelent* igéjét – mert ez itt tartalmatlan töltelékcsó csupán – mellőzzük: nagyobb *boldogság* az Úr útján járni; a felkészülés mindig *nagy öröm*.

„A hulladék egyre nagyobb *problémát jelent*” – olvassuk egy internetes oldalon. „Egy-egy új cég adatainak berögzítése minden esetben sok-sok *veszélyeséget jelent* az operátorok számára” – olvasom a világhálón. „A barátságod *sokat jelent* nekem” – olvassuk, halljuk gyakorta. E közlésekben tartalmas szóra cserélendő a *jelent* ige: *problémát okoz* a hulladék (vagy: *probléma* a hulladék); sok *veszélyességgel jár* a rögzítés; a barátságod *fontos* nekem.

Számunkra pedig *öröm* (nem pedig: *örömet jelent*!), ha az olvasó figyelemmel kíséri e sorokat, amelyek

a pontos és egyszerű nyelvhasználatra sarkallnak...

Széles jelentéskörű igénk, a *vesz* szintén eszköze a bőbeszédűségnek: gyakorta „szószátyár kifejezések »segédigéjének« szerepébe kényszerül” – írja *Tótfalusi István* nyelvész. Számos példát sorolhatnánk a terpeszkedő kifejezések e formájára a közbeszédből – és a sajtóból. Íme, ket-tő: „*Kezdetét veszi* a megyei kupa második fordulója”; „*Új korszak veszi kezdetét* az idősellátásban”. Ha ezeket egyszerűen, szabatosan akarjuk közölni, több szinonima közül választ-hatunk: *rajtol, startol, (el)indul, elindul, (el)kezdődik*. Mint a Bibliában: „*Mert itt van az idő, amikor elkezdődik az ítélet Isten háza népén. Ha pedig először rajtunk kezdődik, akkor mi lesz a vége azoknak, akik nem engedelmessékednek Isten evangéliumának?*” (1Pt 4,17)

A *vesz* igével alkotott további bőbeszédű szerkezetek a médiából: „*Jézus védelmébe veszi* a bűnös asszonyt”; „autókirándulások megrendezésénél *mérlegelés alá kell venni*: az autó szerkezetét és teherbíró képességét” stb. Pontosán, magyarsan: *megvédi az asszonyt, pártját fogja, védelmére kel; megrendezése során mérlegelni kell*.

„*Jézus búcsút vesz* a tanítványaitól” – áll egy bibliakommentárban. A Bibliában (fordításában) e hosszabb szerkezet egyszerű tisztasággal, igekötős igeként olvasható: „*Pál Milétosban elbúcsúzik az efezusi vénektől*” (az ApCsel 20. fejezetének egyik közcíme). A *búcsút vesz* szinonimái még: *búcsúzkodik, búcsúzik, elköszön*.

Reméljük, e felvetéseink is segítenek abban, hogy talán *elkezdődik* (s nem *kezdetét veszi*) a terpeszkedő, kacifántos kifejezések visszaszorítása...

A *rendelkezik* igének akkor pontos a használata, ha azt a tartalmat kívánjuk vele kifejezni, hogy valaki valamit, valaki(ke)t utasítással irányít; dönt valamiben („az igazgatótanács így *rendelkezik*”); utasítást ad valaminek a végrehajtására, felhasználására

(„a diákok jogairól és kötelezettségeiről a közoktatásról szóló törvény *rendelkezik*”); valaminek a felhasználásáról dönt („szabadon *rendelkezik* a gyűjteménnyel”).

Elfogadható a használata, ha konkrétum birtoklását fejezzük ki vele: „a 17. század mestereitől mintegy 500 festménnyel *rendelkezik*”. Magyarságosabb mégis így: 500 festményük van; 500 festmény van a birtokukban. Am szószaporító kifejezést gyártunk, ha átvitt értelmű birtoklást érzékeltetünk ezzel az igével: „Hihetetlen táncstudással *rendelkezik* ez a kisfűtő és kislány!” Szabatosan: bámulatos(an nagy) a táncstudása.

Vét „drágakónél gyönyörűbb” anyanyelvünk ellen, aki ezt az ígét akkor használja képletes jelentésű birtoklásnak (vagy e birtoklás tagadásának) a kifejezésére, ha az alany nem személy, hanem tárgy, fogalom: „A gyógyszer *nem rendelkezik* mellékhatásokkal”; „Az adventi koszorú vallási jelképpel *rendelkezik*”; „Nem minden infravörös sugárzás *rendelkezik* ugyanazzal a tulajdonsággal”. Érthető egyszerűséggel: *nincs mellékhatása; vallási jelképe van; nem minden infravörös sugárzás azonos tulajdonságú*.

Pongyola stílusú és mulatságos az efféle, sajtóbéli jólterjesztés: „Az amerikai focisztár forró *feleséggel rendelkezik*”. Hiba és neveltség szófűzés, ha ezt az ígét akkor használjuk, ha nincs szó birtoklásról, hanem az ellenkezőjéről beszélünk: „A program néhány apró *hiányossággal rendelkezik*”; „Megnézték, hogy melyik önkormányzat mennyi *adóssággal rendelkezik*”. Szabatosan: *tüzes (szenvélyes) a feleség; a program hiányos; az önkormányzatnak mennyi adóssága van, mennyivel tartozik*.

Bizakodunk: ha mindezt az olvasó is átgondolja, több *ismerete lesz* (nem pedig: több *ismerettel rendelkezik*!) a *rendelkezik* ige használatának regüláiról. Avagy: a felesleges szószátyárkodás („*Örömet jelent* tudással *jelentkezni*”) helyett beszéljünk tiszta magyarsággal: „*Öröm a tudás*.”

■ ARANY LAJOS

Magyarul!

Gyermekkoromban a nagyecsed labdarúgócsapat sok száz kisfröccsöt látott törzsszurkolói még félig angolul, félig magyarul társalognak a látottakról. *Taccsról és kornerről beszéltek, s mindannyiunk kedvence volt a sziklaszilárd bekk meg az ördögösen cselező center. De így volt ez országszerte!*

Aztán történt valami. Sportújságíróink, mintha összebeszéltek volna, felcsaptak nyelv művelőnek, és elkezdtek magyarul írni-beszélni: bedobásról meg szögletéről szóltak, a hátvéd és a középcsatár lett a csapat erőssége. S mit ad Isten, egy emberöltő alatt teljesen elfogadottá, általánossá lett a magyar sportszakzsókincs! A vége felé már olyan nyelvi finomságokba is belebonyolódott Vitray meg Szepesi, hogy most a „null” helyes-e, vagy pedig a „nulla”.

A sportújságírókat azért zártam végképp szívembe, mert Trianonban

elcsatolt városainkat változatlanul és következetesen eredeti néven nevezték: Kassa az Kassa volt, és nem Košice, Žilina helyett Zsolnát, Ružomberok helyett Rózsahegy, Oradea helyett Nagyváradot, Rijeka helyett meg Fiumét mondtak s írtak akkor, amikor aktuális külügyminiszterünk a televízióban éppen így nyilatkozott: „Most tárgyaltam Bratislavában...” Nem a szomszéd népek „érzékenysége” voltak tekintettel, hanem olvasóikra meg hallgatóikra. Sajnos az említett újságíró-nemzedék tagjainak zöme rég visszavonult, vagy már az égi pályákról közvetít, csak – utolsó mohikánként – Novotny Zoltán tartja meg magát.

Aztán jöttek az újjak, akik „a Novi Sad-i Vojvodináról” áradoztak, meg arról, hogy a debreceniek üdvöskéje „a zaláui Sílcutubhoz” szerződött, s a Michalovce egyik tehetséges kézilabdá-

zóját Terézia Szöllősióvának hívják. A még újabbak meg elkezdtek „külföldiül” szépelegni! A partjelző asszisztens lett, „Dzsudzszak célja öt gól, nyolc assziszt”, a csapatok a „final fourba” kerülésért játszanak, vagy már a „playoffban” küzdenek.

E sorok írása közben egy rádióközvetítést hallgatok, melyben épp arról tájékoztatnak, hogy „emberfőrbá” került vízilabdacsapatunk, meg hogy „melegítenek a sprinterek”. Ismét csak üdítő kivétel Novotny, aki két szám közt azon tűnődik, hogy a fejhallgatók világában ezeket a mostani kutyúket hogyan is kellene néven nevezni...

Kedves újságíró barátaim s különösen a legifjabbak! Ha kérhetném, írjanak-beszéljenek ismét magyarul, mint tették szeretett eleik! S ha kezdetben nehezen menne, forduljanak bizalommal Zoli bácsihoz.

■ OZSVÁTH SÁNDOR

Evangelikus közéleti blog

FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!

Építkezés folyamatban

Zajlik a győri Insula Lutherana felújítása

► Két évvel ezelőtt a reformáció ünnepén szép ajándékot kapott a magyar államtól a Magyarországi Evangélikus Egyház. Ekkor írták alá azt a megállapodást, amelynek alapján elkezdődhetett a budapesti Deák téri épületegyüttes mellett a győri Insula Lutherana – „evangélikus sziget” – rekonstrukciója is. Azóta folyamatosan zajlanak a munkálatok, hiszen tartani kell az átadás 2017. október 31-ére kitűzött határidejét.

A győri evangélikus sziget felújítására fordítható kormánytámogatás mintegy 4,7 milliárd forintot tesz ki. A komplex gyülekezeti központ a templom, a lelkészlakások, a levéltár és a hivatali helyiségek mellett óvodát, iskolát és idősek otthonát is magába foglal. Így minden korosztály számára fontos szolgálatot tölt majd be.

Tervek és remények

Az álom, a terv az Insula Lutherana renoválására régóta megvolt, de abban, hogy meg is valósulhat, csak reménykedni lehetett. Az egyházközösség többször indult már különféle pályázatokon, hiszen a hatalmas épületállomány mindenképpen felújításra szorult.

– Amikor megtudtam, hogy nyert a pályázatunk, olyan érzés fogott el, mint amikor a protestánsok végre felépíthettek egy templomot... A felújítás, hiszem, a gyülekezet életére is pozitív hatással lesz. Ha mindennek méltó helyet találunk a felújított

ról – mondja Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkes vezetője. Abban bízik, hogy a külső felújítás egyben alkalmat nyújthat a helyi gyülekezet belső megerősödésére is. Mert a tagok kitartására és összefogására nagy szükség van az építkezés közben.

Váratlan nehézségek

A munkálatokhoz elengedhetetlen régészeti feltárások az építők több váratlan meglepetéssel is szembesültek. A gondok egyik első jele volt, hogy az Öregtemplomot közvetett életveszély miatt a tervezettnél korábban, már 2015 húsvétja előtt le kellett zárni.

Az építkezés vezetéséért felelős Ráskai Péter elmondása szerint a templom padlójával kapcsolatos problémák akkor tudatosodtak mindenkiben, amikor 2011-ben Ittész János püspök búcsú-istentiszteletére, illetve Szemerei János püspök beiktatására készültek. Egyeztetve az örökségvédelmi hivatallal, sikerült

A most végzett talajmechanikai felmérés, a vereszonadás és talajradaros vizsgálatok azt is kimutatták, hogy körülbelül négy méter mélyen elkesztőn rossz, nádtőzgeből álló réteg is van az épület alatt. Ennek a talajnak az a sajátossága, hogy ha vizet kap, megduzzad, ha kiszárad, össze- megy, ezért folyamatosan mozog.

Emiatt új műszaki megoldást kellett találni a padlószervezet biztonságos rögzítésére. Öt-hat méter mélyre lefúrt speciális mikrocölöpökkel fogják alátámasztani a készülő új vasbeton padlószervezetet, és azon építik majd újra a templombelső.

Farestaurátor szakértők segítségével feltárták az oltár állapotát is. Kiderült, hogy a faanyag katasztrofális állapotban van. Csoda, hogy egyes részein nem porlik szét. Így a fehérre festett, aranyfüsttel borított díszítésű építmény teljes renoválására is szükség lesz.

Érdekes felfedezések

A feltárások olyan eredményeket is hoztak, amelyek következtében teljesen át kellett dolgozni egyes épületrészek terveit. A tornacsarnok felépítésére kiszemelt hely alatt például a régészek megtalálták a város védelmére szolgáló sáncrendszer egyik alapfalának maradványait, illetve egy 17. századi, égetett agyag padozatú épületmaradványra is rábukkantak. Emiatt az eredeti tervek szerint a földbe süllyesztendő tornatermet nem lehet három és fél méter mélyre levinni, helyette csak egy méter mélyen lesz. Ez abból a szem-

pontból könnyebbé teszi a szigetelés. Viszont a változtatással az oktatási intézmény mintegy háromszáz négyzetméternyi területet veszített.

Kevesebb nehézséget okoz az a felfedezés, amelyet a jövőben a lelkészlakásoknak otthont adó, Kosuth utcai épületben tettek. A festő restaurátor vizsgálata ugyanis a bejárati kapualj két oldalán a falra festett tájképeket tárt fel. A képeken egy várszerű épület részletei látszanak, cédrusfákkal. A levéltári adatok alapján a ház egykor a győri zsidó hitközség tulajdonában volt, itt székelt a Chevra Kadisa (temetkezési szent egylet), így nincs kizárva, hogy a festmények szimbolikusan Jeruzsálem városát ábrázolják. Restaurálásukra nem kötelezték az egyházközösséget, de reális esély látszik arra, hogy a falfestéseket feltárássá, restauráltassák, és majd be is lehesen mutatni őket.

A munkálatok jelenlegi állása

Az óvoda és a tornacsarnok tervezett helyén, illetve az Öregtemplom alatt a régészeti feltárások egyelőre lezárultak. Jelenleg a konventépület bontása zajlik, az óvodánál pedig elkezdődött a tényleges építkezés. A templom rekonstrukciója decemberben indulhat el – számol be az aktuális helyzetről Ráskai Péter.

„Szükség lenne az Öregtemplom mielőbbi felújítására, mert nagyon érezzük a hiányát” – teszi hozzá Csorba János, a győri egyházközösség jelenlegi igazgató lelkésze. Az isten-

tiszteleti látogatottság látványosan visszaesett, amióta az alkalmakat részben a szomszédos református templomban, részben a szeretetház dísztermében tartják. „Úgy tűnik, jobban kötődnek a templomhoz az emberek” – véli Csorba János.

Várhatóan sikerül-e befejezni a projektet a kitűzött határidőre? A kérdésre Ráskai Péter határozott igennel válaszol. Ugyanakkor azt is hangsúlyozza: nagyon kemény, feszített tempójú két év áll még előttük.

Letették az alapkövet

Amint az *Evangélikus Élet* hasábjain is beszámoltunk róla, 2015. november 22-én tették le az épületegyüttes megújulását szimbolikusan kifejező új alapkövet. Az időkapzsula, amelyet az Öregtemplom egyik bejáratának küszöbe alatt helyeztek el, tartalmazza többek között a magyar kormány és a Magyarországi Evangélikus Egyház által kötött megállapodás egy példányát, a győri lelkészek és tisztségviselők névsorát, az épület-együttes régi és új helyszínrajzait, illetve az *Evangélikus Élet* és a *Kisalföld* aktuális számát.

– Most, amikor letesszük az alapkövet a régi alapokba, szeretnénk ezzel szimbolikusan is kifejezni, hogy a régi folytatásában bizakodunk. Legfőképpen Jézus Krisztusra, az egyház Urára építünk, ezzel igyekszünk hozzájárulni a nagyobb közösség, a társadalom építéséhez is. Hiszen ezen az evangélikus szigeten nemcsak hitéleti tevékenység folyik, hanem abból fakadóan a társadalom szolgálata is, az oktatáson, a szociális munkán keresztül – hangsúlyozta az ünnepi istentiszteleten tartott prédikációjában Szemerei János püspök.

Próhla Gergely, egyházunk országos felügyelője az öröm és a felelősség kettős érzéséről szövegezett beszédében.

– Azért az örömből egy kis szomorúság is vegyül. Hiszen gondoljunk csak bele: ezt az épületegyüttest a hívek pénzéből építették meg évszázadokkal ezelőtt, és bővítették azóta folyamatosan. Valahol tehát a mi erőtlenségünk is megmutatkozik abban, hogy ilyen óriási állami segítség kell ahhoz, hogy fenn tudjuk tartani ezt az épületet... – fogalmazott. – Szükség van arra, hogy ennek az épületegyüttesnek, ennek az intézményrendszernek missziói kisugárzása legyen – tette hozzá.

Ez az igazi kihívás, amely még az építők, a győri evangélikus közösség tagjai előtt áll.

■ ADÁMI MÁRIA

A SZERZŐ FELVÉTELE

épületekben, olyat, ami tökéletesen megfelel a funkciónak, az óriási vonzerőt fog jelenteni mindazok számára, akik nálunk megfordulnak – fejezte ki reményét a támogatás elnyerésekor az akkori igazgató lelkész, *Jánosa Attila*.

Hallgatóné Hajnal Juditnak, a Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda igazgatójának, aki egyben gyülekezeti tag is, régóta szívügye a tervezett felújítás. Ugyanakkor tudatában van a közösség felelősségének is: „A saját erőnket, tudásunkat, szellemi és fizikai energiánkat oda kell tenni, hogy méltóvá válhassunk az ölnkbe hullott ajándékhoz és elődeinkhez is” – hangsúlyozza.

A tervezést kezdettől fogva a győri evangélikus egyházközösség aktív tagja, *Ráskai Péter* építész végzi. Az eredeti, immár több mint húsz éve létrejött koncepciót folyamatosan alakítja az előírásoknak, illetve az újabb körülményeknek megfelelően. Személyében olyan mérnök kezében van a projekt, aki belülről, a hitéből fakadóan érzi át az épületegyüttes funkcionalitását.

– Reméljük, hogy ez az épületegyüttes nagyon jól ki fogja szolgálni egyrészt a helyi igényeket, másfelől pedig az egész egyháznak a találkozóhelye lehet; olyan, nagy rendezvények megtartására alkalmas hely, amely jelen pillanatban még hiányzik az evangélikus egyház palettájá-

Sírkövek között

Álltam Mozart sírjánál Bécsben, a Szent Márk temetőben, és eszembe jutott Faulkner. A Sírnyalázók egyik mondata: „Mindenünk az idő: csak ez áll közöttünk és az iszonyatos, rettegett halál között, mégis eltékozoljuk, mert életünk felét azal töltjük, hogy gigondoljuk, miképpen tölthetnénk el a másik felét.”

Az ember menekül. Önmaga, barátai, a hétköznapok gondjai elől. Keresi azt a helyet, ahol az időt megállítja a képzelet, s ahol kiszabadulhat a perc fogságából. Mozart sírja Bécsben, Európa egyetlen biedermeier sírkertjében ilyen megálló.

Lehet vidám tavasz, ölelkező nyár, rozsdavörös ősz, kemény hideg, ez a temető mindig ugyanaz. A padokon dámák ülnek, fejükön széles karimájú Léda-kalap, kecses kezük kesztyűbe csúsztatva, cipőcskájuk fényre pucolva; kipirult arcocskájuk, kancsi tekintetük régi emlékkönyvek bejegyzéseit idézi, szerelmes szavakat pergetnek vissza az alvó levelek alól.

Odébb királyi méltósággal két páva billeg, mintha modellt állnának egy festőnek, aki tudja, hogy az idő a leghosszabb távolság két hely között. Pávák, elegánsan és büszkén. Tündöklően. Úgy tartoznak hozzá a Szent Márk temetőhöz, mint Mozart síremlékéhez a mindig friss virágok. A „Szébb a páva, mint a pulyka” kezdetű gyermekmondókára talán ők is felborzolnák tollruhájukat, de ide nem téved be csúfolódó.

Itt boldog, békés és naiv az élet, mint valaha volt a Monarchia határai közt. Szerkesztőségi szobák hangos telefonjai, parlamentek kard ki kard szóváltásai, háborús hírek kesergői kívül maradnak a bejáraton. Az élet árnyoldalán ott a halál, és mégis: a Leberstrasse ódon sírkertje madarak kergetőzésétől hangos. Örömdalokat fújnak, új ritmusokat tanulnak. A tempó – mint Mozartnál – bármelyik pillanatban megváltozhat, itt egy kicsit gyorsabb, amott kissé lassúbb, de a derű örökkön ott zakatol bennük. Ahogy a temető nagy halottja sem feledhette élete folyamán a derűt.

A 18. századból eredő sírkertbe már régen nem temetnek, de a sírkövek mesélnek. Ez volt az a század, amely még pártolta a művészetet. A sírkövek erre is, arra is düledeznek, de erősen kapaszkodnak a földbe, amelyet alulról, a kicsiny temető minden oldaláról csontok tartanak össze. S közöttük Mozart csontjai. A nevek a sírköveken már nehezen olvashatók, pedig még magyaros hangzású is akad közöttük.

Amikor Mozart 1791-ben meghalt, a temető hátsó falánál tömegsírba tették. Felesége nemhogy sírkövet nem állíttatott, de a temetőt sem volt jelen. A 19. század közepén, amikor keresni kezdték a zeneszerző földi maradványait, egy felásott tömegsír helyén jelképes síremléket állítottak neki, s egy kettőtört oszlop talapzatába vésték be a nevét. A talapzat mellett lefelé fordított fáklával gyászoló angyal áll. „Fejét fogja, mert még mindig nem érti – így magyarázza a bécsi dáma a padon –, hogyan lehetett olyan önző és ostoba Costanze Weber, s mit szerethetett Mozart ezen az asszonyon...”

Krúdy Gyula úr, ha arra jár, megfelelhetne neki.

Krúdyval szeretnék sétálni ebben a temető kertben. Jönni-menni, megállni, ballagni, sétálgatni... Csak sétálgatni...

■ KÓ ANDRÁS

„Varrhatok én is?”

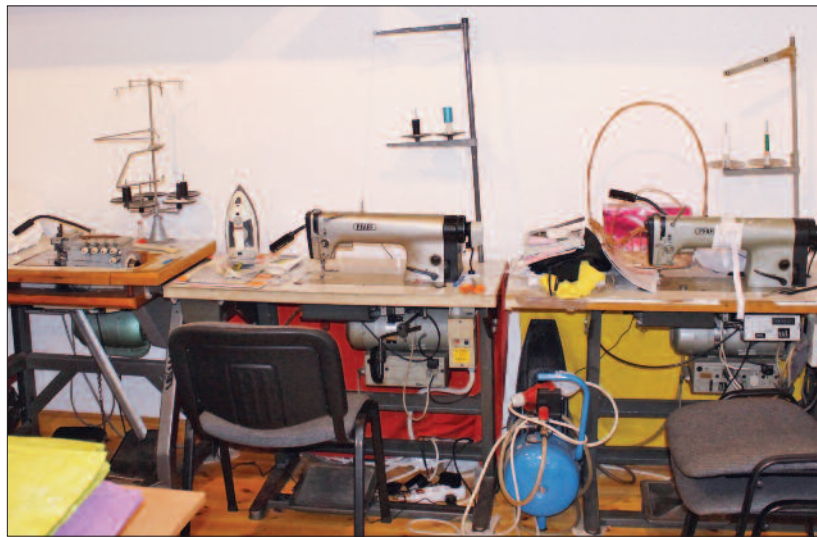
Szeretetszolgálat Isten kreativitásával és áldásával

► Két, egymáshoz közeli evangélikus gyülekezet szeretetszolgálatának munkájába nyertünk bepillantást november 10-én az Evangélikus Missziói Központ munkatársi csapatával. Ha mindenre kiterjedően beszámolnánk a tótkomlói és a szarvasi gyülekezetnek az elesettek, a szenvedélybetegek és a városuk felé való szolgálatáról, szétfeszítené e cikk kereteit. Az alábbiakban csupán ízelítőt nyújtunk a végzett munkából, és biztatjuk az olvasót: ha teheti, maga is látogassa meg ezeket a helyeket.

A Luther Házban telepszünk le a gyülekezet egyik lelkészével. Szpisák Attila a Tótkomlói Evangélikus Szeretetszolgálat indulásáról számol be. Megtudjuk, hogy a város életében milyen módon vesz részt az evangélikus közösség, segítve a különféle korú, igényű, társadalmi helyzetű embereket.

Nappali terápiás foglalkozások, ebéd, lelki beszélgetés várja a szen-

nyílt néhány jószág beszerzésére, nevelésére is. A közel egyhektáryi földjükön begyűjtött, a gondozottak munkaterápiája közben megtermelt gazdag termést visszaforgatják az ellátásba. Őszi evangélikus báljuk bevételét hagyományosan a szeretetszolgálatra, az ifjúsági munkára és nem utolsósorban a következő évi bálra fordítják – osztja meg velünk a lelkész.

vedélybetegséggel küzdőket. Jönnek is rendszeresen a másfél éve megnyílt Luther Házba. Megtapasztalhattuk és láthattuk, hogy szervesen összefügg itt a test és a lélek gondozása. A szenvedélybetegek látogatásunk napján mézeskalácsot sütöttek. „Mindennap kitalálunk valamit” – mondják.

Csodás lehetőség, hogy egymáshoz szerves egységként kapcsolódik itt, a templom melletti épületegyüttesben a szenvedélybetegek nappali ellátása, a nappali idősklub, a kézműves- és ifjoglalkozásokra kialakított Napraforgó Ház és a parókia. „Egyszer az egyik asszony benézett a varrósobába, és felcsillant a szeme: »Varrhatok én is?» Miután egész nap önfeledten dolgozott, rácsodálkozott: »Ma el is felejtettem dohányozni!» – meséli egyik szenvedélybeteg gondozottjukról Szpisák Attila.

Isten gondoskodását élik meg a váratlanul érkező, hasznosnak bizonyuló adományok által. Hűtőszekrény, varrógépek, lakókocsi... A közeli baptista imaház is váratlan ajándékként „hullt a gyülekezet ölébe”.

Az épületek, a berendezések gyarapítása, fejlesztése mellett lehetőség

1998-ban nyílt meg a városban a szeretetszolgálat bentlakásos időskotthona, a kicsiket pedig evangélikus óvoda várja Tótkomlóson. Egy kis sétával meglátogathattuk a szépen felújított óvodát, ahol éppen délutáni pihenőre készülődtek a gyerekek. A mellette lévő, tájháznak beillő Mesterségek Házában a kézműves-foglalkozások eszközei fogadtak: szövőszék, a báránnyak lenyírt szőre. A kemence már begyűjtve másnapra.

Ami ma látható itt: szlovák és magyar felmenőkkel, szlovák vagy magyar nyelven megszólaló, különféle korú és társadalmi helyzetű emberek szövevényes kapcsolati hálózata, amelyhez Isten adja a vérkeringést, a jóízű közösségi alkalmakat, találkozásokat. Ennek kézzelfogható jele volt számunkra a házi, finom ebéd. Megosztottunk rajta – az óvodások, az idős gondozottak, a szenvedélybetegek, az őket ellátó munkatársak, a lelkészek és mi, vendégek.

Lázár Zsolt szarvasi lelkésszel, a Nyugat-békési Egyházmegye esperesével az Ótemplomi Szeretetszolgálat szenvedélybetegeket fogadó

FOTÓK: ERDÉSZ ZOLTÁN

nappali klubjában beszélünk meg találkozózt. Amíg a lelkész a sokrétű szeretetszolgálat kezdeteiről és mostani helyzetéről számol be, Galó Tamás intézményvezető osztja meg velünk hazai diófalevél-teáját.

A szarvasi gyülekezetben nagy múltja van a rászorulókkal való törődésnek. Például az idősek házigondozását ők vezették be egészen új modelleként. A lelkész felajánlásokról, tervekről beszél, amelyeknek az eredményeit láthatjuk mi is: egy nagyobb helyiségben, végig az asztalokon szétválogatva látjuk különféle ruhák halmait. Fél három után pedig melegételest les a klubban, amint a tanyagondnok ideér az ebéd maradékát naponta felajánló, közeli étteremből.

A folyosón felsorakozó hajléktalan, rászoruló embereket ismerősként fogadják. Kedélyes hangulatban telnek meg az ételhordók. Sok találkozás jön létre; a szálak összekötése, a beszélgetések, a közeledés által Isten nem remélt eredményeket is hoz.

Néhány éve egy rossz állapotban lévő, hajléktalan, rokkant ember életébe drasztikus változást hoztak. Se-

te meg elgondolkodva az akkor elmélyült tanulságot Lázár Zsolt.

Amint mondta, Szarvason és a környékén a drogkereskedelem is nagy probléma. A menteni vágyás a drogosok irányában is egyre erősödik a szeretetszolgálatban. Volt, hogy általuk ismert embert „kapcsolt le” a rendőrség drogterjesztés miatt.

Az évek óta – főként a Középfalmi Iszákosmentő Misszóból – ismert, Isten segítségével az absztinencia felé tartó szenvedélybetegek számára nagy segítség a néhány utcányi távolságban található, október végén megnyílt ház. A tizenkét fő bentlakására átalakított épület úgynevezett támogatott lakhatást biztosít jelképes havi összegért. „A házirendet még megbeszéljük a következő lakógyűlésen” – mondja el Balázs Sándor, az egyik itt segítő munkatárs.

A múlt többszörösen visszahúzat: megismerjük a csicskáztatás fogalmát. Többeket fenyegethet még, hogy a lakásukat, pénzüket kicsalók vissza akarják húzni őket ebbe a függőségi viszonyba. Az éjjel-nappali felügyeletre ezért is van itt szükség.

gítsükük nyomán a férfi egészen átalakult, kinyílt. Megrendítette őket, hogy pár hónap múlva mégis hirtelen elvitte egy betegség. Az eset újra az evangelizáció, a Krisztushoz vezetés fontosságára hívta fel a figyelmüket. „Kevés az időnk...” – jegyez-

Belefér még egy gyors körséta a Vajda Péter Evangélikus Gimnáziumban, és a szarvasi Ótemplomot és környékét is megismerteti velünk vendéglátónk. Búcsúzóul bepillantunk a szeretetszolgálat parókiaival szemközti, központi épületébe. „Itt gyűlünk össze áhítatra” – mutatja a hívogató kápolnarészt Lázár Zsolt. A bibliai gondolatokkal és hirdetésekkel teletűzdelt falújság tájékoztat, hogy a közeljövőben mikor lesz ételosztás, és milyen alkalmak várják az evangélikusokat és a városban élőket.

Tótkomlós és Szarvas diakóniai, szenvedélybeteg-mentő és a helyieket érintő szolgálataiba betekintve újra Lázár Zsolt szavai jutnak az eszembe: „Kevés az időnk...” Ez pedig arra indít minket, hogy amíg lehetőségünk van, tegyünk jót a rászorulókkal, nem felejtve, hogy a fő cél Krisztus megismertetése az emberekkel. Hiszen egyedül ő az, aki az e világi életen túli megoldást kínál mindannyiunknak.

■ ERDÉSNÉ KÁRPÁTI JUDIT

„Ha a szívünk mosolyog, akkor megjelenik az igazi mosoly is az arcunkon”

Interjú a lappföldi Mikulással

► Sok kisgyermek álma vált valóra az elmúlt héten, amikor nemcsak az idei tél első hópelyhei hulltak alá az égből, hanem – immár tizenharmadszor – az „igazi” Mikulás, finn nevén *Joulupukki* is hazánkba érkezett Lappföldről. A nálunk töltött kilenc nap alatt az ország számos településén találkozhattak vele a kicsinyek és nagyobbak a Finnagóra, azaz a Finn Kulturális, Tudományos és Gazdasági Központ szervezésében. Mi fővárosi szálláshelyén beszélgettünk vele és „manólánny” segítőjével, egyben tolmácsával, *Solymár Eszterrel*.

– A híradásokból is tudhatjuk, hogy repülőgéppel érkezett Budapestre. Hol vannak a rénszarvasok?!

– Otthon. Megengedtem nekik, hogy amíg Magyarországon vagyok, pihenjenek, mert amikor hazamegyek, nagy munka vár majd rájuk. Nálunk, Lappföldön már negyvenöt éves hó van, de előtte még bőven tudtak lejelni a kedvenc eledeleikből: a varázs-zuzmóból, áfonyából és különféle erdei gyümölcsökből. Remélem, kipihenten, jóllakottan várnak otthon.

– Beszélgetésünk előtt a Baptista Szeretetszolgálat által a Deák téri evangélikus templom előtt felállított faházban (képünkön) találkozhattak önnel a gyerekek. Ebben az úgynevezett cipősdobozvárban november végétől december 18-ig bárki leadhat egy cipősdoboznyi karácsonyi ajándékot hátrányos helyzetben lévő gyermekek számára. A titokban ajándékokat osztó Szent Miklós utódjaként ön mit gondol erről az akcióról?

– Csodálatos kezdeményezésnek tartom. Ha a karácsony a szívünkben lakik, akkor az ünnepvárás összefonódik a jótékonykodással is.

Nagyon fontos, hogy a szeretet mellett a békesség is a szívünkbe költözzön. Többen kérdezik, hogy a mai világban hogyan lehet békességet találni. Mindenkinek kell hogy legyen rá valamilyen eszköze. A legjobb talán, ha példát veszünk a gyerekekről. A mai délelőttöt egy gyermekotthonban töltöttem, ahol árva csecsemőkkel és babákkal is találkoztam. Ott egy kilenc hónapos baba teljes nyugalommal és boldogsággal ült az ölemben hosszú percek át. Ez az önfeledt, gyermeki öröm és békesség volt számomra a mai nap legnagyobb ajándéka. Ez pedig nem korfüggő. Jól ismerjük a tanítást: gyer-

mekké kell válnunk, hogy bejuthassunk Isten országába.

– A finn gyerekeket is december 6-án látogatja meg a Mikulás?

– Nem, ők szenteste kapják meg tőlem az ajándékokat. Miklós-nap, azaz december 6. azonban nálunk is nagy ünnep, mert ezen a napon ünnepeljük a finn függetlenség napját.

– Mikulás bácsi! Mint látja, két kislány is itt van velem, akik szintén szívesen kérdeznének. Először hadd tegye fel kérdését a hatéves Veres Peti: Hogy tud olyan sok helyre elmenni egy este alatt?

– Jó kérdés. Hadd áruljak el neked egy titkot! Otthon, a lappföldi Rovaniemi városában van egy időgépem. Észrevetted, hogy december 6-án mintha lassabban telne az idő? Ez bizony varázslat – a manóim lelassítják ilyenkor az időt. Amíg te úgy érzed, lassabban múlnak a percek, én az idő alatt tudok gyorsabban dolgozni.

Sok országban karácsony estéjén viszem el a gyerekek ajándékát. Ilyenkor pedig kihasználom azt, hogy időzónákban élünk.

– Most Veres Andris tízéves kislány kérdése következik: Honnan van a Mikulás bácsinak ennyi szaloncukra és édessége?

– Van egy nagyon-nagyon nagy műhelyünk, ahol az édességeket készítjük. Emellett Magyarországon is vannak segítőim. De ne feledd: nem szabad túl sok csokit enni, mert az nem jó a fogaknak! Nagyon fontos, hogy sok zöldséget és gyümölcsöt fogyassz! Természetesen december 6. kivételes nap, akkor akár sok édességet is ehetsz.

– A finn Mikulást egy piros ruhába öltöztött tonttu, azaz manótolmács segíti Solymár Eszter személyében. Milyen érzés Joulupukkit kísélni?

– Nagyon nagy megtiszteltetés számomra, hogy Joulupukki tolmácsa lehetek. Csodálatos megtapasztalni, hogy mennyi örömet, szeretetet, őszinteséget kapunk a gyerekektől a kilencnapos körúton. Picik és nagyok szívébe egyaránt adventi ragogás és karácsonyi béke költözik Joulupukki jelenléte és önmagunk „gyermekké válása” által.

– Tudom, hogy a Mikulás semmilyen szempontból sem különbözteti meg a gyerekeket. Azaz minden nemzetiségű, bőrszínű és vallású gyermek egyformán kedves neki. Az evangélikus Élet hasábjain azonban nem hagyhatom szó nélkül, hogy az ön édesapja, a két évvel ezelőtt elhunyt Solymár Péter evangélikus lelkész számára a finn–magyar testvérgyülekezeti kapcsolat élete végéig meghatározó volt. Ön is otthonról hozza a finnek szeretetét. Az, hogy idén ön lehet az evangélikus Finnországból érkezett Joulupukki tolmácsa, különösen is megdobogtatja evangélikus szívét?

– Nem tagadom, hogy igen. Finnnyelv-tudásomat evangélikus gyökereimnek köszönhetem. A csömöri evangélikus gyülekezetben nőttem fel. Gyermekkoromban jártam először testvérgyülekezetünk városában, Loviisában és a nyári finn Herättäjähulaton, amely a finn evangélikusság nagy ünnepe.

– Végetűl hadd kérdezzem meg a Mikulástól: mit üzen az Evangélikus Élet hasábjain a magyar gyerekeknek?

– Ugyanazt, mint minden más gyermeknek a világon: legyünk jók! Tudom, hogy nehéz megfogalmazni, hogy mit jelent a jószág, de nem lehetetlen. Fontos, hogy tudjunk figyelni a társunkra, hallgassuk meg és segítsük őt. Tudjuk elfogadni azt, hogy mindannyian mások vagyunk. Ez csak úgy sikerülhet, ha a szívünkben törekszünk a jószágra. Azt szoktam mondani: ha a szívünk mosolyog, akkor megjelenik az igazi mosoly is az arcunkon.

■ BODA ZSUZSA

FOTÓK: SZABÓ DAVID KÁROLY

ÉTELT AZ ÉHEZŐKNEK!
OTTHONT AZ OTTHONTALANOKNAK!
ESÉLYT AZ ESÉLYTELENEKNEK!

Elindult a legnagyobb országos ünnepi összefogás!

Az Ökumenikus Segélyszervezet
20. országos adventi pénzzadománygyűjtéséhez
bárki csatlakozhat a 1353-as adományvonalon

► Advent első vasárnapján, november 29-én huszadik alkalommal hirdette meg országos adventi pénzzadománygyűjtését az Ökumenikus Segélyszervezet. Már az ünnepi sajtótájékoztatót indító gyertyagyűjtés időpontja – 13 óra 53 perc – is a segélyszervezet adományvonalára utalt. Ahogy a felhívás jelmondata is – „Élt az éhezőknek, otthont az otthontalanoknak, esélyt az esélyteleneknek!” – hangsúlyozza: ez az ünnepi összefogás nem az ajándékozásról szól. Azért gyűjt a szervezet, hogy egész évben segíteni tudja a nélkülözőket, kitérésipontokat tudjon kínálni a szegénységből. Idén is sokféleképpen lehet csatlakozni a december 31-ig tartó adománygyűjtéshez.

Az Ökumenikus Segélyszervezet budapesti központjában tartott sajtótájékoztató az első adventi gyertyagyűjtésével vette kezdetét. Lehel László elnök-igazgató a 20. szeretet.éhség országos adventi pénzzadománygyűjtés részleteinek ismertetése előtt visszatérek az idén két évtizedes gyűjtés kezdetére.

Kiemelte, hogy már az 1995-ben indított első adventi gyűjtéskor a minél szélesebb összefogás megteremtése volt a cél, és a közösségépítés máig töretlen. Ennek az eredménye, hogy a szeretet.éhség mézeskalács szívvel ismertté vált gyűjtés mára az ország legnagyobb ünnepi összefogásává nőtte ki magát, melyhez az elmúlt évben már mintegy egymillióan csatlakoztak.

Lehel László bevezető prezentációjában ismertetette az előző évi gyűjtésből megvalósított fejlesztéseket, így többek között a miskolci és orosházi családok átmeneti otthonainak megújítását és a gyulai fedél nélküliek segítő központjának elvégzett felújításokat. Hangsúlyozta: a kiemelt fejlesztések mellett a segélyszervezet valamennyi központjának működéséhez és fejlesztéséhez évről évre jelen-

tősebb támogatást ad az év végi gyűjtés. Ma már a szervezet működése szinte elképzelhetetlen e nélkül a széles körű ünnepi összefogás nélkül.

A segélyszervezet vezetőjének bevezetője után Lévai Anikó és Kovács Kokó István jószolgálati nagykövetelek buzdították mindenkit az összefogáshoz való csatlakozásra, és mondtak köszönetet a gyűjtésben részt vevő partnereknek. Pálkás Zsolt, az adománygyűjtésben idén is csatlakozó Tesco működési ügyvezető igazgatója ismertette a november 16-án az áruházakban indított adománykupon-akció részleteit és eddigi eredményeit.

Károlyi Zsuzsanna, az E.On Hungária kommunikációs vezetője a válalat és a segélyszervezet egész éves együttműködésére tekintett vissza, kiemelve, hogy karácsonykor egy nagyszabású televíziós adománygyűjtésben is támogatják a szervezetet.

A sajtótájékoztató végén a résztvevők egy tűzfából készült, 1353-as installáció utolsó darabjait helyezték el, ezzel jelezve: él a 1353-as adományvonal, és a beérkező adományokból valódi segítség lesz.

Hogyan lehet csatlakozni?

Az 1353-as adományvonalon hívásonként, illetve sms-enként 250 forinttal lehet csatlakozni az összefogáshoz.

Akinek van bankkártyája, a www.segelyszervezet.hu oldalon egyszerűen és biztonságosan adakozhat, de természetesen továbbra is lehet segíteni átutalással és csekken, a 11705008-20464565-ös bankszámlaszámon is.

A segélyszervezet a fővárosban, az *Adventi ünnep a bazilikánál* elnevezésű rendezvényen adománypontot állított föl, ahol önkéntesek fogadják a pénzzadományt a látogatóktól. A helyszínen lehetőség nyílik megismerkedni a szervezet munkájával, illetve idén először bankkártyával is lehet adományozni a helyszínen. Az adományponton a segélyszervezet átmeneti otthonaiban élők által készített ajándéktárgyak megvásárlásával is nyújtható támogatás.

Az ország bármelyik Tesco áruházának vevői 250 forintos adománykuponok vásárlásával támogathatják a segélyszervezet munkáját. A november 16-án indult gyűjtés arca idén is Kovács Kokó István, a segélyszervezet jószolgálati nagykövete.

A nagyobb postákon kihelyezett gyűjtődobozokba dobott vagy csekken felajánlott adománnyal is lehet segíteni.

Önkéntesként is támogathatja az akciót! A segélyszervezet idén is várja mindazok jelentkezését, akik szívesen segítik önkéntesként az adománygyűjtést. Jelentkezés: onkentes@segelyszervezet.hu.

Az emberi méltóság tisztelete szóban és írásban

■ HELTAI MIKLÓS

Mivel tanulmányomnak a szerzők által megjelölt tárgya az értékközvetítés minősége, bevezetésként engedjenek meg egy rövid értéktani összefoglalót.

Értéktannal (axiológia – *axios* = „értékes”, *logos* = „tudomány”, ógörög) Magyarországon kevesen foglalkoztak. *Böhm Károly* (1846–1911) kolozsvári egyetemi tanár *Axiologia vagy értéktan* című könyve 1906-ban, *Karácsony Sándor* professzor (1891–1952) *A magyarok kincse* című műve (alcíme: *Értérendszer és axiológia*) 1944-ben jelent meg, azóta írt rendszeres értéktani műről nincs tudomásom.

Szerencsére Karácsony Sándor (aki nem melleleg hívő református volt) szemlélete igen modern, mivel pedagógusként is, filozófusként is meghaladta az egyoldalú, individualista szemléletet, és minden lelki jelenséget relációkban vizsgált. Gyakorlati és elméleti pedagógiai tevékenységének tapasztalatai alapján állapította meg, hogy a hagyományos nevelési eljárás, melyben a nevelő érzelmi, értelmi, akaratú értékek és ismeretek közvetítésével és ilyen irányú ráhatásokkal neveli a növendéket, mindig kétséges eredményű, mivel a másik felet, a gyermekifjút csak a nevelés tárgyának tekinti, nem magával egyenlő, autonóm lénynek, így együtműködés közöttük csak nagyon korlátozott mértékben lehetséges. (Vigyázat: a gyermekifjú egyenjogú, de mivel kiskorú, nem egyenrangú, a fogalomzavar e vonatkozásban sok pedagógiai tévedés forrása.)

Viszont a művészeti, a nyelvi és a társadalmi relációkban már régóta működnek ember és másik ember között azok a kapcsolati formák – művész és közönsége, beszélő és hallgató, irányító és irányított –, melyekben az aktív fél tiszteletben tartja a másik autonómiáját, s megvalósulhat kölcsönhatás, *értékcseré*. Mivel ezekben a relációkban a szerepek természetes módon cseré-

▶ Szokatlanul fajsúlyos témával kockáztatjuk megkínálni Fókusz oldalunk olvasóit, remélve mindazonáltal, hogy ez az eredendő „belső használatra” készült tanulmány sokak körében talál (meg)értő fogadtatásra. Mert az értékközvetítés problematikája talán nem kizárólag a lelkeseket, illetve a keresztény médiamunkásokat, pedagógusokat foglalkoztatja. Bár a szerző még szeptemberben, a Protestáns Újságírók Szövetségének balatonföldvári médiaműhelyén osztotta meg gondolatait hallgatóságával, a publikálás időzítésének van némi aktualitása. *Karácsony Sándor és a magyar pszichológia* címmel november 21-én a Dunamelléki Református Egyházkerület budapesti székházában rendezett egész napos konferenciát a Magyar Pszichológiai Társaság pszichológiatörténeti tagozata és a nagy pedagógus szellemi örökségét ébren tartó Csökmei Kör. És mint arról a következők híven tanúskodnak, Karácsony Sándor (1891–1952) öröksége az értékközvetítés minőségének vizsgálatához is kiváló kiindulási alap... (A szerk.)

lődnék, mindkét fél beleadhatja a maga részét a tevékenységbe, felnőtt-gyermek, felnőtt-felnőtt viszonylatban egyaránt.

Értékközvetítésről lévén szó, meg kell néznünk, hogy általában mit jelent az érték fogalma, s melyek a legfontosabb értékek, melyeket a protestáns médiában közvetíteni akarunk.

Ha azt mondom, hogy érték az, ami ér valamit, nekem is, másnak is, amiért hajlandó vagyok adni, áldozni, amiért a másik is hajlandó adni, áldozni: akkor azt is mondom, hogy *érték sincs másik ember nélkül*. Ha azt mondom, hogy a bölcs, a szép, az igaz, a jó, a szent: értékek, akkor viszont azt mondom, hogy – mivel a felsoroltak Isten attribútumai – az érték nemcsak ember és ember viszonyulásának „terméke”, hanem ember és transzcendens viszonyulásáé is. (Materialistáknak szoktuk azt az engedményt tenni, hogy a transzcendens helyettesítsék, ha akarják, a humanista eszmék világával.)

Az axiológia, az értéktan, Böhm Károlyé is, Karácsony Sándoré is ezért beszél esztétikai (régies elnevezéssel széptani), továbbá logikai-tudományos és erkölcsi-etikai értékekről, valóról és kellőről. Míg azonban Böhm Károly a hagyományos európai individuális normák alapján határozza meg a szép, igaz és jó fogalmát (például szép az, ami érdek nélkül tetszik), s transzcendens vonatkozásaikkal kapcsolatban az ind filozófiát is segítségül hívja, addig Karácsony Sándor a zsidó-keresztény transzcendencia alapján minden lelki tartalmat végig-

gondol, az értékeket is, mindkét reláció vonatkozásában.

Leszűkítve most a kérdést érték-hordozás szempontjából azokra a társas pszichológiai formákra és alapviszonyokra, melyek között általában mozgunk, tudnunk kell, hogy a művészeti alapviszony értéke a forma, a nyelvi alapviszonyé az érvényesség, a társadalmi az aktív fél lelki többlete, az áldozatkészség. A társas viszonyok logikai tartalmát tekintve viszont a nyelvi jelek egyértelműsége, a művészi jelképek őszintesége és a társadalmi cselekvés önzetlensége a valódi értékcseré-kapcsolat sine qua nonjai.

Az értékcseré és értékközvetítés felsorolt alapértékei önmaguk, újságírókra és ránk, pedagógusokra többletfeladatokat rónak. Gondosan kell megformálnunk a szöveget szóban és írásban (például minimális követelmény, hogy a műnek legyen eleje, közepe, vége), s kerülni kell a felszínesség vagy az álmeghatódás mindenféle rekvizitumát (hadd ne hozzak föl példákat).

A tartalmi érvényesség egyik alapfeltétele például az, hogy csak olyan kérdésben foglalkozunk állást, amelyben kompetenciánkat többszörösen ellenőriztük, az egyértelműségé meg, ha más nem, az, hogy használjuk, ha kell, az idegen szavak szótárát meg az értelmező szótárt, egyebekről nem is szólva.

Ami az áldozatkészséget-önzetlenséget illeti, abban jussunk el legalább odáig, hogy ne önmagunkat dokumentáljuk folyamatosan, ellenben ne sajnáljuk az időt partnerünk igazságának megértésére és megértetésére.

Ráadásul külön hangsúlyoznunk kell: számunkra, magyar emberek számára a magyar nyelv, a magyar népművészet, a klasszikus magyar művészet, a magyar társadalom szokásrendje, tradíciói, történelmi tudatunk tárgyi és szellemi dokumentumai az egyértelműség, őszinteség és szabadság igazán érthető és elfogadható értékei és érték-hordozói.

Ha viszont nekünk kell megítélni művészeti, nyelvi-tudományos és társadalmi produkciókat, jelenségeket, akkor használnunk lehetjük figyelmbe Karácsony Sándor véleményét az ember és transzcendens viszonyulásának érték-kritériumairól: csak az az igazi művészi szépség, amely az *örök emberit* jeleníti meg (hisz saját képére és hasonlatosságára formálta az embert a Teremtő); csak az nyelvi-tudományos igazság, amely a *megmagyarázhatatlan evidenciájára* tör; tehát nem nagyképű, nem deklarálja magát mindentudónak. És csak az önzetlen, viszonzást nem váró, sőt saját jószágát magában sem tudatosított tett szabad, sőt szabadító.

Ebben a körben, protestáns újságírók előtt (engedjék meg, hogy az egyszerűség kedvéért a továbbiakban így nevezem az írott és hangzó, hagyományos és elektronikus sajtó munkáit) nem lehet kétséges az sem, hogy mi az a mindent magába foglaló

üzenet, legfőbb érték, amelynek minőségi közvetítéséről valójában szó van. Azt azonban látnunk kell, hogy ez az egyetlen és igazi érték is: *üzenet*, s az üzenet a *másik embernek* szól, hogy meghallja, megértse (lásd a kommunikációelméletet, melynek atyja – szintén nem melleleg – Karácsony Sándor). Aki tehát az üzenet továbbadására vállalkozik, gondolja meg, hogy másik ember nélkül hiábavalóvá teszi az örömmüzenetet, a másik ember viszont csak akkor hallgat oda, ha van miért.

Egyoldalú kinyilatkoztatásokkal azonban az üzenet – akár a pedagógiában – az újságírásban sem juttatható el a felhasználóhoz. Az újságíró azonban nem lelkipásztor, tehát csak újságíróként vallhat, annak a műformája meg nem prédikáció, hanem például tudósítás, riport, kritika, esszé, tárcsa stb.

Kétségtelen, hogy az értékeket hordozó, színvonalas kommunikáció megkönyvíthatja ennek az üzenetnek a megértését, s az is, hogy Istenhez csak a szép, az érthető és a jó szó méltó, őt azonban – mivel emberi dolgok – magukba nem foglalhatják. Eszközként csak az előbb felsorolt formákat és értékeket vehetjük jó lelkiismerettel igénybe, mint amelyek megkönyvíthatják a hozzá vezető utat. Életünk hitelesítő bizonyágtételét – újságíró esetében például az alázatosan vállalt szolgáló újságíróéletet – azonban nem helyettesítheti a mégoly színvonalas értékközvetítés sem.

Mindez kötelező normát jelent az önök számára. És végül, hogy hozzászólásom címét is megmagyarázzam: a másik ember számunkra nemcsak az a másik, akivel művészkedve, beszélve, közösséget alkotva csereveviszonyban állunk, hanem Isten képmása is, tehát az emberi méltóság tisztelete címén is voltaképpen őt tiszteljük a magasrendű értékekkel.

A minőségi értékközvetítést megvalósító újságíró, ha beszéltet: hagyja a partnert beszélni. Nem mondja el helyette, amit hallani akar, nem rohanja le, nem beszél túl, nem adja a szájába a mondanivalót. De nem hagyja elkalandozni, ismételni, újra és újra kérdez, míg a tárgyra nem térnek. Figyelembe veszi a partner státusát: nem kérdez olyat tőle, amire úgysem várhat választ. Nem tesz föl álkérdést, például „Ugye jó volt ide eljönni?” (Mit mondjon rá a szerencsétlen, pláne, ha mondjuk, bibliáról van szó?)

Az egyszerű embert nem állítja intellektuálisan megoldhatatlan feladat elé, nem használ magyarul amúgy sem érthető absztrakt fogalmakat. Ha gyerekekkel beszél, semmiféle szín alatt nem használja az „édi” nyelvet (az ebéd, csiripöri, koviubi, aztán pogi), ezzel ugyanis intellektuálisan lealacsonyítja, hiszen a gyerekek ezeket már rendes nyelven érti és tudja használni is.

Ha beszél, beszédtempójában, artikulációjában tudomásul veszi a magyar nyelv törvényszerűségeit. Hogy nyelvünkben mennyire első szempont a másik ember figyelem-

bevétele, mutatja, hogy artikulációjában, beszédtempójában szinte szájtörő. Jól szemlélteti ezt az ismert vicc: a magyar, amikor magyar beszédét a külföldi nem akarja megérteni, azt hiszi, süket, és hangsúlyosabban, lassabban, még jobban artikulálja neki a mondanivalóját.

Könnyű ilyeneket mondani: a protestáns újságíró nem frázisokkal, nem direkt kegyeskedéssel, hanem írásban szóban úgy fejezi ki magát, hogy nem erőlteti rá saját véleményét másra, logikailag pontosan építi föl mondanivalóját, érthető, nyelviileg a partnerhez alkalmazkodó („nyelveken szóló”) módon tudósít, véleményez, folytat párbeszédet, azaz: jó újságíróként tesz bizonyágot róla.

De mit tegyünk, amikor tévéből, internetről, rádióból, sajtóból zúdul ránk a frázis, az érthetetlen, magyarul, trágárságtól bűzlő szöveg-folyam? Lassan már fel sem figyelünk a rondaságra, értelmetlenségre, mert alászállt az ingerküszöbünk, és ami fő: nem tudjuk magunkat kivonni mindezek hatása alól.

Van egy-két javaslatom:

a) Bőjt. Hagyjunk ki napokat, akár heteket a tévézésből, internetbongészésből, újságolvasásból stb. stb.

b) Kóser koszt: olvassanak kúraszerűen, tartósan esténként magyar klasszikusokat: *Aranyt, Petőfit, Adyt, József Attilát, Jókait, Mikszáthot, Móriczot, Mórát*, a második-harmadik vonalat nem sorolom el, más irodalmakban ők is első vonalbeliek lennének. Örülhet az a nép, amelyik ilyen mesterektől tanulhat újra beszélni, írni, gondolkodni. Olvassanak minél többször magyar népmeséket; hála Istennek, ezt a kincset időben összegyűjtötték.

Keressék meg a szépen beszélő embereket, vidéken még megtalálhatók, beszéljenek velük sokat, ha lehet, vegyék föl beszédjüket magnóra. Figyeljék meg a mondatfűzésüket, gondolatmenetüket, s ne restelljenek tanulni tőlük. Hallgassanak magyar és nem magyar klasszikus zenét, lehetőleg ne hallgassanak másféle zenét.

c) A passzív kúrát egészítsék ki aktív gyakorlattal: énekeljenek zsoltárt, népdalt; higgyék el, kulturáltságunkról legtöbbet az árul el, amit fizikai munka közben fűtyörésünk.

Kerüljék a vallásos giccset, költészetben is, zenében is.

d) Fogják pártját a jó ügyeknek. Ne hatódjanak meg az óvodában az *O, du lieber dallas* imára elgajdolt imára hívástól, ballagáson az angolul megszólaló gopeltől, *A kis herceg* érzelmes klapanciáitól. Inkább tegyék az ilyesmit kritika tárgyává.

e) És végül: plagizáljanak nyugodtan klasszikusainktól és a néptől. Stílusuk gazdagodik, kifejezőképességük javul ezzel. Mikszáth is, Ady is újságíróként kezdte, s bátran plagizáltak és epigonkodtak, így lettek először jó újságírókká. Engedelmes újságíróéletet éltek, aztán rátaláltak saját hangjukra, stílusukra. Ilyen az engedelmes ember: keresi az apja szamarait, mint Saul – s királyságot talál. Ez a lehetőség minden engedelmes – vagy mondjuk így: kötelességtudó –, lelkiismeretes ember előtt ott áll. (A hasonlatot loptam Jókai *Az élet komédiásai* című regényéből, aki nem hiszi el, olvassa el a regényt!)

A szerző nyugalmazott gimnáziumi igazgató, a Csökmei Kör elnöke. Az írás a Protestáns Újságírók Szövetségének Médiaoktatás protestáns szemléletű konferenciáján, Balatonföldváron szeptember 12-én elhangzott előadás szerkesztett változata.

HIRDETÉS

Kövessen bennünket az interneten is: evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal, lelki táplálékkal, friss hírekkel, érdekes interjúkkal, véleményekkel, videókkal és képekkel várja Önt a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

Egy könyv azoknak, akik boldogok szeretnének lenni

► **Istenről beszélni jó – vallja Büky Anna író. Most elkészült, ötödik könyve, a *Megtérés huszonegy különleges beszélgetést, huszonegy tanúságtételt gyűjt egybe. A szerzőt a megtérésről, a keresésről és a könyv megszületéséről is kérdeztük.***

KISS TAMÁS FELVÉTELE

– *Írt már sikeres könyveket férfiakról, nőkről, családról. Hogyan született meg a gondolat, hogy most megtéréstörténeteket gyűjtsön egy kötetbe?*

– Egy könyv megszületése előtt mindig különös hangulatba kerülök. Nemrég visszaolvastam, hogy mit írtam akkortájt a naplómba, amikor megfogalmazódott bennem a könyv ötlete. Érdekes volt visszaneézni, hogy milyen izgatott várakozás lett úrrá akkor rajtam. Tudtam, hogy írnom kell, de nem volt témám, nem tudtam pontosan, mit írjak. Egyik nap azonban hallottam a hangot magamban, amely azt mondta: „Ez a könyv meg van írva.” Kérdeztem magamtól, mit akar tőlem az Isten, milyen könyvet vár. Írtam már regényt, novellákat, készítettem fordítást, majd rájöttem: interjúkötetet még nem írtam, és egyetlen téma volt, amely már évek óta maximálisan kitöltötte a gondolataimat: Isten.

– *A forma és a téma meglett. Mégis, hogyan lát neki az ember egy ilyen súlyú feladatnak?*

– Imádkoztam. „Engedd meg, Atyám, hogy ne rettenjek meg a feladattól, és ne engedd, hogy ellustuljak. Add, hogy felismerjem minden pillanatban, hogy mi a teendőm a Te dicsőségére” – írtam le a naplómba. Láttam magam előtt: ahhoz, hogy egy ilyen beszélgetéskötet meg tudjon valósulni, olyan háttérre van szükség, amelyben a megnyilatkozó fél teljes biztonságban érzi magát. Lehet, hogy furcsának hangzik, de úgy képzeltem ezt el, mint az anyaméhet, a tökéletes teret. Egy burkot, amelyben az

ember vallani tud Istenről, a megtérésről. Ezután kerestem meg az *Evangelikus Élet* főszerkesztőjét, T. Pintér Károlyt, majd a Luther Kiadót.

– *Huszonegy rendkívül különböző evangélikus kortársunk története olvasható a könyvben. Hogyan talált rá az interjúalanyaira?*

– Évek óta járok rendszeresen templomba, egyházi rendezvényekre, és jó ideje érzékelem a különbséget a vallásukat gyakorlók és a hitre jutottak között. Én az utóbbiakhoz akartam közelebb kerülni. Megkerestem *Szeverényi János* evangélikus országos missziói lelkészt, bíztam az ajánlásaiban. De voltak olyanok is, akiket én ismertem és szerettem volna megszólaltatni, és persze nagy segítségemre volt T. Pintér Károly, aztán *Bakay Péter*, egyházunk országos cigánymissziói referense és *Keczkó Pál*, az én lelkészem. Olyan emberekre próbáltunk rátalálni, akik mernek a hitükről biznyságot tenni.

– *Luther Márton a mindennapi megtérésről beszél, ám vannak, akik villámcsapásszerű változásról tanúskodnak. Sokan vannak azonban, akik egy életen át keresnek, és nem találják. Ön szerint milyen a megtérés?*

– Isten azt szeretné, hogy mindenki megtérjen, de nem mindenkiben van meg a befogadókészség. Van, aki gyakorolja a vallást, de nincs meg benne a hitre jutás „képesége”. Mert ahhoz nyitottság szükséges. Nagyon szépen írja ezt le a Biblia: „*Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és velem vacsorálok, ő pedig énevelem.*” (Jel 3,20)

A megtérésre nincs recept. Van, akinek nagyon egyszerű módon, van, akinek sok szenvedés árán történik. Én a magam részéről már hosszú évekkel ezelőtt észrevettem, hogy kifejezett szívszúrás érzek, ha Jézust „bántják”, vagy valamilyen gúnyolódást hallok, olvasok vele kapcsolatban. Amikor az ember életében megtörténik a változás, még ha nem ismeri is fel azonnal, érzi, hogy megváltozott, másként viselkedik. Nagyon fontos, hogy legyen ebben a helyzetben egy közösség, egy lelkes, aki az embert „felfogja”.

Az általam feljegyzett különböző történetekben van hasonlóság is. Például mindegyik beszélgetőtársamnál volt egy olyan pillanat, amikor erős belső késztetésre úgy érezték, hogy muszáj olvasniuk a Bibliát. Nem tudták letenni. Érdekes, hogy ilyenkor megnyílnak a szavak: az, amit régen nem értettünk, egyszerre csak tisztá, személyes üzenetvé válik.

– *Sokan nem tudnak vagy nem akarnak a hitükről beszélni. A kötetben megszólaló huszonegy ember is nehezen nyílt meg?*

– Mindegyikőjük szívesen mesélt, mert azt érezték: jó Istenről beszélgetni. Óriási bátorság a részükről, hogy így megnyiták a hitükről, az életükről. Soha nem tapasztaltam még azt, hogy interjút készítenek végig boldog voltam a beszélgetés alatt. Minden Istenről szólt, és azonnal megvolt a konszenzus.

– *Különleges szerkesztési elv, hogy bár interjúkötetről beszélünk, nincsenek benne portréfotók. Ez tudatos döntés volt?*

– Azért nincs benne kép, mert dialógust folytattunk, és nem egymást csodáltuk, hanem Jézus Krisztust. Nem éreztem szükségét, hogy a képekkel elvonjuk a figyelmet a lényegről. A lényeg pedig az, hogy Isten megérintette őket.

– *Kiknek ajánlja a kötetet?*

– Egyrészt azoknak, akik keresnek, vagy még azt sem tudják, mit, kit keresnek. Ilyenkor az ember élete tele van tragédiákkal. Nincs könnyedség, nincs magától értetődő megoldás. Ezt a saját életemben is megtapasztalhattam, pedig kerestem, kutattam én is.

Ezért is írok könyveket és tizennégy éves korom óta naplót. Ez az ötödik könyvem. Istenről szól, a rendről, a teljességről, arról, hogy ez a világ jó, és nem csak szenvedés van benne. Különösen ajánlom még e könyvet a nőknek, hogy megismerjék, milyen csodálatos és klassz nők vannak a Bibliában, és hogy Jézus mindig milyen mélységes megértéssel és együtt érző szeretettel fordul hozzájuk. De alapvetően mindenkinek ajánlom, aki boldog szeretne lenni!

■ KÉZDI BEÁTA

A hónap igéje

„*Ujjongjatok, egek, vigadozz, föld, ujjongásba törjétek ki, hegyek! Mert megváltasztalja népét az Úr, és megkönyörüül az elesetteken.*” (Ézs 49,13)

Hol jobb lakni, testvérem? Sivatagban vagy dzsungelben? A sivatagos és kiszáradt élet elerőtlenít. A bozótok közt élő bárány élete az eltévedés, a kilátástalanság, az ellenség veszedelme. Mégis, hol jó élni? Hát, bárhol a földön. Azon a helyen, amelyet Isten teremtett a számunkra. Amelyről a teremtés hat napja során újból és újból kijelentette: „...ez jó.” És ebből ma is sok mindent tapasztalhatunk.

Kétségtelenül vannak nehezebb és kilátástalabb napok, de a java tele van Isten ajándékaival, békességgel, jó közösséggel, megelégedettséggel. A napok váltakoznak, van, amikor igen jól alakulnak a dolgok. De nem arról beszél a próféta, hogy ezért örvendezzünk. Hanem azért, mert az Úr nem hagyta magára az embert, és ezt most fölismerehetjük.

Fölismerehetjük karácsonykor, amikor Jézus, a Megváltó megszületett, és fölismerehetjük nagypénteken, amikor életét adta értünk, hogy kien-gesztelje a bűneink miatt méltán haragvó Istent. S ha erre életünknek az ő kezébe való letétele a válasz, akkor majd föl fogjuk ismerni őt útjainkon, a meghallgatott imádságokban és a meg nem érdemelt ajándékaiban. Mert ő mondotta: „*Aki hozzám jön, azt semmiképpen nem taszítom el.*” (Jn 6,37; újonnan revidált Károli-fordítás)

Az egek és a föld, a hegyek és a völgyek ujjonganak, mert Jézusunk lába megszentelte őket. A völgy fölemelkedik, az alázatos szív vigasztalást, biztatást kap. A halom lesüllyed, a büszke, magának való ember rájön, hogy jobb hitben járni, és odaborul a

karácsonykor megszülető Jézus elé. Imádságunk lehet: „Uram, nem hoztam aranyat, tömjént és mirhát, de hozom vallást tevő ajkam hódolatát.”

Amikor Ézsaiás próféta egekről és földről ír, az egész világ kozmikus örömeéről van szó. A mi bolygónk az, ahova az örömhírt hozta, és ez a jó hír mindenkire eljuthat. Ezért lehet az Úrral folytatni az életünket. Az egész teremtett világ – tudatlanul is – sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. Akik valami más irányba fordítják a világ kerekét. Akik kimozdítják a végzetes kátyúból és bénaságból. Akiknek az élete nyomán világos lesz, hogy van gazdája a világegyetemnek, és van Gazdám nekem is.

Egy ateistát próbáltam meggyőzni az Úr létezéséről. Az egyik érvem a teremtett világ volt: „Valaki kellett, hogy alkossa ezt a megtervezett, jó rendet kapott világot.” „De akkor Istenben is hinnem kellene.” „És?” „Akkor meg kellene változtatni az életemet, mert valaki előtt számadással tartoznék.” Hát ettől fél az ember, ezért tagadja Istent, még ha nem is így fogalmazza meg. Önálló akar lenni, és öntörvényű lesz. Ennek a következménye pedig a lelki és fizikai káosz.

Ézsaiás erről a jövődőről beszél: ha Isten Krisztus által elrendezheti az életünket, ha megérkezik a földre a Megváltó, akkor lesz boldog rend az életben, életet személyes összevisszása helyén is. Akkor megvigasztal a bajok között, és megkönyörüül: amit nem érthetsz el egyedül soha, abból azt, ami valóban szükséges, megadja neked.

Ez a mindennek fölött való öröm is. Ha bármi – vagy minden egyéb – hiányzik is, ő velem van, én pedig övelem. Ez a vele való élet öröme.

■ SZÉLLY BULCSÚ

HETI ÚTRAVALÓ

„...*egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejéteket, mert közeledik a megváltásotok.*” (Lk 21,28)

Advent második hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéi az Úr Jézus második eljövetelekor bekövetkező világítéletre emlékeztetnek. Mi még két advent között, ítélet előtt, kegyelem alatt élhetünk. Ám: „Az Emberfia eljön az ő Atyjának dicsőségében, és megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint” (Mt 16,27; Lk) S addig „hirdessétek a népeknek, és mondjátok: Íme, az Isten, a mi Üdvözítőnk eljő / Igazságát hirdesse az ég, mert ítéletet tart az Isten / Hívjal engem segítségül a szorongatás idején...” (Gyl.Lk 709,3.6) „*És akkor meglátják az Emberfiát eljönni a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel.*” (Lk 21,27) „*Az ég és a föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el.*” (Lk 21,33) – figyelmeztet az Úr, s int Jakab: „*Legyetek tehát ti is türelemmel, és erősítsetek meg a szívetekeket, mert az Úr eljövetele közel van.*” (Jak 5,8) Luther Márton írja: „Az irgalmas Isten nem akarta, hogy az ítéletnap hirtelenséggel leljen meg bennünket. Ezért kegyelmével megtszítelve híven figyelmeztet. Hirdetett ígét, s megtérésre hív; a Krisztusban minden bűnünk bocsánatát kínálja, ha szent Fiában hiszünk!” E bátorítás nem csak zsidóknak szól, tanúsítunk szeretetet s kitartó állhatatosságot is „*mindvégig, amíg a reménység egészen be nem teljesedik, hogy ne legyetek restek, hanem kövessétek azokat, akik hit és türelem által öröklük az ígéreteket.*” (Zsid 6,11–12) A felmagasztalt Krisztus is üzen helyi gyülekezeteinek János által; int, megtérésre hív, és a győztesnek ajándékot ígér. A mindenkoritév-tanításokból „*térj meg...*” (Jel 2,16) „*Aki győz, annak adok az elrejtett mannából...*” „*és... új nevet...*” (Jel 2,17) „...*de az a panasza ellened, hogy nincs meg már benned az első szeretet.*” (Jel 2,4) „*Aki győz, annak enni adok az élet fájáról.*” (Jel 2,7) Pál bizakodva s hitben járva várta Urának visszajövetelét. Arra törekedett, hogy kedves legyen neki: „*Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, aszerint, amit e testben cselekedett...*” (2Kor 5,10) A nagytanács előtt az első „perdöntő” kérdésre – te vagy a Krisztus? – Jézus így felelt: „*Ha megmondom nektek, nem hiszitek...*” (Lk 22,67) „*De mostantól fogva ott ül majd az Emberfia a mindenható Isten jobbán.*” (Lk 22,69) A másodikra pedig – te vagy Isten Fia? – így: „*Ti mondjátok, hogy én vagyok...*” (Lk 22,70) Mi is vallhatjuk: „Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyával egyteljességű. Ott ül az Atya jobbán, újra eljön...” (Niceai hitvallás) Pál közli a feltámadás rendjét, ne legyünk tudatlanok az elhunytak felől: „*Mert amint felhangzik a riadó hangja, a főangyal szava és az Isten harsonája, maga az Úr fog alá szállni a mennyből, és először feltámadnak a Krisztusban elhunytak, azután mi, akik élünk, és megmaradunk, velük együtt elragadtatunk felhőkön az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrral leszünk.*” (1Thessz 4,16–17) „Ó, boldog nap! / Bemelegyek Jézussal / Az Úr örömebe (...) / Az én Uram feltámaszt engem! / (...) s élek a mennyben / Mindörökké!” (EÉ 519,3)

■ GARAI ANDRÁS

Büky Anna *Megtérés* című interjúkötetének bemutatója december 10-én 17 órától lesz a belvárosi Centrál kávéházban (Budapest V. ker., Károlyi utca 9.). Minden érdeklődőt szeretettel hív a Luther Kiadó. Az esten – mások mellett – közreműködik *Szeverényi János*, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos missziói lelkésze.

PALACKPOSTA

Szent Miklós havában

Hálás vagyok azért, hogy Magyarországon, hogy Európában élhetek. Több okból is, de ezen a hétvégén különösen azért, mert a Mikulás ittléte egy napra – na jó, talán egy hosszú hétvégére – korlátozódhat az életünkben.

Miklós püspök legendáját felelevenítve, a gyermekeknek „Noel Baba” (azaz „ajándékozó apa”) módján kedveskedve úgy mond kipipálhatjuk azt, hogy van egy ilyen napunk, és december 6-a után nem kell a Mikulással foglalkoznunk, hanem megélhetjük valóban az adventet, és készülhetünk a karácsony Téalópómentes ünneplésére.

Nem tudom, hogy ez miért nincs így... Illetve azt hiszem, hogy tudom, és nem tetszik. Nem tetszik, mert magyarul kell. A gyerekeknek, a kollégáknak, az egyháztól távolabb élő embereknek, hogy miért totálisan idegen a mi hagyományainktól az amerikai minta, hogy karácsonykor jön a Mikulás... Hiszen már megünnepeltük december 6-án. Óvodában, iskolában, sok helyen gyülekezetben is, és ez rendben van. De utána jó lenne lehúzni a rolót. Jó lenne eltenni a piros sapkákat a naftalin zsákba, hogy egy év múlva újra elő lehessen venni.

Ehelyett mi még „polírozzuk” kicsit, elől hagyjuk egészen december 25-ig, elnevezzük a szegényeknek ajándékot gyűjtő (egyébként abszolút támogató) adománypontot „Mikulás-gyárnak”, és azt gondoljuk, hogy a karácsony is csak erről a Miklós püspök óta meghonosodott humánus cselekedetről szól.

Azt érzem lelkésként, hogy folyamatosan rá vagyok kényszerítve az olyan típusú mondatok használatára, hogy „bár ez nem a mi hagyományunk, de...” vagy a „mások így csinálják, mi nem...”, azaz rögtön jönnek az apológiaszerű megnyilatkozások, amelyekkel meg kell védenem a hitemet, annak gyakorlatát, és így tovább.

Pedig az advent számomra éppen nem az apológiáról szól. Nem arról szól, hogy valami miatt védekezni kell, hanem a világ – talán mondhatom így – legproaktívabb időszak. Olyan időszak, amikor valaki érkezik. Sőt Valaki érkezik. Méghozzá a Végtelen a végesbe. Az Isten az emberibe. Amikor az egész időszak arra készíthet fel, hogy ezt a csodát, ezt a hatalmas ajándékot befogadjam valahogyan.

Ezért elhatároztam, hogy az idén nem fogok apologizálni. Sőt nem is fogok bántani senkit azért, mert még december 23-án is Mikulás-sapkában vonul végig a karácsonyi vásáron. Hanem inkább elmondom azt – a rám bízottaknak meg annak, aki meghallja –, hogy számomra ez az időszak mit jelent.

Szent Miklós hava indulhat humánus cselekedettel. Végződhet is azzal. Gyermekek és szetteink – sőt nálunk szegényebbek, nagyobb szükségben lévők – megajándékozottságával. De közben lássuk meg azt a csodát is, hogy itt nem csak emberi cselekedetéről van szó. Itt váljon nyilvánossá az az erő, amely egyébként valószínűleg a 4. században élt Miklós püspököt is mozgatta. Legyen ez a hónap kerete. De közben lássuk meg az inkarnáció csodáját, a testté lélel ajándékát. Azt, hogy „az Ige testté lett”. Azt, hogy „megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek”.

Úgy döntöttem, hogy én ezt fogom elmondani az idén mindenkinek. Annak is, akin van (Mikulás-) sapka, és annak is, akin nincs.

■ MESTERHÁZY BALÁZS

Névjegy:
Mesterházy
Balázs

Negyvenedik életévemben járok lelkész, kétgyermekes apa és egyfeleséges férj vagyok. Tanultam sok mindent, tanítottam is legalább annyit, szerveztem is kisebb és nagyobb programokat. Legjobban most harkai lelkésként és Szélrózsza-atyaként érzem magam.

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

„Áldás leszel”

Ismerjétek meg Bedecs Rékát, a jövő nyári Szélrózsza koordinátorát!

► A jövő nyári Szélrózsza helyszínét és időpontját – vagyis hogy 2016. július 27–31. között Mátrafüredre, a Sás-tó partján elhelyezkedő Mátra Kempingbe várják a fiatalokat – márciusban, kereken ötszáz nappal a „kapunyitás” előtt jelentették be az országos evangélikus ifjúsági találkozó szervezői. A visszazárlás „félidejében” az előkészületekről és saját szélrózsás múltjáról (is) kérdeztük Bedecs Rékát, a találkozó koordinátorát.

– Szimbolikus jelentőséggel bír számunkra, hogy éppen ötszáz nappal a nyitány előtt harangoztuk be a helyszínt. Emlékeztetni szeretnénk volna magunkat, szervezőket és a jövőbeli résztvevőket is arra, hogy a reformáció fél évezredes hozadéka szerves része a Szélrózsza identitásának.

Az eddigi szervezési munkálatok főként a háttérben zajlottak, tehát a szélesebb közönség keveset láthatott belőlük: kiértékelünk, terveztünk, tárgyaltunk, és így tovább.

Sokat beszélgettünk arról, milyen téma illelne leginkább a jubileumi, huszadik születésnapját ünneplő Szélrózsához. Végül az „Áldás leszel” mottó mellett döntöttünk, mely a találkozó megjelenő, az áldás fogalmához kapcsolódó ó- és újszövetségi történetek rövid esszenciája. Cserhádi Sándor és Réz-Nagy Zoltán lelkészek, Tízek-tagok dolgozták ki ezt a fajta lelki táplálékot adó vezérfonalat.

– Apropó, Tízek-tagok: kik alkotják a szervezők legszűkebb körét?

– A hagyományokat követve ebbe a közösségbe a mindenkori Szélrózsza-ata – ezt a szerepet továbbra is Mesterházy Balázs tölti be – a Tízek javaslatára és egyetértésével hív meg új munkatársakat.

Az előző találkozóhoz hasonlóan a Tízekben együtt dolgozunk – a már említettek kivül – Antal Bálinttal, Baranyay Csabával, Ócsai Zoltánnal, Smidéliusz Gáborral, illetve az előző, soltvadkerti találkozó házigazdájával, Homoki Pállal, valamint a koordinátori szerepet korábban betöltő Csizmadia Nórával. A pénzügyért idén Vécsey Bánk kelenföldi gyülekezeti tag, gazdasági szakember felel. Újjonnan csatlakozott Szidoly Roland teológus, aki ezúttal is az egyházi könnyűzenei programokkal foglalkozik.

Koltanié Somogyi Lillát az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának képviselőtében tudhatjuk magunk között. Jelenléte szimbolikus és érdemben is kifejezi azt a támogatást, melyet a Szélrózsza ügye az osztálytól kap.

Helyi házigazdaként a Hatvani Evangélikus Egyházközség lelkésze, Fatalin Helga is tagja a csapatnak, jómagam pedig Tízek-tagként jelenleg a koordinátori feladatokat látom el.

A Tízek-tagság nem feltétlenül takar konkrét munkaterület iránt vállalt felelősséget, inkább az aktuális Szélrózsza irányelveinek kialakítását, feltételeinek megteremtésében való közös gondolkodást jelenti. Általában a munkaági vezetők – mintegy negyvenen – felelnek egy-egy konkrét részfeladatért. Jelenleg ennek a stábnak a többsége már legalább egy-két ta-

lálkozóig visszamenően jelen volt a szervezésben, ez nagyban elősegíti, hogy gördülékenyen menjen a munka, de természetesen vannak köztük olyanok is, akik eddig csak résztvevői voltak a Szélrózsának. November elején tartalmas és jó hangulatú munkatársi hétvégét tartottunk velük a majdnai helyszínen.

– Te személy szerint mikor lettél a Szélrózsza elkötelezettje?

– Az első szélrózsás emlékem és a találkozóhoz való kötődésem szinte egy és ugyanaz: 2008 nyarát, azaz a Kőszegen „Hol a határ?” mottóval megrendezett találkozót említhetem. Abban az évben érettségiztem a soproni evangélikus líceumban, és az azóta barátom-má, munkatársammá lett Mesterházy Balázs volt az iskolalelkészem. Tőle érkezett egy személyes megszólítás, hogy kiemelt segítőként legyek az általa koordinált „középközlés-sátor” munkatársa. Azt hiszem, tulajdonképpen a hívás pillanatában úgynevezett szélrózsássá váltam, legalábbis visszatekintve ezt látom.

A 2010-es szarvasi találkozón sajnos nem tudtam részt venni. 2012-ben Fonyódligeten az élő könyvtár elnevezésű programért feleltem munkaági vezetőként, a tavaly nyári soltvadkerti Szélrózsán pedig – már Tízek-tagként – a kultúra munkáért voltam felelős.

– Mint mondtad, a soproni líceumban érettségiztél. Milyen út vezetett oda, és merre kanyarodott tovább?

– Gyerekkoromban a csikvándi evangélikus gyülekezetbe tartoztam. Innen indultam el – többek közt akkori lelkészem, Weltler Sándor biztatására – a soproni líceumba. 2008 őszén kezdtem meg tanulmányaimat az Evangélikus

Hittudományi Egyetem lelkész szakán, és idén nyáron szereztem abszolutúriumot. Teológuséveim alatt az Evangélikus Egyetemi Gyülekezet tagja, majd munkatársa – ezen belül a Láthatatlan Színház vezetője – lettem.

A teológusévekhez kötődik egy közel hároméves, a Váci Fegyház és Börtönben végzett börtönmissziós szolgálat is. Ugyanígy nagyban meghatározta az egyetemi éveimet a Közös Pont fesztiválmisziós projekt, melyben közel hét éven át szolgáltam, először önkéntesként, majd az Ökumenikus Ifjúsági Iroda alkalmazásában projektkoordinátorként. Főként ez az a munkatapasztalat, amelyből építkezni tudok a Szélrózsza szervezése közben is.

Gyülekezeti tagként jelenleg a kelenföldi evangélikus közösséghez kötődöm. Egy évig hitoktatói szolgálatot láttam el, és a teológiai gyakorlóéveimet is ebben a gyülekezetben töltöttem Gáncs Tamás mentori segítségével. Azóta is otthon érzem magam Kelenföldön.

– Visszatérve a Szélrózsára: milyen találkozóval lennél elégedett?

– Nagy kihívásként éltem meg, hogy míg eddig Tízek-szemmel néztem a Szélrózsára, illetve az általam gondozott munkaterületeken igyekeztem a saját elképzeléseimet is megvalósítani, a koordinátori jelenlét sokkal szélesebb rálátást, nagyobb kompromisszumkészséget igényel. Szinte észrevétlenül zajlott le bennem egy változás, melynek hatására a talán többek – és saját magam – által is liberálisnak tartott keresztény szellemiségem, gondolkodásmódom háttérbe szorult a munka során, és pusztán a rendezvény sikeressége, egy építő és tartalmas találkozó létrehozása motivál.

Hatalmas áldásként élem meg azokat a pillanatokat, amikor olyan munkatársakkal lehet és kell együtt minőségi munkát végezni, akikkel sok, mindannyiunk számára lényeges kérdésben más véleményt képviselünk. Azt hiszem, valahol itt kezdődik egy Krisztus-központú közösség.

Akkor lennék elégedett a saját munkámmal és a munkatársi kör tevékenységével is, ha a Szélrózsán mindenki otthonosan érezné magát, és megtalálná a számára értékes tartalmat, tiszteletben tartva azoknak a programoknak a létjogosultságát is, amelyek kevésbé állnak közel hozzá. Ezenkívül szívügyem a Szélrózsza premissziós attitűdje, vagyis hogy igyekszik lebontani a fiatalok egyházzal kapcsolatos előítéleteit és „megágyazni” a gyülekezetekben folyó ifjúsági munkának. Örülnék, ha ezt az elkövetkező években sikerülne megerősíteni, és ezáltal egyre több élő hitű fiatal kapcsolódna be aktívan a helyi evangélikus közösségekbe.

■ V. J.

Hiányzik a Szélrózsza? Van egy jó hírünk: a hagyományokhoz híven most sem kell nyárig várnod a ráhangolódásra. Ha nem akarsz lemaradni róla, akkor már most vésd be a naptárba: előtalálkozó 2016. február 20-án az aszódi evangélikus gimnáziumban!

Kitalálod hat szóból?

„Egy anekdota szerint Ernest Hemingway egy alkalommal – amikor műveinek rövidsége, tömörsége miatt dicsérték – fogadást kötött, hogy akár hat szóban is el tud mondani egy drámai történetet” – olvassuk a Magyar Bibliatársulat honlapján. Hasonlót várt a társulat az ismét meghirdetett bibliaismereti verseny résztvevőitől. A négyfordulós vetélkedésben a középkorúknak (egyéni vagy háromfős csapatban) hat szóban kellett jellemezniük egy-egy bibliai személyt vagy összefoglalniuk egy-egy bibliai történet vagy könyv fő üzenetét.

1. Melyik bibliai könyvről van szó?

- Ellenkezz csak Istennel, lesz belőled haleledel.
- Két özvegy sorsa szántóföldön fordult jóra.
- Zsidóként perzsa férjem. Királynóként népem védem.
- A vég elkezdődött, higgyétek, én láttam!

2. Melyik bibliai személyről van szó?

- Saját jövőm kezemben, Krisztusé is, vétkeztem.
- Kicsi vagyok, hitem sok, fügefára felmászok!
- Barátom lett, megvédtem, az apámtól féltettem.
- Jordánba leprásként merítkeztem, Istenben bíztam, megtisztultam.

A beküldött megoldásokat négytagú zsűri – dr. Pecsuk Ottó, a bibliatársulat főtákará, dr. Kókai Nagy Viktor egyetemi docens (Debreceni Református Hittudományi Egyetem), Oberfrank Pál színművész, színházigazgató (Veszprémi Petőfi Színház) és Horváth Gergely felelős szerkesztő (Petőfi rádió és tévé) – értékelte.

Az ünnepélyes eredményhirdetést advent első vasárnapján tartották a budapesti Kálvin téri református templomban. A díjazottak között evangélikus iskoláink tanulói is képviseltették magukat: bibliai könyv kategóriában Fábrián Csenge

(Deák téri gimnázium) gyűjtötte a legtöbb pontot, míg bibliai személy kategóriában Kőrösi-Fehér Dorottya (Sztehlo-iskola) a második helyet érte el. Bibliai történet kategóriában a soproni líceum csapatai végeztek az élen: első lett a Bábel csoport (Sohler Tamara, Kassai Klaudia, Csigó Eszter), második pedig a Láttá Isten, hogy a csapat jó (Maráz Máté, Kerekes Soma, Tóth Krisztián).

FORRÁS: BIBLIATARSULAT.HU

► Alább a legjobbnak választott mondatokból szemezgetünk. Vajon ráismertek, mi volt az eredeti feladvány?

- Melyik bibliai történetről van szó?
 - Míg én gyógyultam, a disznók pusztultak.
 - Olaj-, fügefá, szőlő helyett tuskobok uralkodik.
 - Ki illegális gyümölcssevő, ne éljen paradicsomban.
 - Az elcsellengett gyermek üres zsebbel meglelt.

1. a: Jónás könyve; b: Ruth könyve; c: Eszter könyve; d: Jelenések könyve
2. a: Pálátus; b: Zákheus; c: Jónán, Dávid barátja; d: Naaman
3. a: Jézus megyógyítja a (két) gadarait megszállítottat; b: Jótám példázat; c: bűnbocsás; d: a tékozló fiú

Rovatunk folytatja azon források ismertetését, amelyek egy-egy neves evangélikus személyiség pályafutásáról tartalmaznak adatokat. Az evangélikusok fontos bizalmi pozíciókat bírtak mind a kuruc mozgalomban, mind a Rákóczi-szabadságharc idején a fejedelem udvartartásában, államigazgatási apparátusában és hadseregében. Közülük ezúttal Radics András brigadérosra emlékezünk.

Radics András, Rákóczi brigadéros

■ OLÁH TAMÁS

Radics Andrásnak, a kuruc kor egyik felső-magyarországi evangélikus diplomatájának és katonájának a neve leginkább onnan lehet ismerős, hogy Zrínyi Ilona mellett ő irányította katonailag Munkács védelmét 1685–1688 között.

II. Rákóczi Ferenc, aki gyermekfejjel ismerte meg Radicsot, két helyen is megörökítette a Munkács védelme során játszott szerepét az 1716–1719 között keletkezett *Vallomásaiban*. 1685 őszére vonatkozóan ezt írta: „Nem sokkal Thököly távozása utána a német hadsereg megérkezett említett várunk – Munkács – ostromlására. Anyám mellett maradt Thököly kancellárja, Absolon, egy éles eszű, egyszerűminded gonosz lelkű férfi (ez tanácsosainak zászlóvivője, a lutheránus felekezet híve volt) és Radics András (szintén tanácsos, és mindketten a lutheránus felekezet hívei), egyik a politikai, másik a katonai ügyek intézésére.”

1687–1688 fordulójára a munkácsi ostrom lezárásának ideje. Rákóczi papírra vetette a vár elestéről azt a történelmi nem igazolt legendát is, amely szerint Absolon Dániel és Radics árulása okozta a vár veszét. Ennek előzménye, hogy Thököly a reménytelen helyzetben rejtjeles levelet küldött Zrínyi Ilonának, amelyben felajánlotta a pápának katolikus hitre térését, ha az kegyelmet nyer neki Bécstől, valamint megígérte, hogy ezután küzdeni fog a protestánsok ellen. Zrínyi Ilona átadta a levelet Absolon kancellárnak, hogy fejtsse meg. A kancellár, miután ez sikerült neki, megdöbbenve Thököly terveitől, „ezeket közölte Radics Andrásal, aki, mint mondtam, megosztotta vele a vár őrségét és vezetésének gondját, és kölcsönös egyetértésben a levél tartalma helyett valami más, hamis mondanivalót koholva vittek vissza anyámnak.”

Reményvesztetten elhatározták, hogy saját érdeküket nézve Antonio Caraffa császári tábornok kezére játsszák a várat, majd ennek érdekében elkészíték a vár hadianyag- és élelemkészleteinek felélését. Emiatt a kimerült védők zúgolódnak kezdtek. Rákóczi szerint ez vezetett a kapitulációhoz, nem pedig a reménytelen stratégiai helyzet, amely 1687 végére a teljesen körülrzárt Munkácsot jellemezte.

Ezzel szemben az 1717-ben befejezett *Emlékirtaiban* így ír Kassa 1706. őszi védelme kapcsán: „A vár megőrzését a parancsnoknak, Radics brigadérosnak köszönhettem. Ez egy szilárd és eltökélt öregember volt, valaha Munkács parancsnoka, boldog emlékezetű anyám, a fejedelemasszony alatt.”

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

De ki is volt valójában Radics András, akiről Rákóczi ilyen ellentmondásosan írt? 1640 körül született, evangélikus vallású sárosi köznemes. Fiatalon kapcsolódott be a rendi politizálásba. 1663–1664 fordulóján a regensburgi birodalmi gyűlésen tartózkodott, ahol a török elleni támadó háború lehetőségeiről tárgyaltak I. Lipót magyar király és német-római császár, a Német-római Birodalom választófejede-

delmei és a magyar rendek követei. Az 1660-as évek közepén, második felében több alkalommal a felső-magyarországi vármegyék követe a bécsi udvarban, illetve részt vett e vármegyék tanácskozásain is. 1664-ben megválasztották Zemplén vármegye törvényszékének esküdt ülnökévé, azaz táblabírájává, feltehetően követi tevékenységének elismeréseként.

Bekapcsolódott a Wesselényi-összeesküvésbe és a kuruc felkelésbe. 1677-ben, illetve 1681–1682-ben Thököly portai követe volt. 1682–1688 között munkácsi főkapitány, majd Thököly fejedelmi tanácsosa. 1683 telén letartóztatta azokat az összeesküvőket, akik Habsburg-kézre akarták játszani Munkácsot a királypárti báró Barkóczy Ferenc és Homonnai Drugeth Zsigmond Thököly elleni lázadása idején. 1685 őszétől azután Zrínyi Ilona mellett ő irányította katonailag Munkács védelmét az 1688. januári kapitulációig.

A Rákóczi vallomásaiban megörökített, fent idézett árulás vádját cáfolja egyébként, hogy Zrínyi Ilona 1688. január 23-án hitlevelet állított ki Radics

elmaradt fizetésének majdani kiegyenlítésére, fia pedig elismerte Radics hűségét, és 1705-ben ki is fizette az elmaradt ezerkétszázötven magyar forintot.

1694–1698 között Radics *Bercsényi Miklós* udvari kapitánya és prefektusa volt, II. Rákóczi Ferenc híveként 1704 novemberétől 1710–1711-ig kassai commendáns ezredesi, majd 1706. február 13-ától gyalogsági brigadérosi rendfokozatban. Közben 1705 áprilisától egy reguláris gyalogezred parancsnoka, amelyben fia, ifj. Radics András kompániás kapitány.

1706 őszén gróf Jean-Louis Rabin de Bussy császári tábornagy támadásával szemben sikerrel védte meg Kassát *Ordódy György* brigadérossal közösen. Ezért a fejedelem rögtön az

ostrom után fele-fele részben neki és Ordódynak adományozott a lipótvári uradalomból hatvanezer rhénes (rajnai) forint értékű birtokot. 1707 őszén helyettes kassai generális. 1710 őszén már súlyos beteg, feltehetően 1711 tavaszán halt meg, Kassa feladásáig élte.

Életútját összegezve úgy tűnik, hogy haláláig a Rákócziak megbecsült híve, erre utal az is, hogy a fejedelem a stratégiai fontosságú Kassa élére helyezte, rábízott egy reguláris gyalogezredet, előléptette brigadérossá, és birtokadományban részesítette.

Mindezek illusztrálásául szolgáljon Rákóczi fent említett adománylevelével Radics Andrásnak és Ordódy Györgynek, amely a Radics család tulajdonában volt, de később Sáros Vármegye Levéltárába került. (Fellelhető itt: Statný Archív v Prešove [Eperjesi Állami Levéltár]. Šarišská župa / Sáros vármegye 1561–1789. III. B. b. Spisy. 179/pol/1706.)

A szerző a Sátoraljaiújhegyi Levéltár főlevéltárosa

Áldott légy!

Az egyházak környezetvédelmi felelősségéről

► Az egyházak környezetvédelmi szerepéről és tevékenységéről rendezett egész napos tanácskozást november 25-én a Földművelésügyi Minisztérium. A rendezvényt Ferenc pápa *Laudato si'* (Áldott légy!) kezdetű enciklikája ihlette, amely Földünk védelmére, a közös otthonunkra való figyelemre buzdít. A konferencián számos, Magyarországon működő egyház mutatta be környezetvédelmi tevékenységét. Egyházunkból a Templomkert projekt volt jelen előadással és termék bemutatással.

Köszöntőjében V. Németh Zsolt környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkár hangsúlyozta, hogy a teremtésvédelem mára a közbeszéd része lett. Felhívta a figyelmet a biológiai sokszínűség megőrzésére, mert a sokszínűség szép. A társadalom is sokszínű, ezért kell egymásra figyelnünk – és az ebből való sikeres cselekvésre kérte a Teremtő áldását.

Hegy László egyházi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár rámutatott: a felelősség, a kötelesség, a szabadság egymást feltételező három alapfogalom. Ha a szabadságot eloldjuk a felelősségtől, akkor abból szabadság lesz, ebből pedig magány. Az értékösszegek képesek arra, hogy a világhoz való viszonyunkat megőrizzék. Aki megérti küldetését, képes felismerni feladatát a világban. Állam és egyház a maga eszközeivel próbál választ adni szociális kérdéseinkre. Az előadó emlékeztetett arra, hogy a 21. századi Európában a migráció olyan kihívás, amellyel összefüggésben áll a Föld elérhető részének csökkenése. Minden mindennel összefügg! – mondta.

Az *Áldott légy!* kezdetű enciklikát *Nobilis Mária* római katolikus pap, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola adjunktusa ismertette. Hangsúlyozta, hogy ez a dokumentum korszakhatár, lépcsőfok, de nem „zöldenciklika”, hanem társadalmi. *Ferenc* pápa a bolygónkon élő összes emberhez fordul. Nem belső egyházi dokumentumról van tehát szó, hanem kiáltványról, amelyet az erkölcsi kérdésekben első számú tekintély mindenkihez intéz. Átfogó ökológiai gondolkodásra serkent, amelynek középpontjában az ember felelőssége áll.

Bár a megoldás nem származhat a valóság egyetlen megismerési formájából, de a spirituális megközelítés rendkívül fontos. A bolygó lakosságának nagy része hívő, ugyanakkor bezárkóznak saját nyelveztükbe, ami akadály a eszmecserének. A külső sivatagok azért szélesedtek, mert a belső sivatagok megteltek – emelte ki az előadó. A gondolkodásmód megváltoztatására van szükség! Olyan politikát csináljunk, amely gyökerében szeretet – figyelmeztet Ferenc pápa. Ökológiai érzékenységre kell nevelnünk a fiatalokat, ők azonban erős fogyasztói közegben nőttek fel, ami megnehezíti más szemlélet kialakítását.

Ferenc pápa biztatása megfontolandó: az emberek képesek felemelkedni és a jó választani minden társadalmi korlátozás ellenére is!

Hetsi Zsolt, a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának tudományos főmunkatársa a következő anekdotával kezdte előadását: „Addig neveltünk a főnök reggeli viccén, míg rá nem jöttünk, hogy az a napi feladat.” Hosszú távú jövőnkéről van szó, csak a következő harminc évet kell túlélnünk – mondta. Az ember erkölcsi rendszerével van komoly gond. A gyülekezetekben az első parancsolattal keveset foglalkozunk, mert bele vagyunk csúszva a bálványimádásba.

A jelenlegi rendszer nem képes folytonosan növekedni. A folytonos növekedés képzete a mammon, amelyet a lélek nélküli reklámok táplálnak. Az egész válság, amellyel szemben állunk, erkölcsi – és mindannyian részei vagyunk. Az atyák vétkét a fiakon toroljuk meg. Ha túlhasználjuk a természetet, akkor mi jut a gyerekeinknek? Mi vagyunk bosszúállók, nem az Isten! Az előadó végül rámutatott, hogy nekünk, keresztényeknek több a feladatunk, de több a reményünk is.

Németh Tamás kutatóprofesszor, címzetes egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja *Biodiverzitás, táj, mezőgazdaság* című előadásában kiemelte: egyre kevesebb az olyan ember, aki szintetizálni tud. Rámutatott *Szent-Györgyi Albert* több évtizeddel ezelőtti gondolataira: Új kozmikus világban élünk, nem ehhez készült az ember. Hogy fennmaradjon-e, attól függ, milyen gyorsan tud alkalmazkodni. Nem csupán a fény éve van az idén, de a talaj éve is. Ma már nem beszélgetünk, hanem kinyilatkoztatunk. Ha a pápa tesz így, akkor az üdvözlendő... Ne feledd: a talajon nemcsak állsz, hanem élsz! – hívta fel a figyelmet a professzor.

A délután harmadik előadója *Orosz Andrea*, egyházunk *Templomkert* projektjének projektmenedzsere volt. A zuglói *Templomkert* családi piknik és piac példáján keresztül ismertette a *Templomkert*-rendezvényeket fémjelző sajátosságokat. A gyülekezeti élet csúcspontjához, a vasárnapi istentisztelethez kapcsolódó programok egész napossá tehetik a közösség találkozását, erősítve ezzel az egymás iránti bizalom és testvériség légkörét.

A piac hagyományosan az a tér, ahol nemcsak az árúk, de a gondolatok is gazdát cseréltek, spontánul, ösztönösen

– hangsúlyozta az előadó. Lényeges szempont a hálózatoság tudatosítása; erre az evangélikus termelők és fogyasztók összekapcsolása által nyílnak lehetőségek. Az igényes szórakoztatás pedig olyan tartalmakat közöl, amelyek egyebek mellett a zöldelemre, az evangéliumi szeretetre ösztönöznek, a spirituális értékekre hívják fel a figyelmet. Az előadást nagy érdeklődés övezte. A *Templomkert* kiállítóként is részt vett az alkalmon: *Opperheim József* költője borász finom borai és levendulás termékek számos résztvevő tetszését nyerték el, de a nyírteleki termékek iránt is jelentős érdeklődés mutatkozott.

A konferencia végén a szervezők örömeiket fejezték ki a színvonalas és informatív előadásokért. Bízunk abban, hogy az innovatív egyházi kezdeményezések a társadalom egyre nagyobb részéhez jutnak el.

■ DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR

Személyes emlékeket vár a tényfeltáró bizottság

A Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának következő, *Háló 3.* című kötetébe, mely az 1972–1989 közötti időszakról foglalkozik majd, külön tanulmány készül a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) hetedik, 1984-es budapesti világgyűléséről.

Ez az esemény egyházunk életének kiemelkedő rendezvénye volt, melyet többéves előkészület előzött meg hazai és nemzetközi szinten egyaránt. Nemcsak egyházunknak volt azonban fontos, hanem az akkori pártállam számára is nagy egyházpolitikai jelentőséggel bírt, hiszen ez volt az első alkalom, hogy szocialista országban ekkora horderejű egyházi eseményt rendeztek. Az állam számára sem volt tehát mindegy, hogy milyen kép alakul ki külföldön a szocializmusban is „szabadon” működő egyházról.

A készülő tanulmány – a bizottság feladatának megfelelően – elsősorban az esemény egyházpolitikai

vetületeit vizsgálja, különös tekintettel a különböző állami szervek (például Állami Egyházügyi Hivatal, állambiztonsági szolgálatok stb.) szerepére. Az iratok feltárása mellett azonban fontosnak tartjuk azt is, hogy azok a testvérek, akik a világgyűlés egykori szervezői, segítői, résztvevői voltak, megosszák velünk az emlékeiket, amelyek életszerűen megvilágítják a nagygyűlés megrendezésének és lebonyolításának állami hátterét.

Ehhez a munkához várjuk mindazok segítségét, akiknek minderről személyes emlékeik vannak, s azokat a nyilvánosság számára is felidézni, ezzel is hozzájárulva egyházi közelmúltunk közös és minél sokoldalúbb feltáráshoz. Igény esetén személyes találkozásra, beszélgetésre is nyitottak vagyunk. Írásaikat, illetve jelentkezésüket a mee.tenyfeltaro.biz@gmail.com e-mail-címre várjuk.

■ MEE TÉNYFELTÁRÓ BIZOTTSÁG

FELHÍVÁS

Amerikai önkéntesek Fabiny Tamás püspöknél

▶ Az Amerikai Evangelikus Egyház (ELCA) *Fiatalfelnőttek a globális misszióban* (YAGM) elnevezésű programján keresztül a Magyarországi Evangelikus Egyház negyedik alkalommal fogadhat önkéntes szolgálatot végző fiatalokat. Az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában november 25-én dr. Fabiny Tamás püspök látta vendégül őket. A találkozón Cselovszkyné dr. Tarr Klára, egyházunk országos irodája ökömenikus és külügyi osztályának vezetője is részt vett.

A külkapcsolatokért és diakóniai munkaágért egyaránt felelős püspök rendszeresen figyelemmel kíséri az iskoláinkban, illetve gyermek- és szociális intézményeinkben dolgozó amerikai önkéntesek szolgálatát. Ennek jegyében történt a mostani találkozás is. A közös éneklés után kölcsönös bemutatkozásra került sor, majd az önkéntesek eddigi magyarországi tapasztalataikról számoltak be.

A jó hangulatú, kötetlen beszélgetés alkalmat adott arra is, hogy egyházunk képviselői felajánlják támogatásukat a fiataloknak, és örömmel vehették tudomásul, hogy mindannyian a megfelelő helyen állhattak szolgálatba, sikeresen beilleszkedtek, és jól haladnak a magyar nyelv elsajátításában is.

Fabiny Tamás püspök ezután rövid tájékoztatást adott a Magyarországi Evangelikus Egyház életéről, szolgálati területeiről és az elmúlt időszak legaktuálisabb feladatairól. Szóba került többek között a menekülthelyzet és egyházunk ezzel kapcsolatos diakóniai munkája, illetve a közelgő reformációjubileum előkészületeinek állása. A fiatal önkéntesek megtekinthették a jubileum alkalmából készülő Luther-rajzfilmsorozatot egyik epizódját is.

A találkozó zárásaként a lelkes csapat közösen énekelte estmi imádságra gyűlt össze – a fiatalok munkájára felügyelő Rachel Eskesen vezetésével – a püspöki székház kápolnájában.

■ BALICZA MÁTÉ felvétele

Istentiszteleti rend • 2015. december 6.

Advent 2. vasárnapja. Liturgikus szín: lila. Lekció: Lk 21,25–36; Róm 15,4–13. Textus: Ézs 63,15–64,3. Énekek: 142/804., 133.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; de. 10. (német, családi) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) Herzog Csaba; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; du. 5. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Iványi Gábor; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2-4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Smidélisz Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. Smidélisz Gábor; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A de. 10.** (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; de. negyed 12. Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 9. (úrv.) Grendorf Péter; de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér de. 9.** (családi) dr. Szabó B. András; de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsavél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Szöllősi István Sándor hatodéves teológus; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Szöllősi István Sándor hatodéves teológus; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscoba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza. Összeállította: Balla Mária

Mihalik Dániel fizikus-mineralógus

▶ Az *Evangelikus Élet* 2015/19. számában az erdélyi tanár, lelkész, mineralógus, *Arz János* (1772–1815) kapcsán említettük meg a patinás Jénai Ásványtani Társaságot. Az 1797-ben létrehozott egyesület nemcsak hogy magyar tagokat tudott soraiban, de külön velük foglalkozó titkára működött, és a szervezet első elnöke is honfitársaink közül került ki *Teleki Domokos* személyében. Jelen írásunkban a Jénai Ásványtani Társaság egy másik magyarországi tagjára emlékezünk.

Mihalik Dániel felvidéki lutheránus familia sarja volt. 1767. október 10-én a Liptó vármegyei mezővárosban, Híbbén (ma Hybe, Szlovákia) született. Egyes életrajzi források (hibásan) 1773-ra, 1768-ra, sőt, 1673-ra (!) teszik születési dátumát. A szlovák dokumentumok vezetéknévét *Mihálík*, keresztnévét *Daniel* formában jelzik, de a családnév előfordul *Mihályik* formában is.

Korán árvaságra jutott; tizenegy éves volt, amikor családjának háza a lángok martalékává vált, javaikat mentő szülei pedig bennétek az épületben. A betűvetést, a grammatikát Híbbén sajátította el, majd 1785-től Dobsinán (ma Dobšiná, Szlovákia) tanult retorikát és szintaxist, a tehetséges ifjút támogató szülőváros anyagi segítségével. Innen 1789-ben későbbi tanári pályájának állomáshelyére, Késmárcra (ma Kežmarok, Szlovákia) került. 1793–1794-ben Debrecenben dogmatikát és egyháztörténelmet tanult, illetve szlovák anyanyelvet és a német mellé a magyar szót sajátította el.

Késmárcra visszatérve elfogadta alma matere, az evangelikus líceum állásajánlatát, és 1795-től bölceletet és matematikát oktatott segédtanári minőségben. Röviddel ezután ismét fogta vándorbotját, és meg sem állt Németországig, 1796-tól a jénai egyetem diákja lett. A bölcsészeti- és a hittudomány mellett természet- és hittudományi tárgyakat hallgatott, és a latin nyelv tanulása terén is szép eredményeket ért el.

1799-ben tért vissza szülőföldjére. A *Szirmay* család fiainak nevelője lett Eperjesen (ma Prešov, Szlovákia). Tanítványaival 1800-ban Sárospatakra

tette át székhelyét, és az ottani nagy hírnű református iskola nyelvi tanszékének vezetője lett, evangelikus hitelvei dacára. Németet és latint oktatott, a jogásznak készülő tanulóknak diplomatikát, azaz oklevéltant tanított, sőt a lutheránus tanulóknak ő tartotta a hittanórákat.

1801-ben végleg visszatért Késmárcra, és haláláig, négy évtizeden keresztül (!) tanított a patinás, az egyház zsinata által ebben az időszakban az első kategóriába, azaz a legjobb oktatási intézmények közé sorolt evangelikus líceumban, félállásban az igazgatói feladatokat is ellátta. Tantárgyai között a bölceletet, a hittant, a természetismeretet, a fizikát és a matematikát lehet említeni. Ahogy mondták róla, egy egész tanári kart helyettesített. Diákjait az önálló gondolkodásra, nem a gépies cselekvésre nevelte.

Munkaszeretetről, kitartásáról, egészséges életmódjáról volt híres. Több, nyomtatásban megjelent és kéziratban ránk maradt munkája ismert.

Százhetvenöt esztendővel ezelőtt hunyt el, hetvenhárom évesen, 1840. november 18-án Késmárcra. (Halálát egyes források hibásan november 15-re, valamint 1842. november 23-ra datálják.) Ünnepeles külsőségek között, egyházi előjárók, tanártársai, rokonai és tisztelői jelenlétében helyezték örök nyugalomra.

Mihalikot ott találjuk a Jénai Ásványtani Társaság három magyarországi születésű alapító tagja között (*Bredeczky Sámuel* [1772–1812] evangelikus szuperintendens és *Teleki* mellett). Az egyesület a rendes tagok sorába kizárólag jénaiakat kooptált.

Mivel ekkoriban diákként életvitelszerűen a keletnémet városban tartózkodott, elnyerhette a tagság ezen formáját. Arról nem is beszélve, hogy az egyesület igazgatója, az ásványtan jeles egyetemi oktatója, *Johann Georg Lenz* igen kedvelte a magyar tanulókat – így diákját, Mihalikot is –, sőt egyfajta pozitív diszkrimináció is érezhető volt a hozzájuk való viszonyulásában.

Mihalik a szervezetben aktív tevékenységet fejtett ki, így például az 1799-es esztendő egyik előadói ülésén személyesen olvasta fel az ásványtan és a kémia kapcsolatát boncolgató tanulmányát.

1801-től, amikortól ismét hazájában élt, tagsági formáját tiszteletre minősítették át. Kapcsolata azonban ekkor sem szakadt meg a jénaiakkal, és még ugyanezen év egyik ülésén felolvasták a kristályosodásról írt dolgozatát. Természetszeretét jól példázza, hogy 1798-ban a Waltershauseni Erdészeti Társaság is tagjának választotta.

A szakkörök nemcsak a föld-, hanem a fizikai tudományok területén is számon tartják Mihalik Dániel nevét. Ő volt az, aki összeállította a késmárki líceum fizikai eszközeinek listáját. A gyűjtemény alapját az oktatási intézményt támogató mecénások felajánlása adták, és a professzorok beszerzései gyarapították. Olyan csillagászati eszközöket is tartalmazott, mint a napóra és a távcső.

Egy terjedelmes fizikai témájú dolgozata maradt az utókorra, tankönyvet azonban nem írt. Az 1826-ban megjelent, négyszáz oldalas *Institutio physicorum prolegomena* az akkor ismert fizika teljességének bemutatására törekedett. Foglalkozott dinamikával, statikával, mechanikával, hidrosztatikával, hangtannal, optikával, fénytannal, hőtannal, elektromossággal, mágnességgel, valamint asztronómiával, hivatkozva jelentős csillagászokra, valamint az ő fizikai tudományokban betöltött szerepükre.

■ REZSABEK NÁNDOR

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

Idén vajon „zöld” karácsony lesz?

Az évtizedekkel ezelőtt tapasztalt, már-már nosztalgikus emlékké homályosult fehér karácsonyokra aligha számíthat a ma embere. Azért még előfordul, hogy egy-egy felhőtömeg okot ad a reménykedésre, de a statisztikai adatok ismeretében gyorsan visszatérünk a realitások talajára a hősést illetően. Így legalább kifogyhatatlan témát kínál a karácsonyi asztal körül a „bezzeg gyerekkoromban mennyi hó volt...” kezdetű szentencia.

A fehér karácsonyért aligha tudok mit tenni egyszerű erzsébetvárosi polgárként, hiszen sem az ciklonokat, sem az anticiklonokat nem én alakítom, sőt a szibériai hideg légtömegek mozgásának irányítása sem kifejezetten a kompetenciám. Ugyanakkor a „zöld karácsony” alakítása nagyon is rajtam áll.

A teremtett világ kincseire érzékenyebb embertársaim minden bizonnyal hozzám hasonló utat jártak be. Gyermekkoromban megfogalmazódott bennem, hogy ha mi is kivágunk egy fenyőfát, meg a szomszéd is kivág egy fát, sőt a másik oldalon lakó szomszédunk is ugyanezt teszi, akkor az már három kivágott fa. Három! És egy még nem sok, de három már az!

Persze ez a piacokon nem olyan feltűnő, hiszen szép, életerős fák sorakoznak. Viszont eljön az idő, amikor a fenyőfa (vagyis akkor már lényegét tekintve karácsonyfa) előbb vagy utóbb megtapasztalja a Biblia szavainak valóságát: „Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicső-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

sege, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull...” (1Pt 1,24)

A vízkeresztli idő végén nagyon lehangelő végigsétálni az utcákon. Halomban állnak a túlevelüktől megvált fák. Európában egy statisztika szerint évente hatszázezer darab fenyőfát vágnak ki, és eltekintve attól a kevés számú kivételtől, melyet utána valahogyan visszaültetnek, a nagy részük tényleg elpusztul.

Nem akarok utópisztikus ötletekkel előállni: nyilván nem kellene a karácsonyfákat mellőzni a karácsonyunkból. Csak elgondolkodtató,

hogy nem lehetne-e valamilyen megoldást találni erre.

Nem kevésbé megdöbbentők azok a számok, amelyek a csomagolópapír-felhasználást mutatják. Ugyancsak Európában minden évben száz-ezer tonnányi – 1,2 milliárd négyzetméternyi – karácsonyi csomagolópapírra van szükségünk. Arról nem is beszélve, hogy a boltban megvett ajándékok legnagyobb hányada egyébként is matryoskababa-szerűen van kisebb és kisebb dobozokba csomagolva (lehetőleg minden alkatrész külön-külön). Mindemellett a pénztárnál is kapunk egy ajándék szatyrot, táskát.

A csomagolás mégis könnyebb eset, mint a karácsonyfa kérdése. Egy kis odafigyeléssel ugyanis tehetünk azért, hogy a csomagolóanyagok felhasználását kicsit visszaszorítsuk. A legkevesebb odafigyelés ahhoz kell, hogy a pénztárnál azt mondjuk: „Köszönöm, nem kérek táskát hozzá! Betezsem a hátizsákomba!”

Kiváló praktikákat lehet olvasni a kreatívabbnál kreatívabb csomagolási technikákról. Kifejezetten ötletes, ha valaki újságpapírba csomagol ajándékot. Bátorítanék mindenkit: azzal tenné a legtöbbet a környezetéért, ha miután ezt a cikket – meg a többi – elolvasta, az újságba csomagolná az ajándékát. Nem sértődöm meg, ha így tesznek! Sőt örülnék neki!

Ha már a fehér karácsonyért aligha tehetünk, tegyünk azért, hogy „zöld” karácsonyunk legyen!

■ HAJDUCH-SZMOLA PATRIK

Sepsiszentgyörgyi advent

► Rangos rendezvénnyel kezdődött az új egyházi esztendő Háromszék fővárosának, Sepsiszentgyörgynek a zsúfolásig telt evangélikus templomában. A tizenegy együtttest felvonultató tizenötödik Háromszék kamarakórus-fesztivál november 27–29. között a helyi Pro Musica kamarakórus fennállásának két évtizedes jubileuma előtt is tisztelgett. Isten házában azonban a fénypont az volt, amikor a vasárnap délelőtti istentiszteleten meggyújtották az első adventi gyertyát.

Már az ünnep előtti szombaton zsongott a templom. Gyermekek és fiatalok szorgoskodtak kézműves-foglalkozásokon, munka közben pedig – Domokos Zsuzsa és Sala Iduka pedagógusok vezetésével – adventi énekeket tanultak. Készítményeiket az első adventvasárnapra istentisztelet után kínálgatták megvételre a templom körüli szabadtéri vásáron. Az idei kínálat messze felülmúlta a korábbi éveket...

Advent első vasárnapja egyben az egyházi év kezdete. Számos más felekezetű város lakó is részt vett az úrvacsoraosztással egybekötött luther-

Krisztusnak a világban való megjelenése új korszakot hozott el. A lelkész feltette a kérdést: vajon élnek-e a hívek, a mai emberek Jézus üdvözítő kegyelmével?

„Bizonytalan a jövőendő. / Ó, mi változók az évek” – hangzottak fel a népes hallgatóság ajkán az adventi ének ma is érvényes sorai, miután – a hagyományoknak megfelelően – papi áldásban részesültek a tavalyi egyházi évben megkeresztelt kisgyerekek.

Advent első vasárnapjának evangélikus istentiszteletét az egyházközség felnőtt- és gyermekkorúsanak

FOSZTÓ MONIKA FELVÉTELE

A sepsiszentgyörgyi evangélikus felnőtt- és gyerekkórus

ránus istentiszteleten, amelyen Zele-nák József lelkész-esperes, egyházi főjegyző szolgált igehirdetéssel. Ünnepi prédikációjában a püspökhelyettes Pál apostol Titushoz írt levelére utalt: „Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek...” (Tit 2,11) Milyen szép foglalat ez a mondat karácsony üzenetének! Jézus

közös fellépése zárta. Műsorukat Domokos Zsuzsa állította össze, vezényelt Pál Gecse Mihály. Az ünnepi hangulatot emelte a helyi Mandula Duo együttes és a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínház vallásos töltetű koncertje, valamint betlehemes játéka.

■ KISGYÖRGY ZOLTÁN

HIRDETÉS

Természet és technika – Tillich-konferencia

Paul Tillich teológiai munkásságáról szervez konferenciát – halálának ötvenedik évfordulóján – az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszéke és a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának Rendszeres Teológiai és Ökumenikai Tanszéke. Időpont: december 11., 14.00–17.15. Helyszín: Evangélikus Hittudományi Egyetem (1141 Bp., Rózsavölgyi köz 3.). Minden érdeklődőt örömmel várunk!

Program:

- Megnyitó (14.00–14.05)
- Békési Sándor: *Tillich által szorgalmazott új műfaj: a kultúra teológiája* (14.05–14.25)
- Sándor Jenő: *Tillich reformációértelmezésének hatása politikai gondolkodására* (14.25–14.45)

- Csepregi András: *Tillich protestáns elve és a reformáció* (14.45–15.05)
- Kodácsy Tamás: *Paul Tillich tengerpartja és a végtelen* (15.05–15.25)
- Kérdések, hozzászólások, beszélgetés (15.25–15.40)
- Szünet (15.40–15.50)
- Orosz Gábor Viktor: *Otthon, édes otthon! Menekülés a technikai városból* (15.50–16.10)
- Kodácsy-Simon Eszter: *Egyházi iskola a technikai társadalomban* (16.10–16.30)
- Béres Tamás: *A kultúra vége, „a természet vége”? Tillich kultúrafogalma a kortárs ökoetikában* (16.30–16.50)
- Kérdések, hozzászólások, beszélgetés (16.50–17.10)
- Zárszó (17.10)

Tisztelt Olvasónk, Előfizetők!

► **Kiadónk továbbra is előfizetési kedvezménnyel, pontosabban ajándék hónapokkal „jutalmazza” azokat, akik új előfizetőt toboroznak a lap olvasótáborába. Támogatói akciónk újbóli meghirdetésével pedig továbbra is azoknak szeretnénk segíteni, akik anyagi okok miatt kényszerülnek a lap előfizetés lemondására. A részletekről alább olvashatnak.**

Páratlan páros kedvezmény

Páratlan páros kedvezményünk keretében továbbra is jelentős engedménnyel hosszabbíthatja meg előfizetését, ha egy új előfizetőt toboroz az *Evangélikus Élet* olvasótáborába – ráadásul az új előfizető is kedvezményben részesül!

Ha tudomása van arról, hogy gyülekezetében – ismerősei, barátai körében – valaki fontolgatja a lap előfizetését, hívja fel a figyelmét akció ajánlatunkra, és szövetkezzenek.

Önök mindössze annyit kell tennie, hogy – mielőtt meghosszabbítja meglévő saját előfizetését (azaz díjbekérő levelünk kézhezvételét követően postán vagy banki átutalással befizeti az előfizetési díjat) – kapcsolatba lép a Luther Kiadó munkatársaival, és megadja annak az új előfizetőnek a nevét és az elérhetőségét (postázási címét és esetleg a telefonszámát), aki az Ön közvetítésével készül megrendelni lapunkat.

S hogy milyen kedvezményekre számíthat? Ha Ön negyedéssel hosszabbítja meg előfizetését, akkor további egy hónapig

ingyen kapja újságunkat. Dönthet ennél nagyobb időtartamú hosszabbítás mellett is, ez esetben arányosan nő az „ajándék hónapok” száma: fél éves előfizetéshez két, háromnegyed éveshez három, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék. Az „ajándék hónapok” természetesen akkor írjuk jóvá az Ön számára, amikor az Ön által megnevezett személy ténylegesen előfizetett az *Evangélikus Életre*. Lapunk új előfizetői szintén előfizetésük időtartamának függvényében kapják majd további egy, két, három vagy négy hónapon át ingyenesen az újságot.

Előfizetői támogatói akció

Tisztában vagyunk azzal, hogy bizonyára most is lesznek, akik nem tudják tovább vállalni az előfizetés terhét. Ezért – ahogyan az elmúlt években is tettük – szeretnénk segíteni nekik abban, hogy mégis tovább olvashassák a lapot.

Azt kérjük előfizetőinktől: ha módjuk van rá, akkor az előfizetési díjnál nagyobb összeget juttassanak el kiadónkhoz, hogy a befolyt összeggel támogatni tudjuk olyan olvasóink előfizetését, akiknek a számára az előfizetési díj rendezése anyagi nehézséget okoz. Kérjük, a támogatás befizetéséhez igényeljenek munkatársunktól egy pluszcsékszelvényt, vagy pedig a most kapott csekken saját előfizetési díjukon felül az e célra szánt összeget is fizessék be. Ez utóbbi esetben a csekk (vagy az átutalás) „közlemény” rovatába feltétlenül írják be, hogy „plusz előfizetői támogatás”, illetve a pontos összeget.

Várjuk azoknak a jelentkezését is, akik anyagi okok miatt kényszerülnek a lap lemondására. Kérjük, egyértelműen je-

lezzék ezt számunkra, hogy a beérkezett támogatásokból az ő előfizetésüket is segíteni tudjuk.

A tavaly novemberben is meghirdetett támogatói akciónk eredményeképpen az összegyűlt támogatás 110 780 forint volt. Ezúton is köszönjük ezt mindazoknak, akik fontosnak tartották, hogy támogassák azokat, akik csak ily módon juthatnak rendszeresen hetilapunkhoz.

Ha a támogatási akcióval, a páratlan páros kedvezménnyel vagy saját előfizetésükkel kapcsolatban kérdésük van, keressek a kiadót. A Luther Kiadó elérhetősége: levelezési cím: 1085 Budapest, Üllői út 24.; telefon: 1/317-5478, 20/824-5518; elektronikus levél cím: kiado@lutheran.hu.

A lap tartalmával kapcsolatban észrevételeikkel, kérdéseikkel forduljanak bizalommal közvetlenül a szerkesztőséghez, munkatársunk készséggel áll rendelkezésükre. Az *Evangélikus Élet* szerkesztőségének elérhetőségei: telefon: 20/824-5519; elektronikus leveleiket az evel@lutheran.hu e-mail-címre küldhetik el.

■ KENDEH K. PÉTER,
a Luther Kiadó igazgatója

Még mielőtt elfelejtenénk: sorsolást tartunk azon előfizetők között, akiknek 2016. január 6-án, vízkereszt ünnepén érvényes Evangélikus Élet-előfizetésük van. A nyertes másodmagával térítésmentesen tölthet el egy hétvégét (péntek vacsorától vasárnap ebédig) a balatonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban, előre egyeztetett időpontban.

HIRDETÉSEK

Előadás Jókairól a szabadegyetemen

December 7-én, hétfőn 19 órai kezdettel tartjuk a budavári evangélikus szabadegyetem következő alkalmát a Bécsi kapu téri evangélikus templom kápolnájában (1014 Budapest, Táncsics Mihály u. 28.). *Dr. Fabiny Tamás* püspök áhítata után *dr. Margócsy István* irodalomtörténész-professzor tart előadást *Jókai és a vallás* címmel. A belépés ingyenes, minden érdeklődőt szeretettel várunk!

GYÁSZJELENTÉS

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy *dr. Inotayné Lukáts Judit* okleveles építész, a Magyarországi Evangélikus Egyház építész, az országos iroda építési osztályának egykori vezetője november 14-én Budaörsön életének 80. évében, hosszabb betegség után elhunyt, és megért az Úr örök országába.

Búcsúztató istentisztelet keretében búcsúztunk tőle december 12-én 15 órakor a farsori evangélikus templomban (1071 Budapest, Városligeti fasor 17.).

Gyászolják: gyerekei, unokatestvére és férje, nagynénje, unokái, dédunokái, családtagjai, ismerősök, barátok, volt kollégák és az evangélikus gyülekezetek emlékező tagjai. Kérjük, hogy a búcsúztatóra legfeljebb egy szál virágot hozzanak.

Erős vár a mi Istenünk!

Cím: *Inotay Nóra*, 2040 Budaörs, Akácfa köz 14. Tel.: 30/569-3164; e-mail: norainotay217@gmail.com.

Köszönet az 1%-ért

Az Erős Vár Alapítvány a Kispesti Evangélikus Gyülekezetért köszöni a 2014. évi személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásából kapott, összesen 159 948 forintot. Az összeget a gyülekezet ifjúsági és missziói munkájára fordítjuk. *Az alapítvány kuratóriuma*

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (december 6.)

Hiszen valamenyien a világosság és a nappal fiait vagytok. 1Thessz 5,5a (Ézs 60,1; Lk 21,25–33; Jak 5,7–8; Zsolt 80) Amennyire bonyolult az élet, annyira egyszerű is egyben. A növénynek akkor van „élete”, ha fényben élhet, ezért minden erejével törekszik felé! Ha a földben lévő mag lefelé nőne, akkor elpusztulna, de még a sötétség rejtekében is tudja, merre van az éltető fény. Ugyanígy van az embernél is: nincs az a sötétség, amelyben ne lenne nyilvánvaló, hogy merre van a szabadulást jelentő Fény! Ahol megnövekszik a sötétség ereje (megszaporodik a bűn), ott nyilvánvalóvá válik (megszaporodik) Isten kegyelme is. Az Írás tanúsága, hogy a Fény itt volt, itt lakozott közöttünk, s megismerhettük, mire képes Isten szeretetének Fénye: képes legyőzni a halál sötétségét is!

Hétfő (december 7.)

A mi üdvözítő Istenünk (...) azt akarja, hogy minden ember üdvözljön, és eljusson az igazság megismerésére. 1Tim 2,3–4 (Ézs 11,9; Zsid 6,9–12; Ézs 43,14–28) Az ember nem érzi létének határait, de kinek-kinek sorsa szerint eljön az a pillanat, amikor belátja: végtelenül kicsinyke, esendő s halandóságra ítélt ő is. Keveseknek adatik meg, hogy erre fiatalon rájöjjenek, ezért sokan egy egész életen át küszködnek önmagukkal, a világgal és Istennel is. Amiket emberkéz vagy emberi ész alkotott, azok nem istenek. Nincsen tehát üdvözítő dogmatika, csak kegyelmes Isten, nincsenek érdemszerző jó cselekedetek, csakis megbocsátás és az isteni megbocsátásra válaszoló szolgáló élet.

Kedd (december 8.)

Imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, a tengert és a vizek forrásait! Jel 14,7 (Zsolt 102,26; Jel 2,12–17; Ézs 44,1–5) *Luther a Kis kátéban* így kezdi magyarázatát: „Istent félnünk [tisztelnünk] és szeretnünk kell!” Aki retteg Istent, embertársait sem képes szeretni, s bizony önmagát se. Hiába a viszonylagos jólét a világ fejlettebb országaiban, mégis milliószám boldogtalanok az emberek, s küzdenek nap mint nap önmagukkal. Az okot a világban, talán még Istent is látni vélik, valójában a „hiba” bennük van. Az ember önértékelése nagyban függ a világtól, a kérdés mégis az, hogy azt a mikrovilágot, amelyben élünk, milyenné alakítjuk. Teszünk-e bele elég szeretetet, hogy megváltozzék, vagy csak kihasználni akarjuk mindazokat, akik körbevesznek minket?

Szerda (december 9.)

[Jézus] pedig a hajó hátsó részében a vánkoston aludt. Ekkor felébresztették, és így szóltak hozzá: Mester, nem törödsz azzal, hogy elveszünk? Mk 4,38 (Zsolt 141,8; Jel 2,1–7; Ézs 44,6–20) A hívő ember életében is megtörténik, hogy sarkokba szorítják a körülmények. Ilyenkor könnyen kicsúszik a szánkon a kérdés: „Uram, hát nem törödsz velünk? Uram, mi lesz velem?” Nemcsak a tanítványok, mi magunk is képesek vagyunk a nehézségek sodrásában felnagyítani életünk bajos dolgait. Aki élete folyamán még soha nem érezte az egzisztenciális viharoknak gyakran még a gondolkodást is lebénító viharos szellő-késeit, az búra alatt él. Ugyanis létünk elválaszthatatlan velejárója a nehézség, a küzdelem. A hívő élet nem más, mint a kilátástalan helyzetekben is reménykedő magatartás. Ebben a „harcban” sosem vagyunk egyedül, Isten velünk van.

Csütörtök (december 10.)

Az ember végzi a sorsvetést, de mindig az Úrtól való a döntés. Péld 16,33 (Mt 10,29; 2 Kor 5,1–10; Ézs 44,21–28) Ember tervez, Isten végez. Ezt a régi szöveget emlegetjük, amikor a dolgok nem úgy alakulnak, ahogyan vártuk, elterveztük. Életünk vándorútján számtalan új helyzettel találkozunk, újra és újra próbára tesznek minket a körülmények, s így vagy úgy, de le kell vizsgáznunk együttműködésből, megértésből, szeretetből és türelemből. Az úton levésnek vannak szabályai. Aki értelmes, az figyelembe veszi ezeket, számol a lehetőségekkel, az erejével. Nem tékozol ott, ahol gyűjteni kell, s nem görccsködik ott, ahol szinte maguktól is „mennek a dolgok”. A hívő ember, aki Istent a szívébe zárja, naponta törekszik, hogy döntései előbbre vivők, Istennek tetsző, bölcs választások legyenek.

Péntek (december 11.)

Legyen gondod önmagadra és a tanításra, maradj meg ezek mellett, mert ha így cselekszel, megmented magadat is, hallgatódait is. 1Tim 4,16 (Ézs 59,21; Lk 22,66–71; Ézs 45,1–8) Az önmagunkra figyelés egyáltalán nem új találmány: régen imádkozó, istenes életnek hívták. Aki ugyanis a teremtő Isten parancsolatainak tükrében újra és újra megvizsgálja önmagát, az nemcsak az értéket ismeri, de az elértéktelenedés istenadta korrekciós lehetőségeit is. Aki Istent és önmagára figyelése közben odafigyel másokra is, annak mindig nagyobb a készsége a részvételre, a segítségre és az együttműködésre.

Szombat (december 12.)

Az Úr angyala éjszaka megnyitotta a börtön ajtaját, és [kivezette] őket. ApCsel 5,19 (Zsolt 34,8; 1Thessz 4,13–18; Ézs 45,9–17) Isten nélkül börtön az élet, mert kívánságaink foglyai vagyunk. Ő azonban kegyelmes, nem próbál meg minket erőnkön felül, időben elküldi angyalát, s megszabadít. A meghallott és megértett evangélium örömmüzenete nem más, mint a (meg)szabadulás kegyelmi kiváltsága. Azaz: nem kell többé kívánások lázában égni, nem kell aggodni a holnapért, szomjúhozni a harmóniára, mert az élet itt van a mában. Velünk van a teremtő Isten Lelke, s ez végre megelégti lelkünket.

■ FRANKO MÁTYÁS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 6-ától december 13-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.25 / Duna Tv <i>Biblia és irodalom</i>	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i>	7.40 / Duna World <i>Egy élet a szőlőért</i> (magyar ismeretterjesztő film)	10.05 / Duna World <i>Kék bolygó</i> (környezet- és klímavédelmi magazin)
9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)	11.00 / Pax Tv <i>Feltámadás</i> (oratórium)	10.30 / Duna World <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i>	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i>
9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet Frankfurt am Mainból</i>	12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a tengelici evangélikus templomból</i>	Tessedik Sámuel	13.40 / Bartók rádió <i>A The English Concert hangversenye Händel műveiből</i>
10.10 / Duna Tv <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	15.35 / Duna World <i>Református istentisztelet</i>	16.10 / Duna World <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	17.35 / Duna World <i>Növényi stratégiák</i> (magyar ismeretterjesztő film)
11.00 / Duna Tv <i>Református istentisztelet</i>	19.35 / Bartók rádió <i>Az Apollo's Fire együttes hangversenye</i>	18.00 / Pax Tv <i>Teológuspassió 2014</i>	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
15.55 / Pax Tv <i>Adventi dallamok</i> (koncertfilm)	20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész	20.35 / Duna Tv <i>Önök kérték</i> (kívánságműsor)	20.40 / Duna Tv <i>Szabadság tér '89</i> (történelmi magazinműsor)
19.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>	22.25 / Duna Tv <i>On the Spot</i> (dokumentumsorozat)	22.30 / Kossuth rádió <i>A nap történetei</i>	0.00 / DunaTv <i>Figurák a táblán</i> (játékfilm, 1970) (104')
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i>	23.50 / Duna Tv <i>Kényszerzvinglik</i> (dokumentumfilm)		

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.05 / Duna World <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)	9.30 / Pax Tv <i>Fasor 25</i> (riportfilm)	10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus magazin</i>	8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (credoradio.hu)
10.10 / Duna Tv <i>Család-barát</i> (délelőtti magazinműsor)	10.40 / Duna World <i>Virágzó Magyarország</i> Soltvadkert	11.00 Duna Tv <i>Noé barátai</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	9.00 / Duna Tv <i>Isten kezében</i>
15.35 / Duna World <i>Biblia és irodalom</i>	11.15 / Duna World <i>Tornyot választok</i> (magyar játékfilm, 1975) (84')	13.45 / Duna Tv <i>Magyar Krónika</i> (magazinműsor)	10.30 / Duna Tv <i>Evangélikus magazin</i>
16.00 / Pax Tv <i>Akkor és most</i> – A jelenések könyve (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 11. rész)	11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvar) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)	14.20 / Duna Tv <i>Másfél millió lépés Magyarországon</i> Utak a Felső-Tisznánál	11.30 / Duna Tv <i>Jónak lenni jó</i> (játékfilm)
17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Nyitott ajtók</i> (egyházi magazin)	16.05 / Duna World <i>Isten kezében</i>	15.30 / Szent István Rádió (Észak-Magyarország) <i>Lélakhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (szentistvanradio.hu)	13.15 / Duna World <i>A Nagyk</i> (portrészorozat)
18.55 / Duna World <i>Hogy volt?!</i> Piaf 100	17.05 / Duna World <i>Milánói képeslapok</i> Márai Sándor és Nápoly	21.00 / Duna Tv <i>Számkivetett</i> (amerikai film, 2000) (137')	16.25 / Duna World <i>Keresztfához megyek</i> (ismeretterjesztő sorozat)
22.30 / Pax Tv <i>Barangolások a Szentföldön</i> (útifilm)	19.35 / Duna Tv <i>Fölszállott a páva</i> (népzenei tehetségkutató műsor)	23.00 / Pax Tv <i>Böjte Csaba atya a szeretetről</i>	19.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>
23.15 / Duna World <i>Kult.hu</i> (kulturális magazin)	Középdöntő		19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.
Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** FEDOR SÁRA (sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** WALKÓ ÁDÁM (adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** ADÁMI MÁRIA, BALCZA MÁTÉ, B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY, RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.
Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. **Árusítja a kiadó.** Terjeszti a Magyar Posta Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletig ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

